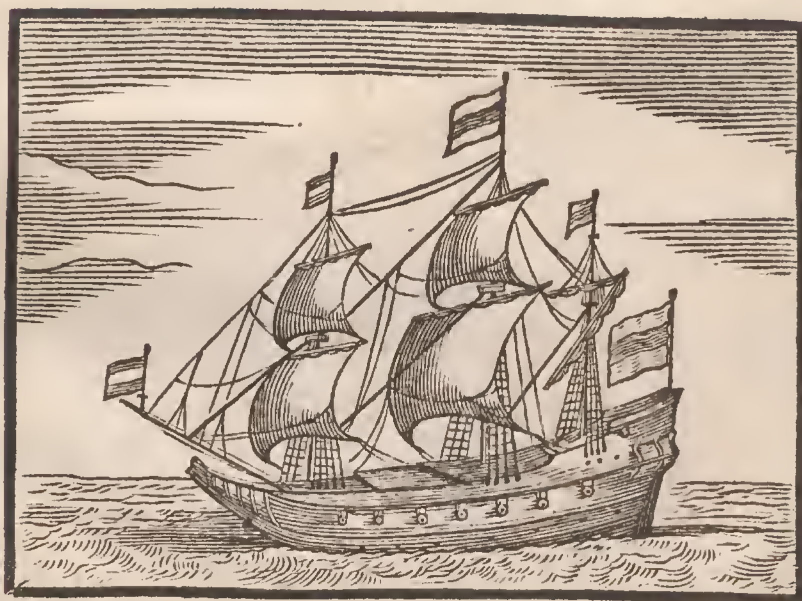
HISTORIÆ NATURALIS
DE
EXANGUIBUS AQUATICIS
LIBRI IV.

Cum figuris Æneis.

JOANNES JONSTONUS
Med. D. Concinnavit.



AMSTELODAMI,

Sumptibus.

JOHANNIS JACOBI SCHIPPERI,

M DC. LXV.

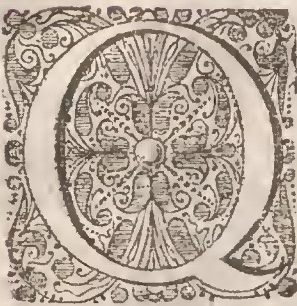
HISTORIÆ NATURALIS DE EXANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER I.

De Mollibus, seu Molluscis.

Titulus I.

De Molluscis in genere.



Arist. H. A. l. 1. c. 4. & 8. l. 4. c. 1. QUATUOR Exanguium genera Aristoteles constituit, *Mollia*, nempe seu *Mollusca*, quæ carne molli foris obducta, solidum interius modo sanguinei generis continent. *Crustaca*, quæ Arist. H. A. l. 4. c. 1. crustis collisis teguntur. *Testacea*, quæ testis duris fragilibus muniuntur, & *Insecta*, quæ Græci ἔντομα dixere, *Zoophyta*, hisce adnumerari meliori jure possunt, quàm ut inter plantas, numerentur.

Nomen. *Mollusca* præmittimus, tum quod nobiliora sint, & partium numero ac robore longè præcellant; tum quòd idem Aristoteles & Plinius fecerint. Plin. H. N. l. 9. c. 28. Nec malè Aquatica Piscibus subjungentur, cum & Plinio, Galen. de Alim. facult. l. 3. ea, pisces nuncupare placuerit. Mollusca seu μαλάκια dicuntur, quòd neque asperam, neque testaceam cutem, neque squammam habeant, Athenæus τευθίδι, seu Loligini similia dixit. Dici & μαλακόδερμα Gazæ & Rondeletio visum: deceptos, & Cartilaginea Aristoteli talia dici Salvianus o-Arist. de Gener. l. 1. c. 10. stendit.

Descriptio. Naturam inter carnem & nervum mediam obtinent: fissilis hæc, in anfractum, Arist. de part. l. 2. c. 8. ut ad vires commodior esse possit: loco ossium, quod piscium spinis proportionetur omnia, Polypum si excipias. *Exteriores partes* tres præcipuè habet *Caput*, *pedes* sive brachia, quos Aristoteles quandoque πλεκτάνας, Gaza crura, barbas, cirros vocat, & τὸ κύτος ἀδιόριστον, id est, *alveum indiscretum*. Plin. H. N. l. 9. c. 28. *Caput* omnibus inter pedes & ventrem, seu ut Aristoteles, ἐν μέσῳ τῶν ποδῶν τῶν καλουμένων πλεκτανῶν. In capite *Os* est & bini *dentes*, qui potius, cum immobiles sint, neque ad retinendam prædam firmè innitantur, ῥύγχος seu rostrum dicendi sunt. Est enim hæc pars, (os & dentes) adunco carnivorarum rostro per quam similis, ex duabus partibus composita, superiore & inferiore commissura pyxidata, ut loquitur Rondeletius, ita ut inferior superiori inseratur. Loco *linguæ* carnosum quiddam in ore gerunt, quo esculentorum voluptatem discernunt. Arist. de part. l. 4. c. 5. In capite *oculos* binos grandiusculos, quibus exigua quædam cartilago, discrimen cerebrum parvulum continens, præstat. *Pedes* habent parti priori, circum caput, infra oculos circa os & dentes vinctos, quòd pars ejus posterior ad priorem adducta sit, extremaque coëant ac confundantur, hinc fit ut excrementa meatu ori vicino infra emittant. Octoni hic sed singulis eorum generibus diversi. *Acetabula* sunt quibusdam, cirramentaque, implicamentis illis quibus digitos antiqui medici indere solebant, similia fibris implexa, quibus carunculas cæteraque cedentia trahunt. Aliis breves & inutiles, binæque promuscides prælongæ, quibus veluti anchoris innituntur, seque contra æstus marinos navigii modo stabiliunt. *Fistulam*, supra caput, & brachia ante alveum, gerunt, cavam, quam modò in dextram, modò in sinistram partem transferunt, & hac, mare transmittunt. Arist. H. A. l. 4. c. 1. l. 8. c. 2. Plin. H. N. l. 9 c. 12. Aristoteles hæc modos, αὐλὸς modo μυκτῆρ. Gesnerus φυσητῆρα legit, Gaza & Plinius narem transtulere. *Pinnulam* quoque habent circumdantem alveum, ut natare, & se in natando dirigere possent. Arist. de part. Anim. l. 4. c. 10.

Alveus à capite amplioris capacitatis propendet, cujus caro non in directum, sed in orbem fissilis & cute integitur. Cutem tamen Salvianus denegat, & Plinius, nulla, Plin. H. N. l. 9. c. 12. Polypos vestiri scribit. *Capillamenta* in toto eorum latere conspiciuntur, quorum is, qui branchiarum in aliis piscibus, usus. Scholiastes Nicandri σπλάγγας, Aristoteles πτυχώδη vocat. *Interiora* si spectes. Os *gula* excepit angusta, quam sequitur ingluvies, πρόλοβος, ampliuscula, neque avibus absimilis, cui jungitur *venter*, tanquam ἔντερον facie buccinorum claxiculæ.

Intestinum ab eo tenue, partem versus repens superiorum ad os fertur, quod laxius est quàm gula. De *Cerebro*, vel quod ipsi proportione respondet, superius diximus, *vesica* carent. *Mutis* adhuc super-

est, quam Aristoteles, principatum sentiendi obtinere dicit; ac si hæc cordi esset ἀνάλογον. Humida ea & corpulenta pars per quam gula in ventrem pertendit, adnata magis tergo. Ater humor, quem quidam τὸν θολὸν, alii, ut Athenæus & Dioscorides, τὸ μέλαν, vocant, pro sanguine ipsis inest, si Plinio credimus: pro bile, ut Rondeletio placuit. Non solet, scilicet, natura, id quod pro sanguine servat, in quolibet metu effundere: nec ullus meatus venæ proportione respondet, quo alendi corporis causa in universum corpus distribuatur. Secretus is ab alimento in vesica, seu tunica membranea; Aristoteles μήκωνα, Gaza Papaver appellavit; exitum finemque habente, qua alvi excrementa emittunt, parte quæ fistula vocatur, quæ in supinis posita est.

Aristot. de partib. l. 4. c. 5. *Plin. H. N. l. 9. c. 29.*

Locus. *Arist. H. A. l. 9. c. 28.* In salsis aquis degunt: sed in potulentioribus non inveniuntur, ideo frustra in Ponto quæras.

Cibus. *Arist. H. A. l. 4. c. 1. de Gener. l. 1 c. 1. & 3.* *Vescuntur* carnibus. Nec *sexus* ipsis denegatus. Aristoteles enim vulvas bifidas, ac testes geminos juxta genitale in omnibus reperiri ait.

Sexus. Differunt fœminæ à maribus, quod mas prona sui corporis nigriora supinis, partesque omnes asperiores habeat quàm fœmina, & lineis intervenientibus varias, caudamque acutiorem. In mare quoque meatus quidam subditus gulæ, à Cerebro in ima alvei pertendit, idque ipsum ad quod fertur, speciem mammæ imitatur: in fœmina duplex illud idem, supraque positum habetur.

Generatio. *Generationem* quod spectat, Tergis copulari, & diu in venere, quia frigida, morari, compertum. Ore coire, & renixu atque complexu mutuo brachiorum jungi, prodidit alibi Aristoteles.

Arist. de Gener. l. 1. c. 15. & l. 3. c. 8. Semen per meatum emittunt, idque parte corporis supinâ, qua *putamen* distat, & mare illabitur, faciunt. Continent fœminæ primò ova indiscreta, mox discreta in plura: sed quia imperfecta excluduntur, augescunt more vermium, postquam vim vitalem ab asperso maris semine accepere. Sic glutino uvæ instar cohærent, & quam primum vitale virus attigere, animalcula ex iis nascuntur.

De *sensibus* nullum est dubium. Dormire & somniare apud Aristotelem habemus.

Usus. *Arist. H. A. l. 4. c. 14.* *Arist. de Gen. l. 1. c. 19.* *Galen. l. de boni & mali succi cibis.* Apponebantur olim mensis; & probabantur maxime gravida. Nec nunc à culina exulant, quædam Polyporum genera si excipias. Succum salsum exiguum crudum copiosum habere scripsit Galenus. Flatus parere, elixataque probiora effici, quod humor noxius eluatur, Diphilus. Ova an aliquando in cibo fuerint, dubium.

Titulus II.

De Mollibus in specie.

Caput I.

De Polypo.

Tantum de Molluscis in genere sufficiat, jam in specie de iis agemus. Numerantur autem inter ea, *Polypus*, *Sepia*, *Loligo*, quibus *Leporem marinum* adjicimus. *Tab. I. 1.* *Aldrov. Exangu. l. 1. c. 2.*

Nomen. *Polypus*, qui pro ratione Dialectorum, πουλύπους, πωλύπους, πέλυπος, πώλυπος, & πώλυψ vocatur, à multitudine pedum, nomen sortitus est. Antiphyllus Byzantius in quodam Epigrammate πουλυπόδην dixit. Lacones ἀνόστεον, alii ὄνον, seu asinum marinum, infimæ ætatis Græci Octapodia, seu Octapodos vocavere.

Differentia. Descriptionem quod attinet, *Ventrem* tum figura tum tactu, cum Sepiis similem habere, stomachum nimirum sive gulam ab ore prælongam, quam ingluvies excipit; tum ventrem conjungi, ac intestinum simplex ventri annecti, & usque ad exitum tendere, Aristoteles prodidit. *Cerebrum* in dissecto duplex conspici, citat ex Aristotele Athenæus, qui & *atramentum* ejus subrufum esse, & in vesica, quam μήκωνα vocant, quoque supra ventrem, auctoribus Æliano & Scholiaste in Aristophanem, sita est, contineri, scribit, minusque hujus quàm Sepiam, & quidem ad murim habere, quod brachia habeat coloremque mutet, ubi amissum est, accrescere, & nunquam ejus copia desit, Aristoteles addidit. *Caput* ei prædurum quam diu vivit, & quasi inflatum est. Alveus id in cæteris mollibus dicitur, quod brevior & rotundior conspiciatur. *Oculi*, supra duos pedes: *Os* & dentes in pedum medio. *Pedes* habet ut reliqua octonos membrana interjecta magnos, non solum ad natandum, sed & ad ambulandum utiles, quorum medii quatuor habentur maximi, ut bina sæpe cubita superent, cum acetabulorum ordine duplici, quibus ori cibum admovent; reliqui quatuor, duo superne, totidem inferne, memini. A quibusdam brachia, ab aliis, Crura, Cirri, à Plinio barbæ, vocantur. Acetabula Aristoteles πλεκτάνας, alii κοτυληδόνας, Antiphilus Bizantius ἕλικας, Antipater Thettalus πλοχμοὺς, Ovidius flagella, dixere, πῆθμα à Hesychio & Varino dici, nonnulli credidere, alii id capiti tribuunt. *Dorsum*, Plinius partem lævem appellat, à qua acetabulorum ordo inchoatur. *Cervicem*, habet imbecillem, cum premitur. *Pinnulam* ipse angustam, de medio ortam, quod parvum habeat alveum, quem pedibus suis dirigere possit, Ari-

Arist. de part. l. 2. c. 8. *Athen. Dipnos. l. 7.* *Arist. de part. l. 4. c. 5.* *Arist. H. A. l. 9. c. 27.* *Athen. Dipn. l 7.* *Arist. H. A. l. 4. c. 1* *Arist. de part. l. 4. c. 9.*

Arist. H. A. l. 4. c. 9. Aristoteles tribuit. Plinius ob eandem causam, habere negat. Tam esse exiguam, ut minimè aut vix conspici possit, experientia didicimus. *Plin. H. N. l. 9. c. 29.* *Fistula* ipsi in dorso, cava, qua mare transmittit: eamque modo in dextram partem, modò in sinistram transfert. *Scaliger Exerc. 218. Bellon. Observ. l. 1. c. 14.* *Rostrum* Psittaci, si Scaligero & Bellonio, fides. *Cutis* nulla, quamvis Bellonius pedes cute contegi reliquerit. *Caro* alba, cavernosa, meatuumque plena, quod apud Galenum & Plutarchum legimus. *Galen. de sympt. caus. l. 3.*

Locus. *Plut. qu. natur. 19.* In *mari Adriatico* sunt frequentissimi. Thasus & † Caria optimos, Corcyra magnos alit. In exterioribus Cartejæ locis ad talenti pondus accedere, Strabo scribit. *† Athen. l. 7. Strabo Geogr. l. 3. Oppian. Hal. l. 1.* In Ponto Euxino non reperiuntur magni, si Oppianum sequimur: circa Hellespontum nulli, quod hoc mare ad Boream spectans imbribus ferè sit obnoxium. *Arist. H. A. l. 8. c. 2.* *Victus* ipsis carnes conchularum, quas complexu crinium frangunt: itaque præjacentibus *Victus.* testis cubilia eorum deprehenduntur, Carabi, Cancri, Paguri, Lacustæ, quarum carnes quandoque exsugunt, & succum exhauriunt; salsamenta, & pisces. *Ælian. H. A. l. c. 32.* Hæc omnia tanta aviditate devorant, ut ne à proprio quidem genere abstineant, & si Æliano fides est, qui minores retibus inclusi capiuntur, majorum esca fiunt. *Ælian. H. A. l. 1. c. 1.* Humanas verò carnes inprimis appetit. Et refert Trebius Niger apud Plinium, ad conficiendum hominem, in aqua; nullum hoc atrocius esse animal, luctari complexu atque sorbere, & numeroso suctu detrahere, ac in naufragos urinantes impetum facere. Depasci & arborum fructus, in siccum æstivo tempore egressos, certum. Ex plantis autem olea maximè delectari ejusque truncum flagellis sæpissimè amplecti, præter Athenæum, Oppianus prodidit. *Athen. Dipn. l. 7. Oppian. Halieut. l. 4.* Ficis ad mare natis affigi, & fructum mandere, ex Clearcho habemus. An brachia sua tempore penuriæ, sub brumam comedant, quæ rursum renascantur, dubium quidem est, à maximis tamen authoribus, Alcæo, Diphilo, Hesiodo, Oppiano, & Æliano, affirmatur, hinc *Oppian. Cyneget. l. 3.* κολοβόποδες dici Johanni Grammatico ajunt. At Aristoteles, Plutarchus id falsum censent, & ille, aliquos sua brachia à congris habere, addit. *Arist. H. A. l. 8. c. 2.* *Sexus.* Distingui *Sexu*, nullum dubium, & Marem à fœmina differre, quod ille capite esse productiore, & brachio suo gerit, quod genitalis speciem referat, in quo duo amplissima acetabula habentur. *Arist. H. A. l. 5. c. 6.* Nervo id quasi constare, porrectum ad medium usque brachium confirmant, totumque nari fœminæ annecti. Athenæus, acutius & solum albicans esse, parte sui extrema bifurcatum, dorsoque annexum tradit. *Athen. Dipn. l. 7.* Plinius forte *caudam* vocat.

Generatio. *Arist. H. A. l. 5. c. 12.* De *Coitu* ipsorum hoc scimus, cum latent, (conduntur autem binis mensibus) idque hyeme coire, & ova parere. Os ori, acetabula acetabulis componunt. Cum eo, quod vocant caput, in terram reclinato, unus invitetur, brachiaque pandat, alter, passis item flagellis, adaptat sese ita, ut acetabula continuentur. *Arist. H. A. l. 5. c. 6.* Edunt ova & quidem verno tempore, fistula. De Ovis ita Aristoteles: Deponunt aut in cavernis aut in testis, aliove cavo loco simile quiddam labruscæ cirrulis, & candidæ populi fructui. *Arist. H. A. l. 5. c. 18.* Edita ova dependent ab ambientibus specuum parietibus, tanta copia, ut exempta, vas implerint longè majus, quam caput ipsius, in quo ipsa continebantur. His quinquagesimo demum die disruptis, pusilli polypi generantur: & magno agmine serpunt, phalangiorum more. Ac quanquam non omnibus membrorum singulorum natura conspicua est: tota tamen apparet forma. Multi autem propterea quod invalidi sint, pereunt. Adeò verò aliquando exigui reperti sunt, ut nihil haberent discretum; cætera discreti moverentur. Quod ita brevissimè Plinius: *Polypi vere pariunt ova tortili simulata pampino, tanta fœcunditate, ut multitudinem ovorum cuncti recipiant cavo capitis, quo prægnantes tulere. Excludunt quinquagesimo die, è quibus multa propter numerum intercidunt.* *Plin. H. N. l. 9. c. 51.* Polypus fœmina modò incubat ovis, modò cavernam cancellato brachiorum implexu claudit. Artificiosè hæc extructa, & circumjecta concharum tenuiorum & scabrarum congeries velut lorica dura erigitur. De *Ætate* hæc apud Aristotelem legimus: *Paucissima genera Polyporum biennium vivunt. Natura enim facile contabescit. Argumento est. Pressus enim aliquid semper emittit, ac tandem evanescit. Patiuntur hoc fœminæ, post partum magis, ac stupidæ fiunt, neque fluctibus agitatæ sentiunt. Facile quoque ab urinantibus manu capiuntur. Muccosæ quoque evadunt, neque ad venandum consistere queunt, quod autem bimatum non expleant, inde capiunt argumentum. Nam postquam polypuli orti sunt, tum in æstate, tum sub Autumnum, haud facilè invenias polypum grandem. At ante id tempus maximi sunt. Ubi igitur ova ediderint, sic consenescere atque debilitari utrumque affirmant, ut etiam à pisciculis exedantur, perfacile quoque abstrahi à cubilibus. Ante id tempus, nihil tale.* *Arist. H. A. l. 9. c. 59. Scalig.* Ælianus hoc Veneri adscribit, cui & Oppianus assentitur. *Ælian. H. A. l. 9. c. 30.* Vivit tamen etiam in centum dissectus partes. *Motus.* *Natant* & pinnis & pedibus & quidem obliqui. Pedes in eam porrigunt partem, quæ capitis nomine appellata est, ita, ut cum natant, in adversum prospiciant, & caput ex adverso habeant. Sub aquis, ita in solido ingrediuntur, ut humoris beneficio suspensi fluctuent. In sicco (siccum exeunt asperum, lævitatem odere) cum ambulatio cum pulsu & tractu fiat, alterum solum est in Polypi motu. *Scaliger Exerc. 218.*

Acetabulis enim jactis procul, ut, cuique applicuere id apprehensum tenent: tum brachiorum contractione corpus admovent, ita subvehunt sese in eam partem cui adhæserunt.

Ingenium. *Ingenium & sagacitatem* si spectes, ἀνόητον quidem Athenæus, brutum Plinius vocat, quod ad homines adnatet, nec persequentem fugiat: est nihilominus callidus & solers. (Arist. H. A. l. 9. c. 37.) Nam primò, omnia in domum comportat, dein putamina erosa carne egerit, adnatantesque ad ea pisciculos venatur. Idem Conchas artificiosè discuneat, & earundem carnibus vescitur. (Plin. H. N. l. 9. c. 30.) *Non sunt*, inquit Plinius, *prætereunda & L. Lucullo Proconf. Beticæ comperta de Polypis, quæ Trebius Niger è Comitibus ejus prodidit, avidissimos esse Concharum; illas ad tactum comprimi, præcidentes brachia eorum, ultroque escam ex prædante capere. Carent Conchæ visu, omnique sensu alio, quam cibi & periculi. Insidiantur ergo Polypi apertis, impositoque lapillo extra Corpus, ne palpitatu ejiciatur, ita securi grassantur, extrahunt que carnes: illæ se contrahunt sed frustra, discuneatæ. Tanta solertia, animalium habetissimis quoque est.* Colorem eum mutare, sic pisciculus imponere, vulgare; in eo non convenit: quod Theognis, Phocyllides, Jon. (Athen. Dip. l. 2.) petrar. duntaxat mentiri colorem scribunt. (Plin. H. N. l. 9. c. 37.) Plinius verò & Antigonus ad similitudinem, ille loci; hic rerum, quibus appropinquat, quod & de arena Scaliger innuisse videtur, eandem suscipere, prodant, Causas hujus rei diversi diversas assignant. Plutarchus id astu facere & quod corpus porosum & transparens habeat, ait. Alii, ut Theophrastus scribit, metui id assignant, ut cum hominis genæ, pro varia cordis concitatione, hoc vel illo colore tinguntur. Bellonius, ob mollem pellem, quæ facile deglubi potest, id fieri credit. Cujus colorem, nunc album (hunc assumere non posse, apud quosdam invenies) mox ruffum, postea lividum, mox variis coloribus distinctum videas. Huc pertinet & illud quod apud Plinium extat. (Plin. H. N. l. c.) Polypum hamos appetere, brachiisque complecti, non morsu, nec prius dimittere, quam escam circumroserit, aut harundine levatum extra aquam: Monstro verò propiora sunt, quæ Trebius Niger, apud eundem prodidit. (Plin. H. N. l. 9. c. 30.) *Carteja*, inquit, *in Cetariis prodire assuetus, exire in lacus eorum è mari apertos, atque ibi salsamenta populari, convertit in se custodum indignationem, assiduitate furti immodici. Sepes errant objectæ, sed has transcendebat per arborem, nec deprehendi potuit, nisi canum sagacitate: Hi redeundem circumvasere noctu: Concitique custodes expavere novitatem. Primum omnium magnitudo inaudita erat, deinde color muria obliti, odore diri. Quis ibi Polypum ex pectasset aut ita cognosceret?* cum monstro dimicare sibi videbantur. Namque & afflatu terribili canes agebat, nunc extremis crinibus flagellatos, nunc robustioribus brachiis clavarum modò incussos, ægreque multis tridentibus confici potuit. Ostendere Lucullo caput ejus dolii magnitudine, amphorarum quindecim capax, atque (ut ipsis Trebii verbis utar) barbas, quas vix utroque brachio amplecti esset, clavarum modo torosas, longas pedum XXX. acetabulis sive caliculis urnalibus, pelvium modo: dentes magnitudini respondentes. Reliquiæ asservatæ, miraculo pependere ponde D. C C. Quæ de alio, mercatorum res salsamentaque Puteolis depopulante, dicuntur, apud Ælianum vide. (Ælian. H. A. l. 13. c. 8.)

(Athen. Dipnos. l. 4.) Usus. Quantum ad *usum* appositos olim mensis, nullum dubium. In convivio nuptiali Sphicratis, qui Cotys Regis Thracum filiam ducebat, erant centum. Mnesimachus in Hippotropho apud Athenæum, eosdem apparat. (Athen. Dipnos. l. 9.) Apud Græcos, quoque cum Ἀμφιδρόμια celebrarentur, ab amicis mittebantur. Duræ tamen sunt carnis, & ad concoquendum difficilis. Ideo ligno contunduntur, vel ad lapidem atteruntur, ut fibrosæ carnis durities frangatur. *Caput* suavissimi saporis esse perhibetur. *Caro*, si concoquatur, copiosum alimentum, sed succo crudo scatens, suggerit. Plinius muriam ex sese emittere, scribit, & ideò non debere in coquendo addi, & arundine secari: ferro enim infici, vitiumque trahere, natura desinente. (Plin. H. N. l. 32. c. 10.) Elixi magis probantur quam assi. Philoxenus Dythiramborum Poëta, quod totum excepto capite devorasset, in ægritudinem incidit, & mortuus est. Idem Diogeni Cynico accidit, quod crudum † deglutivisset. Invenere & *in Medicina* locum. († Plutar. l. An aqua igne melior.) Polypo tuso & apposito sisti sanguinem, scripsit Plinius. Myrepsus in clibano cum lignis oleæ eundem urit, donec in cinerem vertit, pulveris unciam, cum dimidia Chalcanti miscet, & naribus ad tollendum Polypum insufflat. Secundum Hippocratem, tosti puerperii purgamenta purgant, bene ad concipiendum dantur, menses in vino albo suffocati, movent. (Hippocr. l. de inter affect. de Natura muliebri &c.) Uteros molliunt, & in dislocatione eorundem bene præscribuntur. Ad Venerem stimulare, præter Diphilum, Æginetam, Dioclem, Alexis & Xenarchus apud Athenæum testantur. Jovius verò, sale inveteratos Venetias ex Dalmatia & Illyrico deportari, & à senibus acetabula & extremitates cirrorum, ad sobolem procreandam expeti, scribit. Causam Mnesitheus in flatuositatem, Jovius in salsedinem Aldrovandus, in seminis copiam quam suppeditant, conjiciunt.

Antipathia. *Inimicitias* cum Locusta, Cammaro, Con-

Congro ; & Muræna exercet. Locusta cum in tantum pavet, † ut si juxta viderit, omnino moriatur ; quod & Ælianus podidit. A Congris † laceratur. Muræna eidem dentium firmitate brachia † abscindit. Cum apud Epidaurum easdem secaret Bellonius, ventriculos cirris Polyporum refertos comperit. Immobiles manere si quis rutam conjiciat, Ælianus author est.

† Plin. H. N. l. 9. c. 62. *Ælia. H. A. l. 10. c. 38.* *† Plin. l. c.* *† Ælian. H. A. l. 1. c. 32.* *Ælia. H. A. l. 1. c. 39.*

Differentiæ. Quantum ad *Differentias* & *Genera*, variant circa ea authores. Apud Athenæum ex Aristotele & Speusippo, Heledonem, Polypodinem, Bolbotynen, & Osmylen, species Polyporum invenies. Apud eundem Nautili & Trepsichrotis fit mentio. *Aristotelis* hæc sunt verba, ex Scaligeri interpretatione : *Polyporum multa sunt genera. Unum genus est frequentissime summa aqua natans, quod & maximum est. Horum littoris accolæ longe sunt majores quam qui in alto degunt. Aliud genus parvorum, ii vario sunt calore, neque esitantur. Item alia duo. Nam* Eledona *tum peculiari crurum longitudine : tum, quia molluscorum sola singularibus tantum acetabulis prædita est. Cum bina alii habeant. Et quam alii vocant* Bolitænam, *alii* Olentiam. *Postremo alii duo in conchis. Unus, à quibusdam &* Nautilus *&* Nauticus, *appellatur, ab aliis autem ovum* Polypi. *Ejus testa pectunculo similis est, cava : neque ei connexa natura. Is prope terram pascitur sæpe numero : quare à fluctibus ejicitur in aridam, ubi elapsus de Concha, aut capitur, aut in humo perit. Hoc genus & pusillum est, & simile Bolitænis. Alter in testa tanquam limax, is ex ea nunquam exit : sed interdum brachia exerit.* Tantum Aristoteles. Quinque itaque Polyporum genera sunt, quorum duo in conchis hærent, tria, sine conchis conspiciuntur, inter quæ levem & exiguam moderni differentiam esse putant. *Eledone* ἀπὸ τῦ ἑλεῖν, quod comprehendat, vel ἀπὸ τῦ ἑαυτὴν ἔδειν, quod se seipsam rodat, dicitur, ὄζαινα, ὄζολος, ὀσμύλος, à gravi capitis odore nomen habet : Osmylus adeo benè olet, ut Gyllius, nihil moscosius se sensisse, etiam tum cum mortuus esset, scribat. Pollux tamen inter cirros & caput fistulam gerere, è qua tetrum emittat odorem, prodidit.

Athen. l. 7. *Arist. H. A. l. 4. c. 2. Scalig. edit.*

Bolitæna, quo & βολβοτίνη, Scaligero olentia, vel potius Putilia dicitur. Gylliuseam, ut & πολυποδίνην, nomine ab Obsmylo duntaxat differre, scribit. Epicharmus apud Athenæum, mare olere ait. Non alit eam Euripus : in Laconia frequens est. Illa Menulas Sepiolasque venatur. Ad venerem plus cæteris valet. Et siccatur à quibusdam, ut vestibus fragrantiam in aquis conciliet.

Plin. H. N. l. 9. c. 30.

Caput II.

De Sepia.

Sepia, quæ Thebanis *Opistholia*, Arabibus *Sarathan* & *Sarthan* audit, Græcis ita dicitur, non quod sepibus interclusa facilius capiatur, ut Isidoro placet, nec quod profuso atramento se sepiat, ne capiatur : sed quod atramento, veluti putrida quadam sanie, quam Græci σηπεδόνα vocant, abundet.

Tab. I. 2. 3. 7. 8. Nomen.

Descriptionem quod attinet, multas cum Polypis, plurimas cum Lolligine, communes habet, partes quasdam etiam proprias. Cum Polypo convenit, quod pinnas exiguas habeat. Angustam esse, & per totum alveum circumductam apud Aristotelem legimus, ventrem tum figura tum tactu similem. Cum Loliginibus, sortita est alveum corporis magnum, qui tamen Sepiæ latior, Loligini longior ; crura † brevia ; pedes supra dentes senos exiguos, eorumque novissimos duros majores, reliquos octonorem duos infra, omnium maximos, promuscides binas longas acetabulo parte extrema bino asperiusculas, quibus veluti anchoris innituntur, seque tempestate urgente modo navigii stabiliunt, venantur, & prædam ori è longinquo admovent, pedes Plinius vocat. Vulvam quoque articulatam habent, ut bifida cernatur, cum Polypi rotundum conglobatumque uterum habeant. Proprium Sepiæ est prætet fistulam inter caput & alveum prominentem atramenti copia, & vel ideò quàm cæteris major, quod vitam littoralem traducat, & nihil aliud quo sibi auxilietur habeat, cum Polypis & brachia, & mutatio coloris inserviat. Continet hoc non ea quam μύτιν vocant, quam Plutarchus vesiculam collo dependentem facit, sed infra ad alveum, qua intestinum petere incipit superiora, foramenque suum eadem obvolutum habet. Vocatur hoc Galeno θόλος ὑπόσταγμα & ὄτερον, Nicandro χολὴ, Æliano, ἀπόσφαγμα. Aristoteles noctu præfulgere ut quorundam piscium capita, addit. Habet & σύπιον, in dorso, robustum & latum, inter spinam & os, mediam præ se ferens naturam, fungosam intra se complectens & friabilem corpulentiam. Athenæus, & Dioscorides ὄστρακον, Columella testum vel testam vocavit. Exemtum id è Spiæ dorso, candidum est superiori parte, durum, ac læve : inferiore autem fungosa quadam medulla repletum, quæ & leviter aspera, & ligni modo frequentibus venis distincta visitur. Germani Fischbein vocant. Sæpè binum cubitorum magnitudine capiuntur.

Descriptio. *Arist. de Part. Animal. l. 4. c. 8.* *† Arist. H. A. l. 4. c. 1.* *Arist. de Part. Anim. l. 4. c. 9.* *Plin. H. N. l. 9. c. 28.* *Arist. de gen. c. 8.* *Arist. de sens. & sensat.*

In

Locus.

In Ponto nullas *reperiri* Sepias, Plinius author eſt. In ſeptentrionali Oceano degere, cum ſint frigidæ & exangues, mirum. Major earundem in Gallia quam Italia copia, major in Adriatico quam Tyrrheno mari. Archeſtratus, eas quæ prope Abderas & Maroniam capiuntur, laudat. Littoralem tantum vitam vivere, apud Ariſtotelem, cavernas maris incolere, apud Oppianum habemus.

Aldrov. l. 1. c. 4. *Ariſt. de part. l. 4. c. 5.*

Victus.

Victitat piſciculis, ſæpe & mugile, quem longis promuſcidibus venatur. Aliquando & majores piſciculos vincit.

Ariſt. H. A. l. 9. c. 37. & l. 8. c. 2.

Generatio.

Generatio ſic perficitur. Coëunt corpora inter ſe amplexæ, adaptanteſque mutuo ex adverſo narem (μυκτῆρα) & brachia, quod ore coire & lingua Plinius falſo dixit. Vere uterum fœmina gerit, continet partum diebus quindecim: Ova ſtatim candida ſpecie grandinis: magnitudine myrtillorum grandiuſculorum. Editis ſuperinfundit de ſuo atramento. Itaque & nigra fiunt: & quaſi glutino hæreſcunt inter ſe ad racemuli figuram. Mas quoque genituram ſuam effundit, qua illa & nigriora & duriora fiunt, atque augeſcunt uvæ ad acini magnitudinem: Ex candida fit Sepiola, exitque die quinto decimo cute obrupta, exitque in caput & ventre annexo, ut aves. Quanquam nexus ille umbilici nondum ſatis conſtat. Creſcente itaque Sepia, decreſcit albumen, ut in avium ovis vitellus, ac tandem deficit: Oculi Sepiolarum ut in cæteris quoque animalibus grandiſſimi. Perfecta jam Sepia cum eſt egreſſura, ſe membranula ſecare occipit. Sepiola perterrita & ſtercus edit, & rubeſcit. Parit verò juxta terram inter arundines & ſicubi enata alga, aut aliud quidpiam è mari ejectum, ut materia ſarmentorum aut lapides. Bimatum non complere Ariſtoteles prodidit.

Plin. H. N. l. 9. c. 31. *Ariſt. H. A. l. 15. c. 17. Scal. edit.* *Ariſt. l. c.* *Plin. H. N. l. 9. c. 51.* *Ariſt. l. c.*

Sexus

Sexus dignoſcuntur facilè. Mares prona ſui parte nigriores ſunt, partes omnes aſperiores habent, & lineis intervenientibus varias, caudam etiam acutiorem. Fœmina inteſtina continet duo veluti mammas, quæ alvo diſſecta facillime conſpiciuntur.

Ariſt. H. A. l. 4. c. 1. l. 5. c. 12.

Ingenium.

Ad *Ingenium* pertinet, quod percuſſæ tridente fœminæ auxiliatur mas: at fœmina icto mare fugit: quod ſoli ſuo utitur atramento, non ſolum cum metuit, ſed & abſcondendi cauſa: quod ambo ubi ſenſere ſe apprehendi: effuſo eodem, quod pro ſanguine his eſt, infuſcata aqua abſcondantur: quod à collo acetabulum inſtar funiculi, quo hamus dependet, demittit, & piſciculis mordendum exhibet, eodemque retracto prædam ad ſe adducit: quod denique tempeſtate urgente, propriis ſcopulis devincta flagellis hæret, & nativos dura connectit cute rudentes.

Plin. H. N. l. 9. c. 29. *Ariſt. H. A. l. 9. c. 37.* *Plin. l. c.* *Ælian. H. A. l. 1. c. 34.* *Philos in Iambis.* *Oppian. Halieut. l. 2.*

Uſus.

Habent ut olim ita & nunc in *Cibis* locum. Nam & cum Amphidromia celebrabantur, mœnas cum Sepiis mollire, & plurimos cirros diligenter ſtringere ſolebant, & in Ipſicratis nuptiis, aſſarum fit mentio. Optimæ putantur gravidæ, menſibus inprimis Januario, Februario, & Martio. Elixantur magna ex parte, aſſiſque præferuntur. Majores ſale conſervantur in Illyride, indeque Venetias deferuntur, ut & Genua Mediolanum. Ad Venerem ciendam quidam cum nucibus adhibent. Ova in ſiccum ejecta nonnulli in ſartagine coquunt. Sethi difficulter concoqui, parumque in ſe continere ſucci, ſcripſit. Eſt & *in Medicina* earum *Uſus.* Ad dentium dolorem, cum ovorum putaminibus & oleo miſcet Galenus. Hippocrates in morbis mulierum ſæpiſſimè præſcribit. Celſus & Dioſcorides atramentum alvum emollire produnt. Ova urinam movent teſte Plinio. Marcellus ad tincturas & maculas corporis abolendas ex iiſdem remedium facit. Dentifriciis aptiſſimum eſt os Sepiæ; quod & thoracis vitiis cum aqua potum prodeſſe Geſnerus ſcribit.

Differentiæ.

De Differentiis nihil ocurrit. Rondeletius piſciculum hunc, quem ita deſcripſit, Sepiolam vocavit. Sepiæ, inquit, naſcenti ſimilis eſt, pollicis craſſi magnitudinem non ſuperat: octo pediculis conſtat: duas proboſcides habet, nec ſepium in dorſo, nec gladiolum habet: utrique lateri pinnula, veluti ala parva affixa eſt, rotunda nec figura, nec ſitu pinnis Sepiarum & Loliginum ſimilis, &c. Colore eſt vario, parvulus enim punctis in dorſo notatur. Ore, oculis, fiſtula, partibus internis à Sepia non differt. Carne eſt molliore.

CAPUT III.

De Loligine majore & minore.

Tab. 1. 4. 5. Nomen.

Loligo major τευθὸς Græcis, Gazæ Lolium, Gallis Calamar, à thecæ ſcriptoriæ ſimilitudine, ſive quod in ea reperiuntur, quæ ad ſcribendum neceſſaria ſunt, dicitur. Minorem τευθίδα vocavere. Quænam cum Polypo & Sepia communia habeant, capite de Sepia explicatum eſt: hoc ſolum addimus, Loliginum promuſcides, Ligulas vocari Apulejo; id vero quod durum ac ſolidum intus per corporis prona continetur, ξίφος ſeu gladiolum dici. Differunt à Sepia, quod alveum, quem Ariſtoteles κοιλίαν. Athenæus ζωμήτιον vocat, longiorem habeat: & bina quidem conceptacula gerat, quæ ventris ferunt ſpeciem, ſed alterum minus ingluviem imitetur & tactu diſcrepet, quoniam & Corpus totum carne molliore conſtat. Quin & præter atramentum, quod prope mutim habet, gerit

Apul. Apol. 1.

gerit & ſuccum purpuraſcentem, ὠχρὸν Athenæus vocat, Oppianus ὑπέρυθρον. Gladiolus autem, quem Athenæus ὄστρακον dixit, cartilagineus eſt, pellucidus, & ab uno parte cultrum, ab altera calamum referens.

Oppian. Hal. l. 3.

Aldrovandus cryſtalli inſtar ſplendidum depinxit. Peculiarem *deſcriptionem* ſi attendas, Teuthos, deſcribente Bellonio ipſa quidum Loligine major eſt, ut cubitorum interdum quinque eſſe, inquit Ariſtoteles. Exteriore quoque corporis nota aliquantulum à Loligine diſcernitur. Pars enim Lolii, quæ exit in acutum, in Loligine latior eſt. Quin etiam pinnulæ totum Lolium ambiunt, junctæ perpetuæque, quæ alioquin in Loligine partem aliquam relinquunt. Minus autem accedit ac Polypum quàm Sepia. Nam corpus ei oblongum eſt, cartilagineum, duabus pellibus obductum: *gladium* arctiorem & magis cartilaginoſum in tergore continens, tranſlucidum vitri modo, tenui theca incluſum: roſtrum aquilinum, pſittaci figura. Sed eodem modo *atramentum* quod Sepia emittit, & cirros octonos habet, breves tamen: in quibus tot *acetabula* conſpicies quot in Sepiis. Ac præter illos octonos duo quoque longa flagella, ſeu promuſcides, multis in extremo acetabulis circumſeſſa videbis. Hæc acetabula præter Sepiarum & Polyporum morem, tribus introrſum oſſeis aculeis robuſtis, in gyrum munita ſunt. Latas in gyrum diffundit pinnas: à cujus ore corneo gula prætenditur anguſta, & uſque ad ſtomachum longa, quem habet ampliſſimum, atque adeo ingluviem, quæ hunc præcedit. *Loliginis minoris* deſcriptionem, quæ ferè nihil ab iſta differt, vide apud eundem.

Aldrov. de Mollib. l. 1. c. 6. Deſcriptio. *Bellon. de Piſcib. l. 2.*

Locus. *Reperiuntur* in profundo † mari, etiam propè † Eubœam, quin & in Ponto, in quo nulla Sepia. In noſtri mari, inquit Plinius, quinûm † cubitorum capiuntur. *Victitant* piſcibus: nec à Cancris Paguris & Aſtacis abſtinent; diligenterque, quicquid in ſtomachum dimiſerint, roſtro, quod robuſtiſſimum habent atterunt.

† Ariſt. de part. l. 4. c. 4. *† Athen. l. 7. Dipn.* *† Plin. H. N. l. 9. c. 15.* *Idem. l. 9. c. 30.* Victus.

Generatio. De *Coitu* idem in Loliginibus occurrit, quod in Sepiis diximus. Pariunt in alto, & conſerta ova edunt. Apparent hæc gemina, quod vulva earum ita articulata ſit, ut bifida cernatur. Neque his bimatu † longior vita. Mas à fœmina differt, quod intus meatus duos habeat, quibus mas caret, ſicuti in Sepiis evenit. Non tantum ſuis pinnaculis natant, † ſed etiam iiſdem extra aquam ſe efferentes volitant: & ſæpè tanta multitudine, ut, quod ex Trebio Nigro Plinius prodidit, navigia quoque demergant. Dum volitant tempeſtatem prænunciant quòd caro ipſarum nuda & glabra, frigoris quoque ſit impatiens, ut Plutarchus prodidit.

Plin. l. 9. c. 5. *Ariſt. de gener. l. 3. c. 8.* *† Plin. H. N. l. 9. c. 3.* *† Plin. H. N. l. 9. c. 29.* *Plut. Qu. natur. 18.*

Uſus. *Uſus* Loliginum ut olim in Cibis fuit, ſic nunc eſt. In cœna lauta appoſitos Pherecrates apud Athenæum teſtatur: Scholiaſtes Ariſtophanis, & Suidas inter viles reponunt. Præferuntur gravidæ, & quas Ambracia dedit, Romæ menſibus frigidis laudantur. Et aſſarum, & in ſartagine coctarum, Athenæus meminit. Antiphanes farcta delectatur. Deterius jus ſine atramento confici opinantur. Quomodo ſapidiores reddantur, vide Aldrovandum. In *Medicina*, ſtomachicis convenire in cibo apud Galenum legimus. Torminoſis aſſata prodeſſe Marcellus Empiricus prodidit.

Galen. de Comp. ſec. gen. l. 1.

Caput IV.

De Lepore marino.

Tab. I. 6. Nomen. Lepus marinus, Græcis λαγὼς, & λαγωὸς θαλάσσιος, à colore leporis terreſtris, quem ἐμπέκιον vocant, nomen ſortitus eſt. Monſpelienſes ebrium vocant, quòd vivus colore ex rubro nigricante ſit, quali plerunque ebrii conſpiciuntur. Mortuus ex fuſco albicat.

Deſcriptio. Variè à veteribus *deſcribitur*, qui eum modò offæ informi, ut Plinius, modò cochleæ teſta exemptæ ut Ælianus; modò Lolligini parvæ, carneam ſi reſpicias, ut Dioſcorides: aſſimilarunt. Apulejus cætera exoſſem, duodecim tamen numero oſſa ad ſimilitudinem talorum ſuillorum connexa & catenata gerere, reliquit.

Ælian. H. A. l. 2. c. 45. *Apulej. in Apologet.*

Differentia. Rondeletius *tria genera* deſcripſit. *Primum genus* maximè lethale eſt, cochleæ nudæ admodum ſimile, maxime poſteriore corporis parte. Os habet in dorſo veluti Sepia, volutæ inſtar contortum, qua parte caudam ſpectat; in lateribus Sepiarum modo pinnas habet alveum ambientes replicatas: mox cornicula duo carnoſa, qualia ſunt in cochleis, altera tantum capitis parte Zygenæ caput imitatur: altera parte foramen eſt per quod carnoſam quandam ſubſtantiam exerit, quam etiam pro arbitrio retrahit. In harum duarum partium medio rima eſt pro ore, *atramento* & reliquis partibus internis loliginem refert. Idque in hoc genere eſt mirabile, quòd cum in omnibus animantibus partes ſiniſtræ dextris ſimiles ſint, in hoc ſint valdè diſſimiles, ideò oſſa informis meritò dicitur. Odore eſt Piſculento tetroque. *Alterum genus* ſuperiore eſt majus, partibuſque & aliis ſuperiori ſimile, ſed parte priore duas latas appendices carnoſas habet, in quarum medio rima eſt. Paulò infra cornicula duo, quialia in ſuperiore deſcripta ſunt, niſi quod acutiora & breviora ſint. In dorſo os nullum, neque poſterior pars, cochleæ exenteratæ ſimilis eſt.

Hujus posterioris partis utroque latere, veluti in Sepia pinnæ sunt magis replicatæ & expansæ. *Tertii generis* prona & supina pars exhibetur. Quod in partis supinæ medio conspicitur, est os: Suprapofita ori pars alveus, qualis in Sepiis, ovi figura, sed in ambitu crenatus. Ori subjecta pars membrana est tenuis, carnosa, magis expansa in rotundum, cujus ora fimbriata est, fimbriæ nigræ sunt. Intus cerebri nigri parum est, gulam excipit ventriculus, ex quo oritur intestinum instar capreolorum vitis convolutum. In medio substantia quædam est fungosa, succum fuscum continens, fortassis ὑάκιν cum atramento suo. Toto corpore est splendido: Crystallum vel pituitam concretam congelatamque dixeris. Odore est ingrato & pisculento nauseamque movet. Hoc genus Bellonius pro communi lepore descripsisse videtur. Fulvum inquit leporis terristris colorem imitatur. Pulmonis marini more per mare divagatur tametsi pinnis careat. pellucidum habet corpus ovi anserini magnitudinem non excedens, quod pro lubidine huc & illud transfert. Septem habet appendices innumeris promuscidibus stipatas ex Indico in cyaneum vergentes, quibus sugendo corpori alimentum suggerit: appendicum autem substantia fungosa est. Ex aqua emergens naturam suam emittit, & in seipsum concidit. Linguam demorsus vellicat ut ari radix, paulò tamen remissius, &c.

Ælian. H. A. l. 16. c. 19. Addit Ælianus & *Indicum*, quod ex omni parte ad terreni leporis similitudinem accedit, præter pilos, qui spinosi & erecti. Tertium illud genus in alto mari degit, ideoque rarissimè capitur. Primum in stagnis marinis lutulentis, & alga limoque vescitur. Frequentes inter cycladas insulas occurrere Bellonius prodidit. Dari in hoc genere marem & fœminam apud Plinium habemus. Cum ad Rondeletium delatus esset qui lingula carnosa careret & ore in dorso, marem esse judicavit, primo loco descriptam fœminam, quod in ea Polyporum ovis simile quid reperiretur. *Plin. H. N. l. 22. cap. 1.*

Usus. Galen. l. 11. de sympt. *Adhibitus est in Medicina* olim. Galenus & Plinius inter Psilothra referunt. Archigenes ad ægylopas lanæ tomentum sanguine leporis marini tinctum indit. Jubent quidam & lepore marino recenti podagram fricari, prodente Plinio. *Venenatum* esse certissimum est, cum inprimis qui in Indico mari. Eo Titus à fratre Domitiano sublatus est, & Plinius ait. Non sunt minus mira quæ de lepore marino traduntur. Venenum est aliis in potu aut cibo datus, aliis etiam visu. Hic quædam gravidæ si aspexerint fœminam duntaxat ex eo genere, statim nausea & redundatione vitium fatentur, ac deinde abortum faciunt. Remedio est mas induratus sale, ut in brachialibus habeant: eadem res in mari & tactu quidem nocet. Alibi tamen, mortem sæpè inferre, & si nihil aliud ventrem doloribus acerbissimis torquere scribit: quod & Ælianus prodidit. Quæ de mulieribus dicta sunt, à Rondeletio experto confirmantur, sed remedii non meminit. Symtomata quæ insequi solent, egregiè vetustissimus Poëta descripsit. *Plin. H. N. l. 32. cap. 1.* *Ælian. H. A. l. 2. c. 24.* *Nicand. in Alexiphar.*

Post bibitum hoc virus viridis stagnantia fellis
Excrementa manent, tenebroso lumina visu,
Calligant, liquidæ abeunt in corpore carnes:
Nausea adest, tumet alta cutis, talique calescunt:
Subque cavis oculis roseo fucata rubore
Apparet facies, sistensque urina moratur,
Quæ nunc purpureo, nunc sanguineo esse colore
Cernitur, & quemcunque videt contemnere piscem
Assolet adversans, ut qualibet æquoris æger.

Hinc patet vix pulmoni propriè infestum, cum tot affectus sumpto eo oboriantur. Fatendum tamen plerumque tabem invadere. Alexipharmacorum quæ contra adhibentur haud paucus est numerus. Exhibetur primò helleborus niger, hinc lac asininum inprimis: nec non decoctum malvæ, & alia de quibus Aldrovandum vide. Rondeletius mulieri quæ nauseam ex odore conceperat, cancrorum usum præscripsit. *Aldrov. de Moll. c. ult.*

HISTO-

HISTORIÆ NATURALIS DE EXANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER II.

De Cruſtatis.

TITULUS I.

De Cruſtatis in genere.

Plin. H. N. l. 11. c. 31. Nomen.



QUÆ Cruſtata Plinio, illa Latinis aliis Cruſtacea, quòd molli cruſta operta ſint, Græcis μαλακόστρακα, eandem ob cauſam dicuntur. Medium inter Teſtacea & Molluſca ſortita locum videntur. Nam quatenus foris cruſta, etſi fragili & tenui obteguntur, cùm teſtaceis conveniunt: quatenus molle carnoſumque intus continent, Mollibus comparantur.

Deſcriptio.

Oſſibus carent, quòd oſſa juncturis indigerent, ut Cardanus ſcribit, nec ſub cruſta extendi poſſent. Communes ipſis cum cæteris exanguibus partes, Caput, Alveus, Gula, venter, & inteſtinum. *Alveus* totius corporis indiſcretus eſt: nec *caput* diſtinctum, nec aliud quicquam. Ideò ea Galenus capite truncare voluit: quod cave de Caudatis accipias. καρίδες iſta dicuntur, non tam quòd magnum caput habeant; exiguum enim hoc quàm quod maximum inter cætera cruſtata. Et videtur Athenæus apud quem iſta leguntur κεφαλὴν catachreſticè pro thorace & capite ſumere. In capite *Os* eſt quod protinus ventrem in omnibus, præterquam in Locuſtis excipit; mox à ventre inteſtinum. Exiguus is, ſi proportionis in corporum magnitudine ratio habeatur: hoc, ſimplex uſque ad exitum excrementi dejicitur. *Dentes* in ore habent duos priores; & quia hi ad exactam ciborum contritionem non ſatis, quod intima corporis penetrare queat, tres, in ventriculo; altrinſecus ſingulos, inferius tertium. Longi qui in ore & tegmine duplici operti, inter quæ talia quædam interjacent. qualia locuſtarum dentibus annecti ſuo loco dicemus. Intra hos binos dentes carnoſum eſt illud, quod linguæ proportionem ejuſque effigiem gerit. Supra os *Oculi* ſiti ſunt, iique duri omnibus, apti intrò, foras, & in obliquum & quidem celeriter moveri, ideò palpebris carent: Cardanus in latus moveri ait noſtri comparatione, directè autem oculorum ſuorum. Melius enim eſſe ut altero utrinque proſpiciant etſi diverſis oculis, quàm utroque ſimul nec ante nec poſt. Prominere autem quia à lateribus: quia aliter antè penitus proſpicerent: à lateribus autem collocari, quia ſi ſupra caput non viderent, ante verò non poterant, quia os infra reponere neceſſarium fuiſſet, quia caput habent immobile: neque ante ſimul os & oculos eſſe, quoniam oportuiſſet eſſe latam faciem, unde in motu etiam tardiores evaſiſſent. *Caput* etſi exiguum, appendicibus tamen & cornibus munitur, quæ & ad pugnandum & ad prætendandum iter data ſunt. *Pedes* omnibus octoni, omnes in obliquum flexi. *Brachia* forcipibus denticulata ſunt bina, quæ Græci χηλὰς, Apulejus furcas, alii nomine Græco ſervato Chelas nominant. Horum pars ſuperior in primoribus his, ut loquitur Plinius, movetur ſuperiore immobili; hiſque pro manibus utuntur, & contra quam pedes flectant. Omnibus magna ex parte grandior & validior dexter, quàm lævus *forceps* eſt. *Caro* colore ſanguinis rubra & tactu lento. In alveo humor eſt pallidus, & minuta quædam oblonga & albida, ruffa etiam alia maculis diſperſis. *Papaver* eis parcius branchior. annexus communis. *Tabellas* quidam Latini vocant quas πλάκας Ariſtoteles, quibus cor cruſtæ coagmentantur. *Lapides* ſub cruſta genitos refert Cardanus, de quibus in Cancris agemus.

Ariſt. H. A. l. 4. c. 3. — Athen. Dipnoſ. l. 3. — Ariſt. H. A. l. 4. c. 5. — Plin. H. N. l. 11. c. 37. — Ariſt. H. A. l. 4. 2. — Cardan. variet. l. 37. — Plin. H. N. c. 9. c. 31. — Ariſt. H. A. l. 4. c. 2.

Locus.

In ſtagnis potius marinis & juxta amnium oſtia, ſaxorum foraminibus & limoſis locis morari ex Ariſtotele & Athenæo habemus. Lapillis, alga, limo & ſtercore victitant: nec à carnibus abhorrent. *Coëunt* more eorum quæ in averſum mingunt, ineunte vere, & cum ficus matureſcunt, propè terram, & quidem quòd exanguia ſint & naturæ frigidæ, diutiſſimè. Fœmina ovum rubidum, membrana prætenui obvolutum, ventri, lateri, & utrinque inteſtino annexum; & ad carnem uſque adhærens parit. Imperfectum illud, quod foris editum, incrementum capiat. Diverſitas *Sexuum* ex nonnullis conoſcitur. Major

Ariſt. de Gener. l. l. 3. c. 11. & Athen. Dipnoſoph. l. 3. — Generatio. Ariſt. de Gener. lib. 1. c. 11. & 14. Ariſt. H. A. l. 4. c. 2. Ariſt. H. A. l. 4. c. ult.

Plin. H. N. l. 9. c. 31. *Sexus.* jor & craſſior mas, tenues genitales meatus habet, & primum pedem ſimplicem. Nec non duabus particulis candidis, quas in carne pectoris habet, ſed à fœmina diſcretas tum colore tum concretione ſimiles Sepiarum promuſcidi. Vorticoſæ hæ ſunt, quemadmodum buccini anfractus, quem Græci μήκωνα, id eſt, papaver vocant. Oriuntur eæ ab acetabulis, quæ ſub extremis ſunt pedibus. Fœminæ operculum diſtantius, hirſutius, & opacius: vulvæ membraneæ ad inteſtinum hinc atque inde fiſſæ, in quibus ovum gignitur; primus pes duplex, & cauda latior.

Plin. H. N. l. c. *Vita.* Longæ *vitæ* eſſe ſcripſit Plinius. Nulla *reſpirant*, ſed aquam per fiſtulam egerendo refrigerantur. Humorem ore accipiunt, & meatu oris ſuperiore emittunt. Hebes omnibus *viſus*, tum quòd oculos habeant duriores & promittentes, tum quod à latere poſitos. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 10.* Valent *guſtu* & *odoratu*, & ad morem aquatilium *dormiunt*. Nullum ſonum vel vocem emittunt, & obliquo motu incedunt, caudaque tantum natant.

Mores. Ad *Naturam* & *Mores* pertinet, quòd hyberno ſolum tempore conduntur, vere & autumno pingueſcunt, quod antennis *Plin. H. N. l. 8. c. 1.* potius & cornibus quàm chelis quibus tamen magis valent inter ſe depugnant, iſtis *Ariſt. H. A. l. 5. c. 17. l. 8. c. 17.* cum aliis, quod denique vere & autumno poſt partum operculum exuant.

Uſus. *Plin. H. N. l. 9. c. 37.* *Athen. Dipnoſ. l. 3.* *Lem. de Occult. Natur. l. 3.* *In Cibo* laudantur plenilunio, quia ſydus tepido fulgore mitificat tempore ferno & autumnali, & cum uterum gerunt. Grati ſunt ſaporis, ſed duræ carnis, ideò coctionis arduæ. In *Medicina*, ad canis rabidi morſum, tabem, & fervidorum humorem deuſtionem conferre, Lemnius tradidit.

TITULUS II.

De Cruſtatis in ſpecie.

CAPUT I.

De Cruſtatis caudatis.

ARTICULUS I.

De Locuſta.

Tab. II. 1. *Nomen.* CRuſtata in Caudata & Rotunda optimè dividemus. Illa ſunt, *Locuſta*, *Aſtacus & Squilla*. *Locuſtam* Iſidorus, à pedum longitudine dici putat. Græcis eſt καράβος, παρὰ τὸ τῷ κάρᾳ βαίνειν, quòd capite incedat, vel eo ſit multum prominente, καραβὶς apud Trallianum, Heſychio & Varino Αἰγιλήρος à caudæ motu, καβάρος & κηραφίς. Ab aliquibus γραφαῖοι, ab aculeis, πρὸς τὸ γράφειν ἢ χαράττειν, id eſt, ad ſcribendum & ſculpendum idoneis. Ariſtophanis ſcholiaſtes πάγκρους τοὺς παρ' ἡμῖν καράβους exponit. Hirto aſperoque ſunt corpore.

Deſcriptio. Duo eis ante oculos cornua magna, initio aſpera & aculeata, deinde rotunditate præpilata, (κέντρα Oppianus & Ælianus, Ariſtoteles κέρατα, nos antennas vocamus) in exortu craſſiſſima, quæ paulatim magis ac magis ita graciléſcunt, ut tandem in tenuiſſimum cirrum deſinant, in omnemque partem pili inſtar flecti poſſint. *Oculi* cornei ſemper prominentes, & exerti, in obliquum mobiles, aculeis acutiſſimis firmiſſimiſque utrinque tanquam propugnaculis muniuntur. Oris lateribus additæ appendiculæ tanquam parvi pedes ad tutelam. *Dorſum* aſperrimum eſt & aculeatum, velut è fronte aculeus magnus eminet. In lateribus *branchias* habet veluti è pilis coagmentatas, *pedes* utrinque quinos annumeratis extremis chelis, quas Gaza modò forcipes denticulatos, modo brachia forcipata interpretatus eſt: flectunt eos in obliquum, ut chelas introrſum. *Caudæ* lævis & ſine aculeis ex quinque tabellis contexta, in pinnas quinque deſinens, natandi cauſa, ei tanquam remo innititur, & in ea totius corporis robur ſitum eſt, quod experieres ſi ea parte Locuſtam apprehendas. *Dentes* habent primores binos majuſculos & *gulam* ante ventrem exiguam, in quo nonnulli dentes, & ſimilis muti humor. *Cor* ex nigro rufeſcere obſervavit Bellonius. Mare cum excipiunt ore, tranſmittunt id ad ſuas branchias, quarum plures quàm alia cruſta intecta obtinent. Præterea *meatus* pectore dependet uſque ad exitum excrementi: is pro vulva fœminis eſt: genitale verò ſemen continet in manibus. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 2.* Jacet autem in concavo carnis, ita ut interiaceat caro. Nam inteſtinum ad partem curvam ſitum eſt, meatus ille ad cavam; non alio modo quam in quadrupedibus continetur. Neque verò id alia ſpecie eſt in maſculo & fœmella, ſed utriſque & tenues & candidi, ac pallidum continent humorem. Et utriſque eadem origo à pectore. Quem Aldrovandus appinxit dorſum habebat inter atrum & cæruleum medium, dentem ſuperiorem triplo majorem inferiore. Uterque intus tuberculis caret, & utrinque eſt acutus.

Locus. *Reperiuntur* in mari, circa Sigæon in primis Athon & Liguſtico. In Indico quatuor ſunt cubitorum. *Plin. H. N. l. 9. c. 3.* Hyeme verò aprica littora ſectantur, æſtate in opaca gurgitum recedunt, petroſiſque locis vivunt. *Ariſt. H. A. l. 5. c. 17.* In Liguſtico nigricantes Pierius Valerianus conſpexit.

Victus. *Victus* ipſis piſciculi, quos circa cubilia capiunt, & captos ori forcipe ſuo admovent. Murænas & congros majores devorare,

rare, & cibos ore terere, quod oris constitutio & gulæ angustia ostendit, observavit Bellonius. *Vita* omnibus diuturnior. De *Generatione* ita Aristoteles: In genere crustatorum locusta post coitum impletur, & continet ova circiter menses tres, Majo, Junio, Quintili. Deinde edit ea sub ventre ad plicaturas: ubi crescunt, quomodo solent vermiculi. Id quod commune est & mollusciis & piscibus oviparis, ut omnium ova crescant. Locustarum igitur ovum est solutile in arenæ modum, octo inclasses partitum: pro numero scilicet cooperculorum, quæ lateri adhærent. Quorum singulis cartilagineum quiddam adsitum est: circum quod hærent cumulata specie rami: unumquodque enim horum cartilagineorum in plura scinditur. Quod deprehendas, si diducas: sin aliter intueare, unum corpus concretum putes. Grandissimum quodque non est ad foramen, sed ad medium: postrema autem minima. Minimis magnitudo quanta fici granulo. Neque continuò ipsi meatui hærent, sed medio. A cauda namque ad pectus, duo, singula utrinque sunt potissimum intervalla. Sic enim etiam coopercula ipsa disposita sunt, ut à latere tegere non possint. Quare extremitatibus suis imposita cooperculi modo contegunt omnia. Videtur autem parturiens producere ova ipsa ad illa cartilaginea caudæ applicatu. Comprimens enim sese atque statim curvans parit. Cartilaginea hoc tempore augescunt ita, ut ovorum ipsorum capacia esse possint. Nam ad cartilaginea pariunt sicut Sepiæ ad malleolos, aut alia quæ fluitant. Is est pariendi modus. Concoquit autem ibidem potissimum vicenis diebus. Tum abjicit cuncta simul consistentia sicut cum ejecit, videntur: inde ex his locustæ oriuntur die ferè quinto decimo: capiunturque sæpè numero minores digito. Ante Arcturum pariunt; post Arcturum amittunt ova. Hucusque Aristoteles.

Bellon. Aquatil. l. 2. c. 3. Generatio. *Arist. H. A. l. 5. c. 17.*

Sexus differentia in eo consistit, quod fœminæ primus pes bipartitus sit, mari continuatus uno ungue. Fœmina quoque pinnulas quæ subtus sunt magnas habet, sed collum versus decrescentes. Mas omnes æque minores. Maris etiam pedibus postremis quasi calcaria quædam sunt: eaque tum magna, tum acuta, fœminæ ejusmodi pars parva & inoffensa. Rondeletius addit in caudæ supina parte fœminam habere appendices duplicis pinnis similes, ad contegenda & conservanda ova; mari simplices & parvas. Vulvam bifurcatam habere, Aristoteles testis est.

Arist. H. A. l. 4. c. 2. Sexus. *Arist. de Gener. l. 3. c. 8.*

De *Natatu*, pedes anteriores, in eo qui majores sunt moveri Bellonius negat, sed pinnulis quas partim sub cauda gerit, partim in extremo ejusdem, tum quaternis reliquis pedibus natare asserit. Cum nullius rei metu afficitur anteversus progreditur non prætensis sed obliquatis ad latera cornibus, ne aqua contra natantem ruens reprimat cornua, & ulterius progredi prohibeat. Retrocedens in metu, demittit & laxat eadem, & tanquam remis altius demissis Scapham propellens, multum itineris conficit. Latent mensibus quinis, & more arietum cornibus dimicant. Lædi non posse nisi sub cauda tradit Rondeletius. *Antipathiam* si attendas, tantum Polypum pavet, ut si juxta viderit omninò moriatur. Murænam eadem aggreditur, & ex victa prandium instituit.

Motus. *Bellon. Aquatil. l. 2.* *Ælian. H. A. l. 9. c. 25.* *Plin. H. N. l. 9. c. 30.* Antipathia. *Plin. H. N. l. 9. c. 30.*

Usum in Cibis si spectes, Collimedon ideò Carabi accepit nomen quod hoc cibi genere impense delectaretur. Eliguntur gravidæ & tempore plenilunii. Præferuntur in Italia ab Octobri usque ad Aprilem: præferuntur & maximæ, quales capiuntur in mari Indico, & circa Africæ quoddam littus loco petroso, ut scribit Synesius. Plus carnis habent quàm Cancri, ut Diphilo Siphinio apud Athenæum visum, difficulter concoquuntur, sed admodum nutriunt salsi humoris siccique participes, & si aqua dulci sæpius coquantur, ventrem cohibent. Condituras vide apud Aldrovandum. *Usum in Medicina* quod spectat, Hippocrates puerperæ ut melius purgetur præscribit. Simeon Sethi testas combustas ac cum meraco vino potas renes calculosos expurgare scribit.

Usus. *Hippoc. l. de morb. mulier.*

ARTICULUS II.

De Astaco.

PUNCTUM I.

De Astaco marino communi.

Astacus ex sententia Rondeletii, quasi ἀσταχος, id est; non destillans sed abundè fluens dicitur, quòd tubercula plurima, tum alba tum purpurea guttarum, sive lachrymarum specie forcipibus inspersa habeant.

Tab. II. 2. Nomen.

Est vel marinus vel fluviatilis. Ad eum Leo seu Elephantus Plinii, & istæ quem hic descripturi sumus pertinet. Est autem Astacus colore toto nitido, sed nigritia inspersо. Pedes inferiores grandes, ad octo usque habet: ab his grandes ipsos duos multò majores & mucrone latiore, quàm locusta, sed specie diversâ. Dextri namque summum latum oblongum tenue est: sinistri crassum & teres: utriusque verò bipartitum ac quasi mandibula cum dentibus infra supraque. Quanquam dextro dentes serrati sunt omnes, alterius primores serrati: at interiores tanquam molares. Inferiorum ordo

Descriptio. *Arist. H. A. l. 4. c. 2.*

ordo quaternis æqualibus, superiorum ternis inæqualibus expletur. Movent partem superiorem utrique, & ad inferiorem premunt: ac valgi quidem sunt situ inferiore, tanquam à natura destinati ad protendendum & premendum. Supra hosce duo alii hispidi paulò infra os. Mox haud longè infra, branchiæ circum os multæ & hispidæ, quas assiduè motat. Hi pedes qui ori præstò sunt, extantibus quibusdam tenuibus barbulis asperantur. *Dentes* duos habet ut locusta: supra hosce cornicula breviora ac tenuiora quam locusta. Tum alia quatuor eâdem specie, sed breviora & tenuiora, super his oculos pusillos breves. Prominet *pars* cui subsunt oculi, acuta & aspera quasi frons, major quam locustis. Omninò facies acutior, pectus autem latius: totumque corpus carnosius ac mollius quàm locustæ. Octo *pedum* quatuor bifidi, quatuor non: quod collum appellatur, quinque in partes divisum est extrinsecus. Tum est sexta pars lata quinque producta plagulis. Hactenus Aristoteles. Gesnerus Chelam faciem hominis ridiculam repræsentantem exhibet. Nam Chelæ pars minor maximum & aquilinum nasum refert: & quæ in utriusque partis confinio apparent verrucæ, oculos, si supercilia addantur. Superiorem partem quatenus seu cornicula quatuor supra nasum & frontem eminent, cæruleo aliove colore si pictor inducat, ad repræsentationem pilei auriti & ad latera descendentis, ita tamen ut aures lateant: retrò & circa tempora pili prominant nigri. Facies partim albo inducatur pigmento, partim roseo fuco niteat. Linguæ instar partis chelæ majoris tubero rubicundo colore insigniantur. Quòd si cristam quoque è pennis præsertim gallinacei, capi aut pavonis nutantem, foramini summo indideris, planè Gorgoneam & terribilem habebis faciem.

Locus. Nunquam non in Oceano frequentes: in Euxinio tamen nulli. In saxis habitare Oppianus prodidit: Aristoteles in terrenis. Circa Thasum & Hellespontum nascuntur. *Coëunt* eodem modo quæ cætera crustata. Mas fœminaque nulla nota insigni inter se differunt. Nam utriusvis utramlibet forcipem majorem deprehendes; quanquam utramque æqualem unquam neutri. Ore mare excipit, cum locustæ ad branchias transmittant. Sine humore longius à mari deferri nequit: & tam est loci patrii amantissimus, ut non longè deportatus, eodem adrepat. Polypum extimescit.

Oppian. Halieut. l. 1. Arist. H. A. l. 5. c. 17. Generatio. *Ælian. H. A. l. 8. c. 22. Ælian. H. A. l. 6. c. 22.*

Usus in Cibis. Quantum ad *Usum in Cibis*, optimi illi apud veteres qui in Methymna capiebantur. Omnes difficulter coquuntur, & tardè descendunt: ritè confecti & præparati non imbecilliter alunt. Mnesitheus assos elixis prætulit.

PUNCTUM II.

De Leone seu Elephanto & Astaco parvo Rondeletii.

Tab. II. 5. Nomen. *Bellon. de Aquatilib. l. 2. c. 3.*

CRustatum quòd hic descripturi sumus, nomen Leonis vel à magnitudine, ut Aldrovando videtur, vel à colore flavo, quo vivus conspicitur, ut Rondeletio placet, sortitum est: Bellonius cum Elephanto Plinii idem facit, quòd eadem sit Leonis apud Ælianum & Elephanti apud Plinium descriptio.

Ælian. H. A. l. 14. c. 9. Descriptio.

Corporis specie Astaco affinis est, sed brachia longiora habet, forcipes tenues & latiusculos; quorum scissura major, quàm in ullo alio Crustatorum genere. *Pedes* tres qui proximè brachia sequuntur, longiores sunt, aculeati, in calcaria terminati: ultimus exiguus brevis & tenuis, neque aculeis, neque pilis munitus. Præterea ab Astaco dorso aculeis differt, quibus cum locusta convenit. Utrinque *cornua* duo longissima tenuissimaque habet, item alia in fronte brevia, inter quæ unum in fronte eminet acutum, neutrâ parte serratum: hæc sunt oculorum propugnacula, qui cornei sunt & prominent. *Corpus* totum undulatum est, instar panni ex hircorum camelorumque pilis contexti. *Cauda* perinde ac in Astacis in pinnas quinque desinit, sed lineis magis distincta. Scaliger unum vidit, cujus brachium puerilis brachii magnitudinem æquabat, quantum & ille quem Aldrovandus Brundusio sibi missum describit, habebat. Plinius Elephantum suum nigrum esse vult, id est, violacei exsaturati coloris. Nam κυανὸς Græcè de nigro, ut de Æthiope, & cæruleo, ut de mari dicitur. *Forcipibus* adeò valent, ut observatum sit, Massiliæ vulpemper totam noctem, ab uno detentam fuisse.

Plin. H. N. l. 32. c. 11.

Usus. Apponuntur lautis in Italia conviviis. Ælianus, adipem squalidæ & infuscatæ faciei nitorem afferre, reliquit.

Tab. II. 6. ASTACUS *parvus marinus Rondeletii* semper est parvus. *Corpus* ei vivo rubescit, alioqui lineis cæruleis transversis variatum. *Capite* & thorace est rotundiore quàm fluviatilis, in lateribus inciso. E capite eminet *Cornu* latiusculum, magnum si totum corpus spectes, utrinque serratum, inter oculos situm, quas recondit & exerit. Cornua quatuor oculis præfixa sunt, dum & breviora cornu serrato vicinora, alia duo multò longiora, flexibilia, articulata. Chelam utrinque unicam habet denticulatam, quaternis articulis connexam. Utrinque pedes sine forficibus. *Collum* tabellis constat, & in pinnulas desinit. Sub cauda appendices sunt ovis reponendis destinatæ.

Punctum III.

De Cammaro seu Astaco fluviatili & aliis.

Tab. II. Tab. III. Nomen. ASTaci fluviatilis Galeno καμμαρίδες, Athenæo κάμμαροι, modernis Græcis Caranides & Caranidia dicuntur.

Descritio. Circa eorum *Descriptionem* non est quòd multum laboremus, hoc tamen poni potest. Ventriculum mutim undique ambitest. Ventriculum mutim undique ambire, quam quidam stercus esse credunt, Bellonius hepar, sed falsò, quòd hoc solis sanguineis datum sit: Eundem tam miro artificio fabrefactum, ut etiam in ejus fundo alterum os comperias suis maxillis & dentibus refertum. Utrinque etiam spiraculum seu foramen sub cortice ad latera oris videas, per quod aquam ore acceptam referunt. Branchias habere ex Aristotele Gaza & Rondeletius prodidere. Philosophus enim βραγχιοειδῆ, hoc est, partis branchiis similes dixit. *Arist. H. A. l. 4. c. 2.*

Gesnerus cirros potius esse judicat, ad motum progressionis natationisque à natura datam, vel ne aqua introrsum penetret. De *Lapidibus* memorabilia prodidit Helmontus, quæ sequuntur. *Helmont. de Lithiasi cap. 7.* Per plurimas inquit atque uniformes cancrorum discretiones ista comperi. Inprimis stomachum cancri esse in capite propè verticem. Mares enim quotannis ægrotare incipiunt, à mensis Junii medio: fœmellæ dein in Julio ante testarum exuvium. Sunt enim per dies novem & amplius velut semiexanimes ac immoti. Qua tempestate stomacho illorum exterius obducitur membranula nova, inter quam & stomachum veterem, est liquor quidam lacteus, qui sensim exterius in globum stomachi convexum, qua parte attingit, obducitque stomachum veterem, contrahitur utroque latere in concavum, statimque lapidescit. Interim nec tunc nec multò post cancer esitat quicquam. Ideoque (penè incredibile) vetus sive interior stomachus; sensim in mucilaginem alimentariam absumitur: exteriorque ac novus alter stomachus, in vicem absumpti, succedit. Siquidem isti lacti, ad stomachi veteris convexum subnato, obtenditur statim pellicula., per modum lacti tepenti solitum: crescitque lac istud, inter utramque præfatam membranam, utriusque scilicet stomachi. Quæ cuncta ducentis fortè cancris dissectis, dietim observavi, jucunda admiratione. Tandem residua pars lactis, cancro cedit in alimentum. Nihil autem cancer edit, aut in ejus stomacho reperitur, quantisper isti lapides sunt in stomacho ejus, vivitque circiter XXVII. dies tam ex veteri suo stomacho, sensim absumto, quàm ex usu resolutorum postea lapidum. Hucusque Helmont. Albertus plenilunio crescere putat.

Reperiuntur passim in fluminibus, lacubus, & rivis. In Pannonia tam frequentes ut Julius Alexandrinus sæpe supra triginta currus Astacis onustos, in foro Gammario Viennæ numeravit. In Hispania non haberi affirmant quidam. Locus.

Victitant cadaveribus, & carnibus, & quidem his adeò delectantur, ut in Danubio de navibus suspensis, magna multitudo adhæreat. Ranas quoque appetere, Albertus testatur, & nos experientiâ comprobatum habemus. Per tredecim dies vivum absque cibo conservavit Gesnerus *Sexus* notis distinguuntur. Mares in ea parte quâ corpus ad caudam continuatur subtus, quatuor longas prominentes virgulas habent, quibus fœminæ destituuntur, Cauda etiam illius, rotundior, planior & spissior; tenuis, vacua, & lata hujus, majorque tabellarum in eadem distantia. Victus.

De *Generatione* hoc sciendum, Marem in coitu primò supra dorsum fœminæ ascendere, mox se istam supinam vertere: per solam meatuum applicationem coire: membro enim quod alterius corpus ingreditur destituuntur: Ova per anum, per quem & excrementa reddunt, parere: & sæpe minimos Astacos caudæ matris adhuc adhærentes conspici. Albertus ova fœminæ primò in corpore valdè compressa esse, dein paulatim exire & virgulis curtis sub cauda donec complectantur adhærescere, scripsit. Hyeme mensibus quinque *latent*, si communem opinionem sequaris. Aliqui enim tum etiam apparere ac ad litora prodire; æstate ad optatas aquas gregatim concedere dicunt. Novilunio emaciantur, plenilunio pinguescunt. Generatio.

De mirâ quædam inter Cancros & parvos *Antipathia*, sic Helmontus: In Marchia Brandeburgica locupletissima est cancrorum piscatio. Vectores autem coguntur noctu excubias agere, ne fertè porcus aliquis vel leviter subter currum transcurrat. Nam id si contigerit, manè quotquot cancri, in curru fuerint inveniuntur mortui. Tam exitialis est porcus cancro. Antipathia.

Dividuntur in *Minores* & *Majores*. Illi, quòd sub saxis degant, saxatiles dicuntur, parte supinâ albicant, pronâ nigricant, elixi non undiquaque rubescunt. *Majores*, rotundiori sunt magisque crenato in Pado corpore, quàm in squama, cujus dexter per sinistro tenuior est. Differentiæ.

Locum in *Cibis* habere, omnes norunt, quamvis etiam difficilioris concoctionis esse certum sit: quia & longiore in ventriculo morâ, mandatis frigidis & humidis in caput vaporibus, soporem inducunt. Martio & Aprili mensibus à quibusdam commendantur, lunâ inprimis accrescente. Venæ Usus.

næ quæ in eis interdum reperiuntur, improbantur. Varias præparationes apud Aldrovandum vide. *Medicis*, contra canis rabidi morsum, phtisin, febrem hecticam, urinæ retentionem, calculum, inflammationem linguæ & gutturis, & Cancrum in mammis inserviunt. Contra anginam sicà quibusdam præparatur: Astacos circiter decem vivos contere; & stillatitios liquores intybi rosarum & papaveris erratici affunde, inde expressus siccus vinum rubellum refert. Eo linguam abluere & diligenter ac penitus gargarizare oportet, deinde etiam haustum ejus mediocrem bibere. Linguam abstersam & purgatam lardo insulso percinge, post horam & dimidiam, quicquid viscidæ pituitæ insederit, rursus absterge, & succo Astacorum præscripto denuò lava. Reliqua in Aldrovando vide. Præparatio contra mammarum cancrum apud Hartmannum optima. *Lapides* quòd spectat, rarissimum ex iis diureticum, febrifugum, & vulnerarium parari posse existimat Helmontius, si in formam pristini lactis resolverentur. Usurpantur quoque contra calculum, cum nucleis persicorum & mespilorum: Contra sanguinis grumos, cùm carbonibus è tilia aceto restinctis, &c. Huc pertinet *Astacus Caraboides*, & *Gammarus terrestris*. Ille colore est omni parte corporis cinereo, antennis quatuor, duabus longioribus, reliquis brevioribus, pedibus & chelis hirsutis. Pedes duo priores chelis proximi tabellas in extremitate circum undique serratas habent, ad natatum faciliorem fortè utiles. Quantum ad hunc. Crustacei quoddam genus in terra latitat, maximè in India Occidentali, Cuarassas vocant, tam prope Gammarorum formam, ut cùm effossum è terra conspexisset Julius Cæsar Scaliger, ac roganti quid esset, in sepulchris inveniri alii dictitassent, à Gammaris abstinuerit diu.

Aldrov. de Crustat. c. 6.
Hartman. in praxi Chymiatrica.

ARTICULUS III.

De Squilla in genere.

Tab. IV. 2. 4. 5. 6. &c.
Nomen.
Aldrov. de Crustat. c. 8.

CRustata, quæ Latinis Squillæ Græci καρίδας, κωρίδας, & κυρίδας vocant, seu ἀπὸ τῆ κάρη, capite, quod Squillis majusculum est; seu ἀπὸ τῆ σκαίρειν scil. initiali abjecto. Heraclides Colybdænas adud Athenæum vocat, quo nomine Epicharmus, ut Nicander vult pudendum marinum intelligit.

Descriptio.
Arist. de part. l. 4. c. 8.

Descriptionem si attendamus, *Caudam* habent, sed forcipe carent, fortè quòd pluribus pedibus, in quos redundantia illa absumitur, instructi, si Aristotelem & Rondeletium sequimur: At Bellonius pedes forcipatos, habere scribit, quas etiam Ælianus, & quidem maximas Indicis in Gange fluvio attribuit. *Corpore* sunt vere nigrescente, sed postea albedinem recipiunt. *Cornua* etiam habent Oppiano teste acuta, & in summo capite posita: Ælianus aculeum acutissimum triremis rostro similem, & secturas, serræ modo habere scribit. *Oculi* sub eodem munimento præduri eminent. *Intestinum* quoque rectè in caudam veluti Locustis & Astacis finit, qua excrementa emittunt & ova pariunt.

Arist. H. A. l. 8. c. ult.

Locus.
Oppian. Hal. l. 1.

Vivunt in marinis palustribus & saxosis locis. Ab illis ἰλύϊ, Æliano, ab his petreæ Oppiano dicuntur. Indicum mare majores alit; quæ in profundo hærent, ut minores litoribus gaudent. In diffractis saxis in mari rubro reperiri, prodidit Theophrastus; quòd de vivis an de figuris sumendum sit; dubitatur. Habentur & in Oceano Germanico, & Gallico, mari Tyrrheno & Adriatico. Circa Jasum magnas celebrat Archestratus.

Victus.
Ælian. H. A. l. 1. c. 30.
Arist. H. A. l. 4. c. 2.
Sexus.

Victitant ostreorum carnibus: Ælianus quasdam alga vivere prodidit. De *Sexu* ita Aristoteles: Distinguitur à fœmina mas duabus particulis candidis, quas ipse peculiares habet in carne pectoris, sed ab ipsa discretas tum color, tum concretione, similes sepiarum promuscidi. Vorticosæ hæ sunt, quemadmodum buccini anfractus, quem Græci μήκωνα, id est, papaver vocant: Oriuntur eæ ab acetabulis, quæ sub extremis sunt pedibus. Est etiam in pectore caro rubra, sanguinis colore, quæ tamen attrectata dilabatur, neque similis carni sit. Ab ea meatu qui in pectore buccini refert speciem, alia est sinuatio funiculi crassitudine, sub qua duo, quædam sunt appensa intestino arenacea genitali semini destinata. Atque hæc mas habet. At fœmina ova ibi, colore rubra, quæ annexa ventri, atque utrinque latus intestini, ad carnosas usque partes, membranâ tenui continentur.

Generatio.

Coëunt more quadrupedum retrò mingentium, scilicet, ut fœmina caudam supinam exponat, mas suas superimponat & applicet; & coëunt ineunte vere juxta terram, & cum ficus maturescunt.

Antipathia.
Ælian. H. A. l. 1. c. 30.

Inimicitias cum Laborace exercens, & à Phycide ac Lupo comeduntur. Quo se modo ulciscantur, apud Ælianum habemus. Cum se, inquit, interceptas sentiunt, fastigium quod eminet à capite, quodque simile est acutissimo triremis rostro, atque in summa parte secturas habet, modo serrulæ uncinatæ, hoc, inquam, animosæ illæ bestiolæ cum incurvarint, summæ lævitate saliunt, & tanquam saltatorium versant orbem. Lupus ore hiante squillam lassam comprehendit, hæc in gutturis laxitate saltat, ut gula intumescat.

Usus.
Juven. Satyr. 3.

Usus earum & in *Cibis* est & in *Medicina*. In *Cibis* preciosem piscem Juvenalis nominat. Apicius tanti grandiusculas faciebat, ut earum gratia in Africam navigaret, cum-

que

Athen. Dipn. l. 1. que priusquam navi exiliret Minturaensibus minores animadverteret, gubernatorem, nulla excensione factâ, eâdem via Italiam repetere juberet. Hodiè elixantur & cum aceto comeduntur: friguntur etiam in sartagine cum oleo farinâ aspersâ. Olim ficus follis assatæ involvebantur. Difficulter concoquuntur, stomacho nocent, & Veneris desiderium excitant. Hoc & sibi contigisse Cardanus testatur. Hecticis eximiè prodesse nullum dubium. Ajunt tritas & particulæ impositas, cuspidem vel sagittam, si quæ infixa, singulari atrahendi vi educere. Quidam escæ ad mugiles capiendos admiscent. Iisdem & lupus piscis inescatur.

Articulus IV.

De Squilla in specie.

Punctum I.

De Squilla lata sive Ursa.

Tab. IV. 3. 4. 8. 12. Quam Squillam latam Rondeletius vocavit, hanc nos *Ursam* & quidem Aristotelis cum Bellonio & Scaligero dicimus. Nomen. Ubi enim porrecta jacet, ursi corium extensum repræsentat. Scalig. Ex. 245. A Squillis eam separavit Aristoteles, quod sub Squillarum nomine non notet. Neapolitani Messanenses in Sicilia Messacaram, quasi sit ἀμείζων καρὶς, vocant.

Descriptio. Rondeletius eam ita *descripsit*. Locustarum est magnitudine, sed latior, multo & magis depresso corpore & hirto, in fronte ossa duo, utrinque unicum, in ambitu serratum, in quibusdam acutius, in aliis latius. Hic pinnæ duæ alligantur. Inter hæc duo enascuntur cornua, initio articulata, circa media bifida, ut ex duabus quatuor fiant, non valdè longa. Brachia duo habet cum aculeis, veluti clavis eminentibus, pedibus majora, non bifida, quæ in os flectuntur, quibus ori cibum tanquam pedibus admovent. *Pedes* utrinque quaterni sunt. *Oculi* parum prominent. *Frons* quadrata, & latior quàm in ullo Crustatorum genere. *Tumores* multi per dorsum sparsi sunt, ex quibus extant tubercula, quorum summa pars adeò rubet, ut carbunculus in annulorum pala inclusas dicas.

Scalig. Ex. 245. In Cœnosis *vivere* argumento est, quòd luto obsita è mari extrahatur. Rarò in Gallia capitur; Romæ & Neapoli frequenter; in Africa frequentissimè. Circa Minturnas Campaniæ oppidum majores sunt Smyrnæis. Idem eis pariendi tempus natura statuit quod Locustis. Per hyemem & vere priusquam ova excludunt laudantur, Et hæc de Ursa, quæ *Major* dicitur, accipienda sunt. Est alia quam *Minorem* & *Cælatam* vocant. Scaliger *Cangren* Aristotelis credit, Rondeletius *Cicadam marinam*, quòd cum Cicadis terrestribus magnam similitudinem habeat. Quinque tabellis constat, & dorso egregio naturæ artificio variè cælatis & sculptis. Tota rubet. Dodrantalem magnitudinem vix superat.

Punctum II.

De Carangone & Squilla gibba.

Quas Aristoteles κραγγόνας aut κράγγας, Hesychius κραγόνας vocat, ex Gazæ sunt Crangines. Tab. IV. 6.

Est verò hæc Squilla, si *Descriptionem* attendas, palmi majoris longitudine. Descriptio. Contegitur crusta tenui, lævi, candida, nonnunquam ex albo parum rubescente, quæ cocta, tota rubescit, cornu instar pellucida. E dorso enascitur *cornu* in fronte serratum, sursum recurvum, cujus denticulatæ asperitates in superiore & inferiore sunt parte non in lateribus. *Oculi* sunt cornei, in quibus subjecta pars cava cochlearis modo. *Cornua* sunt quatuor, ex quibus duo benè longa, tenuia & flexibilia. *Pedes* habet quinos; qui in calcar terminantur terni sunt.

Posterior pars pro reliqui corporis crassitie & magnitudine longa, septem tabellis constans, in quatuor pinnas desinit: è quarum medio extat aculeus latior quàm in Squilla gibba. Quam Gesnerus vidit, partim rubebat, partim dilutius albicabat, ad latera flavescebat.

Sunt omnium crustatorum sapidissimi. Usus. Carne tenerà dulci, bonique & multi alimenti constant. Caudæ inprimis crusta spoliatæ, cum pipere, sale & aceto, mensibus Februario, Martio, Aprili, Majo, laudantur.

Squilla Gibba κυφὴ, propter gibbum quem habere videtur dum se curvat dicitur. Tab. IV. 5. 13. Alii καμπύλας & κυρτὰς vocant. Græci moderni Caridas & Caranidia nuncupat. Descriptio. Crangonibus sunt tenuiores maximè in cauda extrema. Senos ante frontem gerunt valdè tenues cirros. Caudam contractam, in cujus extremo pinnæ sunt quinæ: quarum quæ medio loco posita est, serratam duram, atque in acutum fastigiatam formam habet. In Santonum littora maxima earum copia. Arist. H. A. lib. 5. cap. 17. Ova *pariunt* & generant Locustarum more. Ceterum menses circiter quatuor gerunt. Cornu frontis elatum in palatum Lupi piscis infigunt, eumque interimunt. Ubi tanguntur saltant, ac tangentem sæpè expavescunt, corpusque in aqua gibbosum arcuato motu promovent erucarum modo. Anexand. in Pindar. Vendebantur olim in sportulis ex junci vimine contextis, friguntur cum oleo in sartagine: aut elixantur in aqua & comeduntur cum aceto.

Punctum III.

De Squilla parva, & Squilla Manti Rondeletii.

Tab. IV. 7. *S*Quilla *parva* nomine proprio caret. Σκύλλαρον Ariſtotelis non eſt, ut perperam Gaza convertit. Chelas enim hoc, Aſtaſci modo habet. Quidam ἐγχλώρες à colore fortaſſe, quem vivis Rondeletius obſcurum tribuit, dici volunt. Alii μελικηρίδας apud Athenæum propter ſuavitatem in cibo. Duplex iſtarum eſt *genus*. Unum *Majus*, duriore cruſta quàm Squilla gibba quod vivum in aëre ſaltat, & noctu ut candela lucet, *Cambaretto* Romanis.

Ariſt. H. A l. 5. c. 15.

Differentia & deſcriptio.

Alterum *Minimum*, ut tam exiguum, ut mille vix libram æquent pondere, Venetiis frequens. Cocis quibuſdam Brava, Vaſconibus Civade, id eſt, avena, pugillatim enim devoratur. *Caput* habet pro Corpuſculi magnitudine craſſum & latum, ſine cornu. *Caudam* tenuem, gibbum parvum. Oris appendicibus & aliis Gibbæ ſimiles, punctis aliquot variatur. Bellonius vivas ſubfulvas ſpectari, ait, coctas ruffeſcere.

Locus. Et in mari, & in fluviis naſcuntur: etſi Bellonius longè à mari provenire dicat. De Garumna caniſtris excipi, Scaliger teſtis eſt. Tarentinus fluviatiles nominat.

Uſus. Carne ſunt adeò dulci, ut faſtidium pariant. Vix ullum aliud Cibi genus, teſte Rondeletio, dulcius deguſtaveris. In aqua hordei lotæ, & in carnis jure coctæ, hecticis maximè conveniunt. Cum cruſtis adjecto pipere elixæ, venerem ſtimulant. Icon quam hic damus, Geſneri ſquillam parvam exprimit.

Tab. IV. 9. *Aldrov. l. 2. c. 16.* Squilla Mantis, nomen à beſtiola quadam ex Locuſtarum genere accepit, nec antiquis eſt dicta. Occitani eam Preguedicus, id eſt, precantem Deum appellant, quod ſemper manus junctas teneat, & corpore ſit, jejunantium inſtar, gracili & macilento. Divinare eandem vulgus credit, & de itinere quæſitam alterum brachium extendere.

Mathiolus *Hippocampum* appellat, Bellonius *Cicadam marinam*, quam *Speuſippe Nymphâ* eſſe ſuſpicatur, eandem ita *deſcripſit*.

Deſcriptio. Tenuis eſt, inquit, hujus cruſta, cruda ita albicat, ut ferè tranſpareat. Una cum piſciculis marinis ſæpe ſuo cortice contecta extrahitur, & ſimul cum carpionatis, bocis, mænis, & trachuris caniſtris inſeritur. Natura incredibili ferè artificio. Cicadæ oblongum corpus decem *tabellis*, affabrè articulatis loricavit: quarum prima, quæ caudam extremam conficit, caudam in lateribus expandit. Cauda porrò duabus maculis phœniceis ſubrubris inſignita eſt, quæ duorum oculorum ſpeciem præ ſe ferunt, eſtque aculeata & crenata. Prima tabella à cauda incipiens, verſus ſecundam, tertiam, quartam, quintam, & ſextam, pinnulis fimbriatis multiplicibus ſubtus munita eſt: quibus, dum in mari natat, aquam percutit, & corpus incitat.

Tres *tallellæ*, quæ ſex prædictas ſubſequuntur, ternis utrinque pedibus communitæ ſunt: ad cervicis autem initium, duo brachia majora oriuntur, quibus cibum apprehenſum ori ſuggerit: ſed ea cancris, aliter quam locuſtis forcipantur. Sunt enim in longum exporrecta, atque in extremo grandioribus crenis ſuffulta, quibus cum cibum corripit, ex uno brachio, ad aliam brachii articulationem transfert.

Horum autem extrema velut in duritiem oſſeam abeunt dentiſcalpiis conficiendis ob id expetita. Pars quæ capiti contigua eſt, in exile quiddam terminatur, & contra quam cauda ſe in latum diffundit. Extra aquam prorſus immobilis & imbecillis eſt.

Aculeum unum habet utrinque ori præfixum, ut Phalagium & Scolopendra, quo mordicus cibum à pedibus ſuggeſtum continet quem poſtea dentibus conficiat, & in ſtomachum detrudat.

Dentes illi natura in oris lateribus protulit, unico utrinque oſſi crenato, V. litteræ formam referente infixos: Cujus anterioris partis officium eſt, ea incidere quæ mandit: poſterioris verò quæ crenas habet conterere. Nam idem os, duos habet dentium ordines.

Prætenturas duas in fronte breves, urſinis ſimiles, oſtendit, trifariam in extremo diffiſſas: ac rurſus duas alias in lateribus prædictis breviores. *Oculos* habet virides, exertos, quos non alveo ut Cancrarium & Locuſtarium genus condit: ſed ante hos pinnulas exporrigit eis ſimiles quas in cauda gerit: ex quo multi decepti caudam *caput* eſſe crediderant. Strias rectas in tergore, atque in capitis tabella ductas profert. Piſce diſſecto, *dentes*, fortibus muſculis movere conſpicientur. *Cerebrumque* adeò eſſe exiguum, ut vix hordei grani magnitudinem æquet: Optici tamen ad oculos perduci apparent. Rondeletius toto corpore pellucido eſſe addit. Eodem modo parit & coit, quo aliæ ſquillæ.

Uſus. Tab. LI. Carne eſt molli, dulci, delicata. Huic affinis eſt *Tamarugvacii* Braſilienſium, *Camaron de Salgado* Luſitanis dicta. Caput habet triangulare. Barbam cancerinam octuplam. Et in eo tantum à Manti differt, quod in anteriori parte corporis pedes non habeat, nec brachia interius ſerrata.

Marcg. Hiſt. Bra. l. 4. c. 20.

Ca-

CAP. II.

De Cruſtatis rotundis.

ARTICULUS I.

De Cancris in genere.

CRuſtata quæ Latini Cancros vocant Græcis καρκίνοι, quaſi κορκίνοι, quòd κόρας, id eſt, pupillas, & oculos mobiles habeant, dicuntur. Siculi κάρχας vocant, Heſychius κάβειρος. Apud Varinum πλύξαχξις vel πύξαρις Cancer dicitur, quod oſtrea lapillo inter teſtes ſeu valvas (πλύχας ἢ πύξια) injecto, venetur. *Caudam* habent revolutam, ſine ἐπικάλυμμα πτυχῶδες Ariſtoteles vocat, quæ ex tabellis conſtat, & corpus poſteriore parte integit: *Caput* indiſcretum. *Cerebro* carent, etſi partem quæ cerebri fungitur munere habeant. In obliquum aſpiciunt incluſis cruſtæ fragili oculis. Pedes qui in obliquum feruntur eis deni cum forcipibus, quorum dexter in omnibus major, & in primoribus ſuperior pars movetur inferiore immobili.

Deſcriptio. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 10. & 3.* *Plin. H. N. l. 9. c. 13. & l. 11. c. 48.*

Dentes interius bini primores, & inter eos caruncula linguæ effigie. *Stomachus* ori continuò junctus exiguus.

Ariſt. de part. 4 c. 8.

Mollibus & petroſis *locis* gaudent: quin & ſub terra inveniuntur. Hyeme aprica littora ſectantur, æſtate in opaca gurgitum recedunt.

Plin. H. N. l. 9. c. 31. Locus.

Veſcuntur conchiliis. Polypum ob nimiam Venerem imbecillum devorant, nec à ſuo genere abſtinent. Aquam quam ore excipiunt, parte oris exigua emittunt, hinc apparet circa os ſpuma, quod aqua & aër, qui cum ea hauritur, per attractum & rejectum agitentur.

Victus. *Ariſtot. H. A. l. 4. c. 2. & l. de Reſpirat.*

Galenus dulci & ſalsâ aquâ vivere ſcribit. Lacte potatos ſine aqua diutiſſimè, author de natura rerum.

Galen. de cib bon. & mali ſucci.

Generationem ſi ſpectes, Cancri parte priore copulantur, ſua opercula, loculoſa illa rugoſaque, mutuâ conſertione componentes. Primum Cancer minor ab averſo ſupervenire ſolet, tum major, ubi ille ſupervenerit. *Ova* edunt in operculo, hinc iſtud fœminis latius, & hirſutius, ita à maribus diſcernuntur.

Generatio. *Ariſt. H. A. l. 5. c. 7.*

Addit tamen Plinius, fœminæ primum pedem duplicem, mari ſimplicem, eundem duas inter ventrem & caudam ſpinas habere, quibus illa caret.

Plin. H. N. l. 9. c. 31.

Soli è cruſtatorum genere non natant, ſed incedunt, & quidem tranſverſo latere quod ſimiis & urſis, propter poſteriorum pedum latitudinem competit. Cum enim motus tractatione & pulſione fiat, & ſic ſecundum artuum flexiones, quæ Cancris introrſum ad pectus ſunt; ideò quaſi cum triremes circumaguntur, lateris unius remiges impellunt, altrinſecus inhibent, aut retrò trahunt, ita quam in partem proceſſurus eſt cancer ejus lateris utitur cruribus ad carpendum ſolum, alterius lateris ad aſpellendum. Inſidias incredibili ſagacitate ſubodorantur, & confeſtim ſe vel luto obruunt, vel inter ſaxa ſubducunt. Univerſi ubi aliquando congregantur, os Ponte evincere non valent: quamobrem regreſſi circumeunt, apparetque tritum iter. Concurrunt inter ſe ut Arietes adverſis cornibus. In capiendis oſtreis & conchis, ſumma calliditate utuntur. Calculos enim & lapillos, patulæ hiantique eorum teſtæ ingerunt, ita ut occludi nequeat, mox dentato forcipe piſculentam carnem abradentes devorant. Sole ſignum Cancri tranſeunt, Cancrorum cum exanimati ſunt corpora in ſicco transfigurari in Scorpiones Plinius author eſt. Ovidius, brachiis orbos, ſcorpios, ſi ſub terra occultentur producere, prodidit. Latent menſibus quinis, & veris principio ſenectutem anguium more exuunt renovatione tergorum, & tum mollis ad modum cruſta ſubnaſcitur, & vix præ teneritate ambulare poſſunt.

Motus. Natura, & Ingenium. *Plin. H. N l. 9. c. 38.* *Ovid. Metam. l. 15.* *Plin. H. N. l. 9. c. 30.*

Duræ ſunt carnis, ideò difficiles concoctu, ſed firmi alimenti. Id apud Galenum, Athenæum, & aliis invenies. Nec in *Medicina* ſpernuntur. Plinius Sole cancri ſignum tranſeunte contra ſerpentum ictus mederi tradit. Sues percuſſas hoc pabulo ſibi mederi Thraſyllus author eſt. Apri hyoſciamo devorato Cancros pro remedio quærunt. Cervi à phalangio vel quovis alio admorſi iiſdem ſibi medentur. Carbunculos & carcinomata in mulierum parte, præſentiſſimo remedio ſanari, tradunt, Cancro fœmina cum flore ſalis contuſo, poſt plenam lunam, & aquâ ilitâ, ut apud Plinium legimus. Ad ſtranguriam, tres, in aceti cyatho cocti, in mortario contuſi & expreſſi propinantur. Succus cum aqua florum Cyani deſtillata expreſſus, gingivis puerorum in dentitione ſalubriter illinitur. Pulverem Ranzovii ad diſſectionem nervi apud Aldrovandum vide. Lapis in capite repertus, & aceto acerrimo immiſſus, motum manifeſtum habere deprehenditur.

Uſus. *Plin. H. N. l. 9. c. 33.*

ARTICULUS II.

De Cancris in specie, & quidem de Cancris extra conchas in salsis aquis degentibus.

PUNCTUM I.

De Cancro marino.

Tab. IV. Tab. V. Cancri degunt extra conchas, vel in istis. Illi vel sunt in aquis salsis, vel in dulcibus. Inter illos qui in aquis salsis sunt. *Cancer marinus*, *Cancer Maja dictus*, *Pagurus*, *Cancer eques*, *Cancer flavus*, *undulatus Rondeletii*, *Cancer varius*, *Cancer cordis figura* & alii *Chelarum longitudine* differentes. *Cancro marino* generis nomen inditum est, nec in ejus descriptione Rondeletius, Bellonius, & Gesnerus conveniunt. (*Aldrov. de Crust. l. 2. c. 17.* Tab. IV. 1. Tab. V. 2.)

Descriptio. Rondeletii acuminatus magis est parte anteriore prope oculos, & duo habet cornicula, quibus horum caret. Rotundo est ac circinato corpore Bellonii, anteriore parte crenis diviso, crustaceo tegmine convestito. Majores trium aut quatuor digitorum latitudinem non excedunt. *Hepar* habent rubrum, quod Aristoteles mutim nominare videtur. Intestina multiplicibus cirris obsessa, moventurque horum partes solidiores albis musculis agentibus. Aldrovandus aliam observavit speciem, cujus per ultimus qui ab utraque parte est, brevioribus & crassioribus constat internodiis, & aliis pedibus est curtior, in fine duabus, aliis articulationibus latior. Plurimi prope insulam Canibalorum, quæ hodie Domeneca dicitur, reperiuntur, & quia in saxis habitant, πετραῖοι Oppian. dixit. Et *mares* & *fœminæ*. Illis color rubentior, his ex livido in cyaneum tendit. Mares fœminas opprimere videntur antequam ineant. Crura in ventrem inflectunt dum incedunt. Rondeletius fœminæ partem inesse quandam croceam scribit quâ mares carent. Ovorum putat esse materiam. In Bosphoro Thracio, vento violento ingruente, contra fluctus nituntur: Circa promontoria, ubi major vis venti, singuli in sinuoso loco se tenent. (*Ælian. H. A. l. 7. c. 24.*)

Usus. Maximè, *in Cibis*, fœminæ cùm ovis turgent laudantur, ideò majus earundem Bononiæ pretium. In India succo dulci cum luna parturit turgere, plenam eodem dèstitui, à quibusdam proditum. *In Medicina*, phtisicis carnem prodesse Rondeletius experientiâ docuit, quod & apud Marcellum invenies. Stranguriam sanant si duarum drachmarum pondere ex lacte materno vel nutricis infantibus porrigantur. Ad quartanam, scabiem, & oculorum lachrymas ab Avicenna; ad Carcinomata à Plinio laudantur. Iidem pilos è mamma tollunt.

PUNCTUM II.

De Cancro Maja dicto.

Tab. V. 5. Tab. VI. 2. Nomen. Cancer Majas dictus, nomen à magnitudine sumsit. Nam μαῖα quæ amitam & nutricem significat, aliquando etiam pro grandiore natu sumebatur.

Descriptio. Eo à Paguro differt, quòd hic parte anteriore latus sit, Maja se posteriore in latitudinem diffundat, anteriore coarctetur, & magis orbiculata sit.

Corpus illi tam grave, ut ad incessum sit ineptissima, idque vivæ livet, aut virescit, aut rubore phæniceo aspersum est; quam si supinam contempleris, tria parte anteriore brevia specula ab ipsius crustæ tegmine continuata cernes, inter quæ prætenturæ duæ delitescunt. *Crura* quaternis articulis intercepta sunt, alta & exilia. *Pedes* utroque latere quaterni, quinis articulis intercepti, unguibus benè muniuntur. Tibiæ multa scabritie exasperantur. *Fœmina* operculum latiusculum habet, sub quo duo foramina membrana occlusa, in ipsis posteriorum tibiarum radicibus collocata apparent. Quatuor præterea semicirculis utitur in natando, à quorum radicibus octoni prodeunt pinnati ramuli, quibus hærent ova in fœtis. *Interanea* si spectes, in capite atque adeò ore ipso duos osseos dentes gerit: in palato, carunculam quâ linguæ vice fungitur: ante dentes bina denticulata ossicula, atque in ejus ore cavitatem statim ante gulam, in qua quod rubrum continetur, habet multiplices flexus. Vulvam esse Bellonius putat. Ex hac enim ova prodire compertum est. Subsequitur cavitas satis capax, vacua quidem ea, dum jejunus est piscis, ut vel os alterum, vel ventriculum ejus esse dicas: cui etiam dentes adsunt numero quaterni, incisorii, & unus molaris, à quibus gula incipit, in cujus summo epiglottidem manifestè videas: ea autem ad apophyses meatibus committitur adeò exilibus, ut vix appareant: & quemadmodum vulva adimplebat majorem partem recessuum, sic apophyses ubique per cavitates immittuntur, tenuibus tamen ligamentis adstrictæ, & maximè musculis. Nec est aliud intestinum manifestum, quam illud in quo desinunt apophyses, excrementi scilicet receptaculum. Est autem id teres, cæteris partibus incumbens, ad caudam usque protensum. Sed & vesicam utrinque unam in ipsa alvo, robustam, magnam & membranosam cernas, cujus exitus est per ea duo foramina, quæ sub operimento latent. *Branchias* habet utrinque sub testa in lateribus numero senas: quæ certâ membranâ ab ipso tegumento distinguuntur. Aquam enim in ore

ore acceptam permeatus qui ad radices crurum sunt, egerit. Hæc omnia ferè Paguro suo Rondeletius ad scripsit, quem vide. Ad Mæam pertinent & aliquot sequentes.

Tab. IV. 6. *Primus Hippocarcinus* à magnitudine, cum addito *hispidus*, quod universum tergus aculeis spinosisque quibusdam operculis obsitum sit, quæ ad latera majora videntur, dicitur. Supra oculos emissitios è tabulis quibusdam ad latera protensos fronte media, duo velut cornicula acuta exeunt. *Os* infimo loco situm, duo veluti brachiola intus tota villosa muniunt. Quinque ab utroque latere pedes, si brachia annumeres, in totidem articulos distincti. Chelæ anteriori parte, brachium puerile æquant, forcipibus fusci coloris, è quibus villosa quædam prominentia stamina instar penicilli.

Alter est parte supina Hippocarcino non dissimilis. *Cauda* est ovalis ferè figuræ, & extremo in angustam, appendicem scutiformem quinque angulorum seu pentagonam desinit. Insignis in eadam scutellata cavitas apparet. *Os* multis veluti brachiolis villosis, supernè & infernè circumsepitur. In *ventre* plana cavitas, ovis retinendis aptissima.

In *Tertio* senæ spinæ majusculæ latera utrinque ambiunt: & binæ maximæ frontem muniunt. Duos palmos est longus, chelis, brachiis, & supina corporis parte tuberosus, & hispidus.

Quartus ejusdem est figuræ, sed pluribus spinis ab utroque latere & in dorso horret, pedibus & brachiis hirsutus, & supina parte, variis coloribus sed præsertim rubro maculatus.

Tab. IV. 4. 5. 6. *Quintus* quem Heracleoticum Rondeletius vocat, aculeos in fronte habet & in lateribus. Pars testæ prona aculeis aspera est, & hirta, coloreque fusco.

Sextus asperitatem in testa tomentosam habet, coloreque est cinereo & fusco.

Locus. Reperiunt in Ægæo, Jonio & Adriatico mari.

Usus. Mares eliguntur autumno, hyeme & Aprili mense *ad Cibum*, in plenilunio: fœmina verò reliquo anni tempore usque ad Septembrem. Assantur etiam in furno ano & ore clausis, ne quod intus est liquidi effluat.

PUNCTUM III.

De Paguro.

Tab. V. 13. 14. Tab. VI. 1. 3. 4. Nomen. PAguro, παρὰ τὸ ἔρειν ἐ φυλάττεσθαι ἐν πάγοις, id est, κρημνώδεσι τόποις, quod in locis præruptis versetur, nomen inditum est. Simeon Sethi eum Carcini appellatione dignatur. A Palladio Cancer marinus dicitur. Scholiastes Aristophanis Caraburi exponit. Moderni Græci Paguri nomen adhuc retinent, idemque in Dalmatia, teste Massario retinetur. Descriptio. Latior est quam longior, & ex Oceano in pedalem longitudinem abit. Visus in Anglia decem libras pendere. Valida crustâ integitur & in lævi, eaque novem in gyrum crenis imbricis modo incisa est. Color vivorum viridiorum præ nimia rosci exhalatione veluti subnigra tergora apparent. *Crura* utrinque blæsa quatuor habent, villis hirta, ternis articulationibus geniculata, in quibus ungues acuti oblongique sunt, minimè bifidi. *Brachia* bisulca parte anteriore binis articulis intercepta forcipibus crenatis munita, in extremo nigra: quibus quæ constringunt ut edant, etiam dura confringere possunt. *Branchias* utrinque in latere ostendunt dispositas, ut reliquum genus Locustarum, sub tergoris crusta senis ordinibus ad tibiarum radices insertas. In *ore* tot comperies naturæ secreta, tot adstantes appendices, tot pelliculas, ut coactus incredibile artificium necesse est fatearis. *Mutim*, quæ hepar est, habet dulcissimam, maximâ ex parte subrubram, Tab. V. 3. 10. cum infinitis propè apophysibus flavis grandi stomacho adjacentibus. Reliquæ partes internæ musculis albis constant, quibus externæ moventur. Rondeletius sub nomine Cancri Majæ descripti. Differentia. *Differentias* si spectes, alius est Mas, alius Fœmina. Scaliger alium orbiculatiorem, fusciorem, & majorem facit; alium quadratiorem & minorem, colore dilutiore, & penè pallida viriditate. Poressos vocant Veneti.

Huc pertinet *Cancer Heracleoticus* Bellonii ab urbibus Heracleis, quarum una *Ponto*, altera Propontidi adjacet, dictus. *Crusta* firmiore munitur ut Maja, *Tibias* utrinque quaternas habet, *brachia* duo admodum firma, binis articulis geniculata, forcipibus robustis bisulca, hispida, & benè armata, quorum pars superior elatis crenis vallata est. Nonnulli *Gallum marinum* vocant, quòd brachia ejus in crista galli modum tornata videantur. *Dorsum* tuberculis exasperatur & coloris est miniacei.

Huic similis est *alter* pilorum densitate Ursi corium referens. Differtà priore primum chelis, quæ longiores sunt, & in extremo pars utroque, quæ forcipem facit, & instar dentium sibi invicem dum clauduntur contingunt, colore miniaceo: prætera pedibus brevibus, quorum duo posteriores utrinque brevissimi, antennis & oculis magis à se invicem distantibus. *Invenitur* in mari Tyrrheno & Adriatico: sed in Oceano maximus. Vidit Rondeletius unum, cujus latitudo palmum majorem superabat, longitudo ad semicubitum accedebat. Alexander apud Ælianum genus quoddam Cancrorum commemorat, quorum Ælian. H. A. l. 17 c. 1.

rum testa circumferentia undique pedis mensuram impleret. Miras earum magnitudines in sinu quoque Persico Strabo refert. Suetum ipsis integumento se exuere. Hoc cum luxari & à corpore abscedere sentiunt, furiis quasi agitati huc & illuc feruntur, & pleniorem victum quærunt, ut tumore inflatis facilius crusta rumpatur. Elapsi similes mortuis in sabulo jacent, sibi restituti sabulum gustant, & postquam se abdidere, non citius ex lateribus, egrediuntur, quam pristina armatura instructi. Musicæ sunt adeò amantes, ut eâdem capiuntur. Captos aliquando foramina subire, & mortuos in Scorpios mutari Nicander prodidit.

Ælian. H. A. l. 9. c. 45. — *Nicand. in Therica.*

Usus. Inter lautissimos numerantur cibos, sed difficillimè digeruntur. Cum coquuntur parum ruffescunt & parum nigrescunt.

PUNCTUM IV.

De Cancro Equite.

Nomen. *Arist. H. A. l. 4. c. 2. Plin. H. N. l. 6. cap. 2. Aldrov. l. 2. c. 20.* Descriptio.

CAncer Eques à volocitate cursus nomen accepit. Hesychio est δρέμων Æliano δρομία Cursor, aliis Græcis ἱππεὺς Eques. Major est Castaneâ parvâ, colore subalbido, punctis subrubris consperso, & ut Pagurus, tornato. Soli objectus totus pellucidus est, præterquam in ea corporis parte, quæ interanea continet. *Oculos* grano phaseoli non habet majores quibus acutissimè cernit. *Tibiæ* sunt villis levibus obsessæ, utrinque quinæ: quarum duæ anteriores brachia sunt forcipata, quibus cuncta complectitur: reliquæ graciles unguibus rectis & obliquis variatæ. Hujus generis fortè erit, qui Rondeletio *Cancer latipes* dicitur, nucis juglandis magnitudine aliquando paulò majore. *Chelas* habet denticulatas & articulatas, pedes utrinque quatuor. Postremus & minimus, quod in osseam latitudinem desinat, nomen Cancro imposuit. *Testa* est lævi, parte superiore albescente, quodammodo nigricante. Cum maris purgamentis in littus ejicitur. Huic similis est quem Bellonius Græcis μικρὸν καρκίνον, Romæ Grancettum vocari scribit. Punctis frequentibus candidis in tergore variatur Ophitæ modo. Singulares digiti quaternis constant articulationibus. Amphibii sunt, & in maximis ardoribus meridiano tempore è mari egrediuntur, diemque sub sole, transigunt, circa vesperam mare repetunt. Tanta velocitate ferri vidit Bellonius, ut ne unum quidem unquam cursu consequi potuerit: quin nec lacertam ex abrosia sub qua delitescebat exilientem, assequi eundem potuisse. Volare potius quàm currere videbatur.

Locus. *Ælian. H. A. l. 7. c. 30.*

Dromonem Hesychii quidam in maris æstuariis capi scribunt, sagittæque modo per aquas summum decurrere. Facit Ælianus quorundam mentionem, quos πετηλίας à volando (Gillius leget πτιλίας) vocat, quòd perparvis alis volatum exerceant, quibus currentes non utuntur. Potest ipsis ποδανίμων titulus, qui ex Cratete Comico ab Athenæo datur, tribui. Negliguntur in cibis propter exilitatem.

PUNCTUM V.

De Cancro flavo undulato Rondeletii, Marmorato, Cordis figurâ, & aliis Chelarum longitudine differentibus.

CAncer flavus undulatus, à colore & lineis, quæ in prona parte sunt sinuosæ undarum modo, non aliter quàm Cameloto vulgò nuncupato, nomen sortitus est. Pedes quaternos habet longos & hirsutos: Chelas duas magnas, etiam hirtas: Cornua duo satis longa: in fronte appendices duas, in lateribus alias. Capitur circa Antipolium & Lerinum insulam. Tab. VI. 6. *Aldrov. l. 2. c. 21.*

Cancer Marmoratus sive varius, quod testa sit lævi, ac perpolita, & maculis viridibus cæruleis, albis, nigris, cinereis, Jaspidis instar & marmoris persperfus sit. Si mortuus in sole exsiccetur, totus fit flavus, maculæ verò in mortuo statim evanescunt. Forfices habet aliis breviores & crassiores. Tubercula veluti gemmæ in eis eminent, ut in Astaco. Cornicula duo è fronte extant. Post oculos, qui satis à se distant, testa est serrata. In saporum cavernulis degunt, & ita pedibus hærent, ut vix avelli possint. Crusta sunt cæteris duriore. In saxis Agathensis littoris degunt. Tab. VI. 5. *Aldrov. l. 2. c. 22.*

Cancer cordis figura, Cornua duo è fronte prominentia habet, brachia quoque duo brevi sorffice, & quaternos pedes. Pelagius est, & panagro ex alto mari cum piscibus in littus pertrahitur. In majorum Asellorum ventriculis sæpissimè reperitur. Tab. VII. 4. *Aldrov. l. 2. c. 23.*

Cancri chelarum longitudine differentes, vel sunt Μακρόχηλοι, vel βραχύχηλοι. Chelis vel tenuibus vel crassis. Μακρόχηλοι chelis tenuibus, sub Aranearum marinarum nomine apud Aldrovandum veniunt, & sub tribus generibus exhibentur.

Primum est fusco & cinereo colore, parte priore quâ caput est, acutum, oculis parum à se invicem distantibus, cornibus duobus acutis. Tab. VI. 7. 8. 9. 10. 11.

Alterum corpore est torundiore quod sub Aranei crustacei nomine venit.

Tertium magis rotundius, colore cinereo & fusco, chelis quàm priores crassioribus, cui Aranei marini crustacei alterius in Tabula nomen inditum.

Differt ab his *Aranea marina*, cujus Aristoteles in Cancelli descriptione meminit. Formâ enim similis araneis est, nisi quòd partem

partem capiti & pectori subjectam araneo majorem habeat. Brachia forcipata habere pro corporis exilitate longissima Rondetius addit. Μακρόχηλοι crassis brachiis, sunt hirsuti & asperi, ut aculeati videantur. *Unus* est prona parte corpore & pedibus albus, unde albicantis nomen. Chelis cæruleis, supina verò ruber. *Alter* priore minor colore nigricante, unde nigricantis appellatio.

Tab. VI. 12. 13. 14. 15. Βραχυχήλων aliquot sunt species. Ex quibus Rondeletii ex rubro nigricat, Chelis valdè brevibus ac tenuibus, pedibus proximis longissimis pro corporis ratione, crassis, acutissimis, lanugine quâdam obducta. Frequens est in Lorino insula.

Reliqui sunt tenues & læves, supina pars aculeos habet. Ex his unus ore est acuto admodum, & oculis à latere utrinque prominentibus, corpore undique aspera. *Minutior* dicitur.

Congener brachichelo Aldrovandi lagenam crasso ventre refert, caudam si demas. Capite est valdè acuto, corpus parte supinâ aculeis horret, coloreque est cæruleo, pronè albicat, forcipes Chelarum rubent.

Articulus III.

De Cancris fluviatilibus.

Tab. III. Aldrov. l. 2. c. 24. Cancer fluviatilis seu fluvialis καρκίνος ποτάμιος Græcis dicitur. Simeon Sethus & Galenus, Pagurum fluviatilem vocavere. Eo à marino differt, quod sit testâ duriore & crassiore; tibiis asperioribus, brachiis rugosioribus, & cum marinus lividum loti corticis colorem referat, fluviatilis ex russo nigrescit. Marino, præterea, ungues extremam tibiarum articulationem faciunt: fluviatiles multas crenas in gyrum circa ungues habent.

Locus. Frustra eos in Gallia, & Germania quæras. In Græcia, Creta, Sicilia, & Etruria inveniuntur. Bellonius in Atho Macedoniæ monte vidit, & in Ciliciæ rivulis, qui non longè ab Isso defluunt. Tanta aliquando eorum ibi copia, ut temporis momento mille capi possint. In Nilo habitare apud Ælianum habemus. (Ælian. H. N. l. 5. c. 52.)

Victus. Sunt Sarcophagi, & cum invicem tangunt, pedes sibi arrodunt & vorant. Rondeletius cum ducentos Romæ emisset, denique in aquam ut sese reficerent, conjecisset, ita inter sese conflictati sunt, ut plures quinquaginta mutiliatos reperiret. Eo tandem deventum est, ut omnibus necatis, unus tantum superstes fuerit. Ibidem ligonibus effossa scrobe vel paropside capiuntur. Juxta Ephesiam metropolim serpentes, qui ex caverna quodam egressi paludem tranare conantur, forcipibus arreptos interficiunt. (Ælian. H. A. l. 16. c. 38.) Romæ in foro piscario, filo appensi ac trajecti, prostant.

Eduntur omni tempore, sed æstate sunt meliores, & posteaquam durum corticem exuerunt, magnatum mensis apponuntur. Lacte à quibusdam suffocantur. Avicenna in hecticis febribus cum aqua hordei valde probat.

Usus. In *Medicina* easdem ferè habent vires quas & alii. Tritos potosque ex aqua recentes seu cinere asservato, contra omnia venena prodesse, privatim contra Scorpionum ictus, cum lacte asinino, vel si non sit, caprino, vel quocunque, Plinius author est; (Plin. H. N. l. 32. c. 5.) quod & apud Dioscoridem invenies. Ad viperæ morsum bibuntur è vino per se, vel cum staphide agria, sale & polio, ut testatur Ægineta. Cinis ustorum prodest pavore potus periclitantibus ex canis rabiosi morsibus Æschrion empiricus vivos in patella æris rubri tam diu urebat, donec facilè in lævorem redigi possent, lunâ decimâ octavâ, post canis syderis exortum, cum sol leonem ingressus esset. Hujus pulverem tenuissimum cochlearii unius mensurâ ex aquæ cyatho propinabat, cum recentior esset morsus; augebatur quantitas, si inveteraverat. Huic remedio tantam vim inesse scribit Galenus, ut dicat nullos periisse, quibus hoc in tempore datum esset. Id ex proprietate substantiæ fieri idem credidit. Triti in oleo & aqua peruncti, ante accessiones in febribus prosunt, teste Plinio. (Plin. H. N. l. 32. c. 10.) Archigenes apud Galenum ex cancris siccis tritis, pedibus & eminentiis amputatis, drachma unâ, & asari drachmâ alterâ, cum aqua ex eodem flumine ex quo cancri sumtâ, medicamentum aquas educens componit. Hippocrates in vino suffocatos in flexu uteri propinavit. (Hippocr. de morb. mulier. l. 1.)

Articulus IV.

De Cancris in conchis degentibus.

Punctum I.

De Cancris parvis.

Tab. VII. 3. 5. Præter ea quæ hactenus retulimus crustata, sunt & alia, quæ in alienis conchis, ut Mitulis, pinnis, pectinibus, ostreis, ac varii generis turbinatis degunt, ut Cancelli, Cancri parvi, Squili, & Scylari, figurâ non usque adeò à prædictis diversâ.

Descriptio. *Cancer parvus*, qui pinnis inascitur πιννοφύλαξ, quasi ὁ τῆς πίννης φύλαξ, ut Suidas, Hesychius, & Varinus tradunt, πιννοτήρης Crysippo, ut Athenæus citat, ἀπὸ τοῦ τηρεῖν ἢ φυλάσσεσθαι τὴν πίνναν dicitur. Sunt autem qui in ostreis reperiuntur, parvæ fabæ magnitudine, toto corpore candidi, præterquam, quòd pronæ crustæ medium rubescat.

In pinnis qui degunt, majores sunt & magis rubri, alioqui chelis, pedibus, toto denique corpore aliis similes. A Cancellis eo differunt, quòd parvi cancri viventium pinnarum & ostreorum hospites sint: Cancelli inanes duntaxat testas & turbinatas subeant, sintque longo corpore Locustis non Cancris simili.

Generatio. De *Generatione* non conveniunt authores. Piscatores cum illis quorum testes inhabitant, quasi ex eodem semine nasci tradunt, teste Aristotele. Apud eundem ista invenies verba: Pinnæ quæ petris aut saxorem cavernis adhæserint, radices agunt, illic Margaritam generant. Vivunt autem & nutriuntur per partem carni hærentem. Hujus autem conchæ ori adnascitur animalculum chelas habens, & cibum assumens, quod cancro parvo simile est, & vocatur Pinnophylax. Rondeletius cum sæpissimè Cancros parvos in Conchis & Ostreis ovis turgentes viderit, ex Coitu maris & fœminæ & ovis provenire affirmare audet. Ut ut sit, non possunt isti in aliis procreari, ut nec vel viscum vel polypodium, nisi super aliis arboribus crescere. *Arist. H. H. lib. 5. cap. 15.*

Mores. Quæ de eorem prudentia apud Plutarchum, Oppianum, & alios invenies, quod nempe pinnam regat, & de appropinquante præda admoneat, fabulosa sunt. Decem Pinnas aperies antequam unum pinnophylacem invenias. *Plut. de solertia animal. Oppian. l. 2. Halicut.*

Victus. Aqua tantum & luto eædem pascuntur, ut Mytuli. Latere in eis crede ut vitam servent. Molliore testa præditi, injuriis magis sunt obnoxii. Ideo & spongiarum cavernulis saxorum rimis, & in externis testarem quibus Ostrea tecta sunt cavis, sæpissimè Cancros parvos se reperisse, Rondeletius affirmat.

Punctum II.

De Cancello.

Tab. VII. Nomen. Qui Latinis Cancellus, Græcis est καρκίνιον, Oppiano καρκινάς; Plinius eum & Cancrum parvum sub Pinnotheris seu Pinnophylacis nomine confudisse videtur, ut Aldrovandus ostendit. Gallis Eremite, Bernard l'Eremita dicitur. Eremitam, quod alios fugiens in testa quasi in solitudine vivat. Bernardum autem, quod vulgo in Gallia Bernhardos fatuos proverbio dictitent: hunc autem fatuum, quòd crusta tectus, chelas habens, quæ ad vitam tuendam satis esse possent, alienas domos in quibus latitet, quærat. Exactissimè ab Aristotele describitur. *Aldrov. l. 2. c. 26.*

Descriptio. Communis ferè est, ait Philosophus Crustatorum & Testatorum socius, quippe qui specie locustis simili spectatur, nascique seorsum per se solitus est. Verum quod testam deinde petit, quam ingressus est, hinc similis testa contectis animantibus est: quapropter is in accipiti esse, genusque sibi vindicare utrumque videtur. Formâ tamen, (quod simplicius dixerim) similis Araneis est, nisi quod partem capiti, & pectori subditam ampliorem quam Aranei habent. *Cornicula* duo ruffa tenuia gerit, quibus *oculi* totidem subjacent, qui nunquam intrò recedant, ut Cancrorum, sed semper eminentes appareant. *Os* sub iis est, quod veluti capillamentis pluribus circumdatur. Iis pedes subjecti duo, bifurces, quibus cibum ori admovent, Bini item utrique adhærent lateri, & tertius parvus. *Thoracis* pars inferior mollis tota est, dissectoque sine pallidum intus cernitur. Meatus ab ore ad ventrem pergit. Foramen excrementi perspici nullum potest. Pedes ac thorax duritiem præ se ferunt, sed minus quam Cancri. Nexu nullo testis adhæret. Buccinarum ac Purpurarum modo solutus liberque vagatur. Omnes sinistrum pedem crassiorem dextro habent. Cum enim in testa medium corporis complicati vivant, quantum dextræ parti compressæ alimenti ac proinde incrementi decedit, tantum sinistræ liberiori ac laxiori accrescit. Bellonius addit, *Oculos* instar Astaci elatos habere. quos porrigit ac contrahit, maculis albis distinctos. *Dentes* osseos. Ab oro *œsophagus* tenuis ut filum ad stomachum protendet. *Intestina* bis tantum revolvuntur: ac qui in ejus stomacho viridis humor spectabatur, is in intestinis apparet candidus. *Arist. H. A. lib. 4. cap. 4.*

Tres ipsorem *species* Aristoteles facit. *Oblongior est*, qui Turbinem scilicet ingreditur, quàm qui Neritim. Qui in Natice degit, dextrum bifurculatum pedem parvum habet, cum lævum grandiusculum habeat, eoque potissimum ingrediatur. Ad tertiam spectare videtur, de quibus idem ita: Sunt inter Cochleas, quæ inter se bestiolas habent Astacis parvis similes, quæ in fluminibus gignuntur. Sed eâ differentia, ut præmollem intra suam testam carunculam habeant, formâ quales nam sint ex dissectionibus contemplare. Nos hic ternas Icones damus. Differentiæ.

Scaligero Squilla minima, Vasconibus Civada, Pugillatim enim devoratur. Reperiuntur in pisciculis, pedes novissimos latiusculos habent, ut ad nandum utiles sint. In saxosis locis, cœno, & luto versantur. Ex eodem gigni credidit Aristoteles, sed perperam. Ad latera enim adhærent tanquam racemi aut globuli ova filo annexa. Et observatum est mares à fœminis apertè distingui. Nati conchulas ingrediuntur; ubi excrevere in ampliores transeunt. *Arist. H. A. lib. 5. c. 15.*

Usum & in Cibis habent. Dorion enim apud Athenæum, inter hepsetos refert. Gesnerus, Coctum odorem colorem & saporem fluviatilis habuisse scribit. Bellonius non esse edu- Usus.

edulem, sed Julidibus, channis, Percis, & id genus saxatilibus gratissimum ait. Galenus eorum usu Mullos deteriores, & mali odoris evadere testatur: sed forte hoc de Cancellis, qui in spongiis, & qui πέτρη à fœtido colore dicuntur, sumendum est. Et tantum de Crustaceis.

APPENDIX.

De quibusdam Crustaceis Brasiliensibus Cancris inprimis.

Caput I.

De Guaja Apara, cancro maximo.

Tab.IX. GUAJA APARA, cancer maximus elegantissime variegatus. *Corporis* figura est Lunæ bissectæ similis, in latitudine habens tres digitos, in longitudine duos & semis (quanquam & majores reperiantur) *Testa*, ut dixi, lunata est, in utroque latere posterius exsexta, & in acumina desinens. Anterior pars testæ ultra medietatem coloris obscurè brunni, & variegata maculis ex albo flavescentibus: posterior pars ex albo flavescit, striis brunnis secundum longitudinem ornata.

Pedes habet octo; singulos quatuor internodiis constantes, subrotundos, ex albo flavescentes: brachia duo, quodlibet duos & semis digitos longum, & sesquidigitum latum, quodlibet parvo forcipe præditum, quibus non ita arctè comprehendere potest, ut alii cancri. Est autem quodlibet brachium superius armatum & dentatum instar cristæ galli, ita ut quando vivus brachia corpori applicatis ea componit, uti aptissimè potest, cristas duas galli sibi invicem appositas esse appareat. Tenacula repræsentat rostrum galli, brachium itaque totum rostrum galli cum sua crista. Brachia autem etiam ex albo flavescunt, & maculis brunnis sunt variegata. In aquis natans per os aquam exsufflat, quasi ex fronte exsiliret.

GUAJA alia species. *Corpus* rotundum, paulo oblongum, juglandem cum suo viridi cortice æquat, octo habet *pedes* cancrinos: duo *brachia*, quodlibet ferè duos & semis digitos longum, at exilia; in parte extrema corporis tres habet aculeos obtusos, & oculos planè exiles. *Color* totius corporis, brachiorum & pedum est albus; ac tota testa dorsi egregiis maculis brunnis ordinatim distincta, in summitate majoribus, at in lateribus, minoribus: *Brachia* parvulis maculis ex ruffo purpureis sunt variegata: pedes albicant in totum, ut & venter.

GUAJA alia species quæ rarius capitur. *Corpus* ellypticæ figuræ, latum, tres digitos & totidem longum aut paulo minus; testa tecta est ellyptica, in ambitu multis corniculis prædita, superius autem convallibus: *Ocelli* parvuli, ut aliis: in quolibet latere pedes quatuor cum quatuor juncturis. *Crura* subhirsuta, & in extremitate unguem nigrum corniculi figura habentia. Anterius autem crus tres digitos longum, reliqua semper breviora unum altero. Brachiorum cum forcipibus, cujus libet longitudo trium digitorum, crassities humani digiti, forcipe sesquidigitum longa & satis crassa. Ipsæ extremitates forcipis paulo plus sesquidigitum longæ, rostratæ & exterius versus dentatæ, quasi denticulis humanis, & ita aptè sibi invicem quadrantes complicatæ, quasi quis rostrum dentatum clauderet, in una tenacula forcipis, quæ movetur seorsim, in medio etiam est dens albicans. Color totius cancri vivi saturate rubens, ut pruna nostratia majora esse solent, in medio corpore saturatior, reliquis partibus dilutior: extremitas tenicularum ruffi cum brunno mixti, ut cerasa nigra tingere solent. Coctus retinet colorem.

Caput II.

De Guaja Miri, Carara Una, Cunuru, & Ciecie Etc.

GUAJA MIRI, cancerculus in salsis fluviis degens, nunquam excedit pruni magnitudinem; *testa* est ellyptica, anteriore parte in multos angulos desinente: *Ocelli* parvi, breves: *brachia* duo, dextrum paulo minus sinistro: *crura* octo, quatuor internodiis constantia, & brevibus pilis hirta: color testæ ferrugineus: brachiorum & crurum obscurè violaceo-purpureus. Pili crurum pallidi, inferius forcipum latus albicat.

CARARA UNA Cancer parvus, cujus corpus quadratum refert, cujus singuli anguli transversim abscissi, cæterum compressum, magnitudine semidigiti. *Oculi* præminuli, haud longi, nigri, in angulis abscissis consistentes. *Branchia* brevia, forcipibus obrotundis crassiusculis: crura octo haud crassa, sed compressa. *Testa* cum cruribus epatici coloris, seu instar hepatis tosti: brachia itidem: forcipes brunni coloris, qualis succus ce-

cerasorum nigrorum: Crura minutulis pilis hinc inde vestita, ejusdem cum cruribus coloris.

CUNURU, fœmella est *Uca* una, figura & colore conveniens, solum magnitudine corporis & brachiorum differt, minor enim est, quam mas, & brachia habet parva, brachio maris sinistro vix æqualia, sinistrumque paulo grandius dextro: raros quoque habet pilos, cum *Uca* una tota sit hirsuta.

CIECIE ETE Brasiliensibus: *Crangrersinho des Manges* Lusitanis: *corpus* ad quadratam figuram accedit, & totum vix superat majores avellanæ magnitudinem: *Oculi* prominentes longiusculi quos recondere potest. *Crura* octo: brachium sinistrum ipsi maximum, non tamen crassum, forcipis tenacula tenuia & longa, æqualia, sine dentibus: dextrum brachium tenuissimum *Testa* coloris hepatici: reliquum totum corpus cum cruribus obscurè flavum ex pallido.

Edulis est; & Brasiliani illo curant morbum, quem vocant *Mia*.

CAPUT III.

De Ciri Apoa, Uca Una, Guanhumi, & Aratu Pinima.

CIRI APOA Brasiliensibus. Cancer marinus, *testa* quasi ellyptica tectus, quæ in medietatis anterioris *ora* dentata, & in quolibet latere in acutum definit angulum, mediocris magnitudinis. *Brachia* habet duo mediocria, itidem dentata: sex *crura* & septimi & octavi loco posterius duos remiges planos, quatuor internodiis, circum circa piloses, quibus utitur natans. *Oculi* longè à se invicem distantes, parvuli, cylindracei, crassiusculi, non tamen longi & ad quemlibet cirrhulus eminet instar pili. Totius testæ color fuscus, seu nigricans, in qua diverso fusco cordis figura, aliæque depictæ. *Brachia* fusca, forcipes ex cærulescenre albent. *Crura* ad medietatem internam viridi & albo mixta: medietates exteriores cæruleæ: remigum extrema pars, quæ lata est, cærulea, reliqua viridis & albo mixta. *Corpus* interius etiam cærulescit. Boni sunt saporis. *Ciri* ordinariè in fundo aquæ salsæ ambulant, interdum tamen ad littora prodeunt cum decremento maris, sed rarius. Capiuntur maris refluxu.

UCA UNA Cancer in palustribus degens, *corpus* ejus ellypticum, superius convexum, juglandis cum suo cortice magnitudinem æquans vel etiam superans. *Crura* habet octo, quatuor juncturis: anteriora longiora, posteriora breviora: *Oculos* haud longè distantes, cylindraceos, haud longos, quos erigit & recondit, coloris pallidè flavescentes, pupilla hyalina. *Brachium* dextrum ipsi maximum, interius multis tuberculis acuminatis præditum, ut & forceps: sinistrum parvum. Color *testæ* superius olivaceus, flavo in extremitate intermixto. *Corpus* interius pallidè flavescit. Omnia crura & brachis castanei sunt coloris, forcipes etiam superius, cætera pallidè flavescentia una cum tenaculis. Crura omnia inferius vestita sunt copiosis pilis longiusculis obscurè castanei coloris. Carne sunt bona.

GUANHUMI, Cancer terrestris: corpus illi rotundum, sed paulum compressum, magnitudine Auriaci mali.

Pedes habet octo, quinque digitos longos, quatuor internodiis: *crura* longis pilis vestita: os magnum & ad latera oris utrimque latitudine unius digiti hirsutum, ut & corpus: *Brachia* duo, dextrum magnum, sinistrum parvum, magnum longum octo digitos, latum plus duobus; parvum vix quartam partem illius æquat.

Oculi bini, quos instar parvæ pilæ erigit, & iterum in longa cavitate abscondit: circa os quasi dua brachiola quæ recondere potest, & iterum depromere, & usque ad oculos deducere.

Celerrimè currit, & quidem transversim, ita ut oculos ad latus convertat & brachium majus elevatum gestet. Maximo numero in silvis paludosis oberrant. Carnem habet bonam.

ARATU & ARATU PINIMA. Cancer terrestris, quadratæ figuræ, *corpore* haud magno, *testa* multiplici colore picta, brunno, cæruleo, albo, rubro punctatim variè intermixtis.

Oculi prominentes longè distantes, nigri, in angulis rostri positi.

Crura octo, quatuor internodiis, compressa, ruffa, ac per totum maculis purpureis, nigris ac albis distincta. *Chelæ* duæ non ita magnæ, æquales, ruffæ, in extremitate ex albo flavescentes. In ventre etiam flavescit, Crura raris pilis nigris vestiuntur.

CAPUT IV.

De Maracoani, Potiquiquiya, & Tamaru Guacu.

MARACOANI, cancer parvus, in locis ambulans, quæ refluxu maris sicca evadunt, alio enim tempore è latibulo suo non prodit: *corpore* est ferè quadrato, digitum longo & lato, anterius

rius tamen paulò latiori: *Oculi* prope ſibi invicem appoſiti, longi plus ſemidigito, tenues inſtar aciculæ craſſioris, quos erigere & aptè in rima recondere poteſt.

Os habet amplum & majus quam cæteri cancri: *crura* octo, quatuor internodiis. Brachium dextrum illi maximum, tres digitos longitudine ſuperans, ſatis craſſum, & ſe totum poſt illud poteſt abſcondere: forceps autem brachii latior, haud craſſus, referens forcipem ſartorum, extuberantiis haud acutis loco dentium præditus; ſuperficies brachii etiam parva tubercula habet: *brachium* ſiniſtrum minimum, minus uno è pedibus, forcipula minima inſtar ſcorpionis.

Crura raros habent pilos fuſcos. Coloris eſt in teſta fulvi, ut & in pedibus & minore forcipe, atque in inferiori corpore: extremitate pedum magis ruſeſcunt. Brachium dextrum à fulvo obſcurè rufeſcit. Eſt edulis.

Potiquiquiya Braſilienſibus. Locuſta marina, Belgis Zee-kreeft. Longitudo *corporis* à frontè ad exortum caudæ ſeptem digitorum, *caudæ* ſex: latitudo *teſtæ* dorſi ſeptem, *ventris* duorum & ſemis: totius corporis ambitus novem digitorum & ſemis; *caudæ* ambitus quinque, quæ conſtat ſex tabellis, ſeptem juncturis ſibi invicem appoſitis, & habet cauda ad quodlibet latus inferius quatuor pinnas, ſeſquidigitum longas, unum latas, extremitates laterales cujuſque tabellæ deſinunt in cornu acutum: in quolibet latere quinque habet crura, quinque internodiis diſtantia; primum par crurum ſex digitos longum, alterum novem, tertium pedem, quartum ſeptem digitos, quintum quinque: Quodlibet autem unguem habet incurvum, acutum, pilis multis flaveſcentibus, hirtum, inſtar penicilli pictorum: crus anterius craſſitie digitum æquat, reliqua graciliora.

Teſta corporis variè tuberculata frequentibus eminentiis inſtar corniculorum rectorum, acutorum, anterius ſcatet.

Oculi prominentes cylindracei, & poſt eos duo cornua ſurrecta antrorſum inclinata, digitum longa; ante oculos ſupra os quatuor cirrhi exortum ſumunt, primo duo magni pollicis humani craſſitie in exortu, ubi quatuor internodiis conſtat, longi ſeſquipedem & undique ſpinoſi, inter hos duo minores, quatuor internodiis, teretes ſine ſpinis, ac ultra medietatem biſecti, decem in totum digitos ſinguli longi.

Tamaru Guacu, Braſilienſibus: *Caramon de Salgado* Luſitanis. Locuſtæ marinæ ſpecies, novem digitos longa, vel paulo plus. *Capitis* longitudo duorum digitorum; verſus caput magis magiſque anguſtatur.

Corpus autem habet undecim quaſi juncturas, quemadmodum caudà in Gamaris: in poſtica parte corporis ad quodlibet latus duos habet proceſſus ſubhirſutos.

Totum corpus tectum eſt cruſta cancrina, albicante, ſplendente inſtar cornu politi, ad juncturas autem ſubnigricat aut purpuraſcit; pedes in quolibet latere tres, nimirum ad tertiam, quartam & quintam juncturam à collo numerando; exilia, duos circiter digitos longa.

Caput triangulare, olivæ magnitudine ſub teſta albicante ſplendida latet, duos digitos longa. Pone caput ad quodlibet latus habet brachium unum, ſeptem digitos longum, quatuor juncturis conſtans, eſtque extrema pars brachii ab ultima junctura incurvata inſtar falcis majoris, & novem dentibus acutiſſimis prædita: his brachiis ferit, & qui vulnerati ſunt, ægrè ſanantur.

Oculos habet prominentes, oblongos: barbam cancerinam octuplam: prope oculos duas prominentias retrorſum verſas, digitum longas, læves, ac in extremitatibus hirſutas, infra caput adhuc octo prominentias, duos digitos longas, quæ in extremo tubercula gerunt. Verſus poſticam corporis partem inferius multas latas quaſi pinnas habet, quæ natationi haud dubio inſerviunt, & quaſi folia complicata ventri inferius adjacent. Non comeditur.

Caput V.

De Paranacare & Guaricuru.

Paranacare *Gammarus* in concha degens, haud edulis, tres digitos longus: brachia habet duo cum forcipibus, crura quatuor longiſſima, nimirum tres digitos longa, & poſthæc quatuor planè brevia; caudam ſeſquidigitum longam inſtar aliorum Gammarorum; oculos longos & prominulos: duos cirrhos pro barba.

Corpus tegitur teſta, obſcurè caſtanei coloris; ejuſdem coloris eſt & cauda, & nigris ſtriis ſecundum longitudinem variegata, corpus inferius & exortus crurum & brachiorum interius cæruleſcunt, uti & oculi & barba; per totum corpus habet pilos ochræ coloris.

Concha quam inhabitat fermè quatuor digitos longa, turbinata coloris pallidè ſubflaveſcentis.

Variæ autem magnitudinis reperiuntur, planè parvulæ, magnitudine minoris pruni, turbinatæ & variis tuberculis acuminatis præditæ, pallidæ, rufescentes, nigræ, ad littus prope fluvium Paraiba.

Guaricuru Brasiliensibus; *Gammarus* vulgo *Camaraon*; quatuor digitos longus: crura habet sex, tribus internodiis constantia, cum unguiculo in extremitate: anterius par crurum quasi suras habet, crassius reliquis & vicem brachiorum fungens; paulo plus duobus digitis longum, ultimum paulo plus uno, omnia aculeata seu spinosa.

Cirrhos prope os prodeuntes habet sex; duos longissimos, nimirum tres digitos singulos, versus posteriora reflexos; duos unum digitum, & duos semidigitum: sub ore parva tenacula quatuor crassiuscula, & quatuor tenuiora, quibus cibum tenet. Oculi similes reliquis. Color totius fuscus. Cocti eduntur.

HISTORIÆ NATURALIS DE EXANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER III.

De Testaceis.

Titulus I.

De Testaceis in genere.

Horat. l. 2. saty. Nomen.



Estacea quæ vulgò dicuntur ea, alii Testata, Horatius testas, Cicero, belluas nativis testis adhærentes, Palladius clausa maris animalia, Albertus testudines, plurimi Conchas & Conchilia dixere. Græci ὀστρακόδερμα, ac si dicas testaceæ cutis animalia, ὄστρεα, quod apud Philosophum invenies, ὄστρεια, ut Athenæus testatur, ὀστρακηρὰς ὀστρακώδη & κογχοειδῆ, quod, trabo scribit, σκληρόδερμα, λιθόῤῥινα, quod Empedocli tribuitur, ὀστρακόρινα, ὄστρακα, ὀστρακοδέρμους ἰχθύας, seu testaceos pisces, quod apud Suidam, ut illud apud Oppianum legimus, λιχάδας Hesychius & Varinus, κυματοφωτίδας idem appellavere. (Arist. H. A. l. 1. c. 6.)

Descriptio. *Partes corporis* si spectemus, Omnibus testa intus lævis æqualisque habetur, Caro item quàm Græcè spondylum, latinè callum dici Hermolaus author est, quam Lunæ incremento augeri prodidere quidam. Terrenum illud quod continet & conservet foris est, hoc calorem leviculum, quia sanguine carent, tanquam furnulus fovet & conservat, & testa dicitur. Non mutant, eam, tum quòd non moveantur, tum quòd non siccentur. *Oculos* habere negat Aristoteles, Plinius movere etiam, scribit. *Dentes* ipsis primores, & *carnosum* illud quod proportionatur ad sentiendum cibum *caput* omnibus infra, plantarum modo. *Stomachus* ori continuò congitur, isque proportione magnitudinis exiguus. Hunc excipit *venter*, in quo quod *papaver* dicimus, (μήκων) situm. Mox intestinum continuum tendit simplex, originem à papavere illo ducens. Excrementum illud quod papaver dicimus, continent turbinata omnia sua clavicula, univalvia fundo, bivalvia, qua nodo ligantur Laborant omnia per frigus, & æstum atque exuperantiam temporis pati nequeunt. *Nutriuntur* more plantarum per poros, & quidem humore dulci, si Aristoteli credimus. Ideò eis anni pluvii posunt, Purpuras si excipias. Moventur omnia parte dextra, non ad vertiginem sive claviculum, sed in adversum. (Arist. H. A. l. 1. c. 9. Plin. Epist. 136. — Victus. Arist. H. A. l. 8. c. 2. Arist. H. A. l. 8. c. 20.)

Differentias quod spectat, mira in ipsis naturæ ludentis varietas. Tot colorum differentiæ, tot figuræ, planis & concavis, longis, lunatis, in orbem circumactis, dimidio orbe cæsis, in dorsum elatis, lævibus, rugatis, denticulatis, striatis, vertice muricatim intorto, margine in mucronem emisso, foris effuso, intus replicato, jam distinctione virgulata, crinita, crispa, cuniculatim, pectinatim, imbricatim, undata, cancellatim reticula, in obliquum, in rectum (Differentiæ. — Plin. H. N. l. 9. c. 33.)

ctum expansa, prædensata, porrecta, sinuata, brevi modo ligatis, toto latere connexis, ad plausum apertis; ad buccinum incurvis. Rondeletius eas brevissimè complexus est. Alia ab aliis testæ duritia superantur, ut pulmones, Holothuria. Echini, longè minus dura testa conteguntur, quàm Purpuræ & Buccina. Alii undique circumteguntur, nt nihil interioris corporis tegi possit, ut Ostrea, Telline, Pectines. Alia altera tantum parte testam habent, alteri parti testæ loco est scopuli pars cui hæret. Chamæ & Dactyli sive Solenes utrisque extremis non integuntur, per quæ caput & posteriorem partem exerunt. Eorum quæ undique integuntur: alia turbinata sunt, ut Purpura, Buccinum, alia turbinata non sunt, ut conchæ, quæ à Gallis Porcellainos vocantur. Alia unica concha constant, ut Lapides. Alia duabus, & Mytuli. Testar. aliæ læves, ut Unguium, Mytulorum. Aliæ asperæ, ut Purpurarum, Buccinorum, Ostreorum, quarum rursus testarum, permagna est in asperitate varietas, quæ in singulis declarabitur, &c. Nos ea brevissimè in Turbinata, Turbines, Bivalvia & Univalvia distinguimus. *Locus* ipsis mare, quod ita amant, ut apud Ægyptios maris symbola conchylia haberentur. In mari rubro mira quadam magnitudine augentur. Bibacta iisdem referta est, ut & maris Ægei & Laconici littora. In montibus & remotis procul à mari locis reperiri, nullum dubium. Causas alibi inquiremus. Ad *Temperiem* spectat, quod plurima eorum algore & æstu lateant. Limaces hyeme, Purpuræ & Buccinæ canis exortu tricenos circiter dies conduntur. Æstate tamen potius plures vigent, Pirensem Euripum si exceperis, in quo non minus hyeme probantur, quod tum, piscibus alio migrantibus pabulentur uberius.

Arist. H. A. l. 8. c. 13.

Generatio. De ipsorum *Generatione* accuratissimè Aristoteles in libris generationum egit, coque res redit, ut omne genus testatum spontè oriri pronunciet. Apertum, inquit, id hinc est, quod navigiis putrescentibus, fæce spumosa adnascuntur, & locis multis ubi nihil tale aderatante, post per inopiam humoris facto cœno, Ostreæ prodiere: ut apud Rhodum insulam, cum classis applicuisset, & fictilia projecta essent; in mare, tempore post cœno obducto testis. Ostreæ in eis reperiebantur. Nihil autem partis genitalis emitti ab iis, argumentum est, quòd cum Chii quidem ex Pyrrha Lesbi insulæ Ostreas vivas portassent, & in loca quædam maris reciproci æstus, & luto similia demisissent, plures nihilo fuere temporis spacio, quanquam incremento corporis plurimum profecerunt. Quæ autem ova vocantur, nihil ad generationem conferunt, sed indicium sunt nutricationis melioris, quale in sanguineis pingue est: quamobrem sapore per id tempus præstant, ciboque laudantur. Quæ de Conchis Ælianus scribit, in speciali historia adferemus.

Arist. Gen. A. l. 3. c. 11. Arist. H. A. l. 5. c. 14. Scalig.

Sensus. *Sensus* eis Plinius adimit, tribuit Aristoteles. Purpuris escas putidas Purpurari emoli acceduntque odore sine dubio illectæ ad ipsas. Ungues ad strepitum se subtrahunt, inferiusque subsidere cernuntur, quoties ferramentum sentiunt admoveri. Exiguo namque extant, reliquo autem toto corpore perinde ac in cubili occiduntur. Natices qui capiunt non adverso, sed secundo flato adeunt, quoties escam persequuntur, nec voce ulla sed silentio agunt.

Antipathia. *Antipathiam* cum tonitru habere creduntur, & adhærescentis tempestatis signa sunt.

Usus. Adeò olim *in Cibis* adhibebantur, ut inde conformatum sit adagium, conchylia viduarum cupedias, & Plinius, luxuriæ matrem Conchyliorum, precia margaritis propemomodum æquasse, quæritur. Commune omnibus salsum quendam in sua carne succum habere, quo alvum ciere nata sunt: quòd si probè assentur, maximè tum salsa evadunt, ut quæ succum jam habeant ab igne veluti sucensum, & propè dixerim, absumptum. Mollitie tamen & duritie operationis variatur eventus. Venerem invitare certum, unde eam Concha Cyprum vectam quidam, alii è concha natam voluerunt. In *Medicina* quoque locum invenisse in specialibus dicemus.

TITULUS II.

De Testaceis in specie, & primò de Turbinatis in genere.

SUPERIORE titulo Testaceorum omne genus, in Turbinata, Turbines, conchylia bivalvia seu δίθυρα, & μονόθυρα seu univalvia distinximus: Turbinata vel *in genere*, vel *in specie* considerantur. *in genere dicta Turbinata* sunt illa, quæcumque in volutas & anfractus seu spiras, quales in prælis & torcularibus visuntur, Testas suas quoquo modo reflectunt. Græci στρομβώδη vocant, Gesnerus ἑλικοειδῆ quoque dici posse putat, quòd ἕλικας vocent, quas diximus, volutas. At Rondeletio στρόμβος in genere pro omnibus Turbinatis sumitur. Turbo autem est id quod ex amplo & lato paulatim in mucronem desinit, cujus figuræ est & Turbo lusorius. Proprium illis est testam habere continuam totam & unicam. Si externa spectemus, si interna considerentur, quodammodo similem naturam nacta sunt omnia, magnitudine autem distant & aliis affectibus qui excessu comparantur. Quædam enim quæ majora sunt *Arist. H. A. l. 4. c. 4.*

 suas

ſuas quoque partes conſpectiores habent: minora autem minus: ſic etiam duriora & molliora, & ejuſmodi alia alii. Nam quæ *caro* ſumma à teſtæ oſtro exorta eſt, eam quædam firmiorem quædam ſolutiorem habent. Ex ejus medio *caput* eſt & cornicula bina; in majoribus proceriora, in minoribus minima. Eximendi capitis eadem omnium ratio, & perterrefactis contrahendi. Habent quædam *os* & *dentes*, minutas, tenues. Quædam etiam muſcarum more habent *proboſcidem* linguæ ſpecie. Hæc dura eſt buccinis & purpuris. Nam quemadmodum Tabani & aſilus tergora quadrupedum pertundunt: ita his tanta eſt duritia, ut eſcarum teſtas perforent. Subeſt ori ſtatim *venter* ſimilis avium ingluvei, qualis eſt etiam umbilicis. Infra duo candida quædam, firma, ſpecie *mammillari*, qualia in ſepiis inveniuntur: ſed hæc ſolidiora. A ventre *gula* duplex longa ac papaver uſque, quod in fundo eſt. Quæ omnia perſpici poſſunt, in ſinu vorticoſo teſtarum. Quod gulæ jungitur *inteſtinum* eſt, à qua, continuò tractu fertur totum ſimplex uſque ad exitum, incipi eas à vorticoſo ſinu quo *papaver* continetur, atque inde laxiorum. Eſt autem papaveris magna pars quaſi excrementum in omnibus oſtraceis. Inde inteſtinum reciprocans rurſum aſcendit ad carnoſas partes, atque circiter caput terminatur, qua emittitur excrementum omnibus turbinatis tàm terrenis quàm marinis. Hucuſque Ariſtoteles. *Creſcere* ut vermes, ſcilicet anfractibus, qui ſubinde accreſcentes plures efficiuntur in partem priorem, quod caput vocatur, experientia docuit. *Serpunt* parte dextra non ad claviculas, ſed in adverſum. De *Congreſſu* in ſpiciebus dicetur.

TITULUS III.

De Turbinatis in ſpecie.

CAPUT I.

De Turbinatis in anfractum tortis.

ARTICULUS I.

De Nautilo.

TAB. X. *Aldrov. l. 3. c. 3.*

DUUM ſunt Turbinata apud Ariſtotelem generum, vel enim ἑλικω̣ habent, vel ſunt σφαιροειδῆ ſeu in globum circumacta. Ex illis ſunt *Nautilus*, *Purpura*, *Buccinum*, *& Conchylium*.

Ariſt. H. A. l. 4. c. 1.

Differentiæ.

Nautilus, quem Suidas ναυτιλῶ, alii ναυτικὸν & ὠὸν πολυπόδος vocant, vulgo ναύτιλος dicitur, & cum *Nauplio Athenæi* idem videtur. A modernis Græcis θαλάμιω τυκθαποδίς vocari Robertus Conſtantinus author eſt.

Duo ipſius apud Ariſtotelem habemus *genera*. *Unum* eſt, cujus teſta pectunculo ſimilis eſt, cava, neque ei connexa natura. Is prope terram paſcitur ſæpe numero: quare à fluctibus ejicitur in aridam, ubi delapſus de concha, aut capitur aut in humo perit. Hoc genus puſillum eſt & ſimile bolitænis: quæ Polypi ſpecies eſt. *Alterum* in teſta tanquam limax eſt. Is ex ea nunquam exit: ſed interdum brachia exerit. Illud reſpicit Plinius cum dicit: Inter præcipua miracula qui vocatur Nautilus, ab aliis, Pompilos (potius polypodis ovum) Scipinus (verius pronus) in ſumma æquorum, pervenit, ita ſe paulatim ſubrigens, ut emiſſa omni per fiſtulam aqua, velut exoneratus ſentina, facilè naviget. Poſtea prima duo brachia retorquens (potius attollens ex Athenæo) mambranem inter illa miræ tenuitatis extendit. Qua velificante in aura cæteris ſubremigans brachiis, media cauda, ut gubernaculo ſe regit. Ita vadit alto, Liburnicarum ludens imagine, & ſi quid pavoris interveniat, hauſta ſe mergens aqua. Eundem exactiſſimè Bellonius *deſcripſit*. Concha, inquit, tribus fragmentis conſtare videtur (carina ſcilicet & lateribus, cum tamen una & ſimplex ſit) quarum latera utrinque ceu carinæ junctæ apparent, ea ut plurimum magnitudine, quam ambæ manus amplecti poſſent: latitudine autem quantum pollex cum indice comprehendat. Omnes autem non excedunt craſſitudinem membranæ pergamenæ, ſtriiſque in oblongum ductis, ad oras crenis laciniatæ ſunt, in formam rotundam abeuntes: foramem autem per quod Nautilus alitur atque exit de *Concha*, magnum eſt. Fragilis hæc lactei coloris, lucida, admodum polita, omnino navis rotundæ effigiem referens. Navigat enim per maris ſumma, elatus de imo gurgite offertque ſe teſta inverſa, ut facilius aſcendere poſſet, & inani ſcapha enaviget, atque ubi inde emerſerit, tum concham invertit. Cæterum Nautili brachiis interjacet membranula, qualis eſt inter palmipedum digitos, ſed hæc magis eſt tenuis, in telæ araneæ modum, robuſta tamen, qua etiam aura inſpirante velificat. *Cirris* quos utrinque multos habet, pro gubernaculis utitur, atque ubi metuit, tum concham protinus marino humore oppletam demergit.

Ariſt. H. A. l. 4. c. 2.

Plin. H. N. l. 9. c. 29.

Alterum Nautilum, Cochleam margaritiferam Bellonius vocat, & videtur eam Fauconerius deſcribere, cum in Epiſtola ad Geſnerum ait, ſuum Nautilum, teſtam habere interna parte ita nitentem, ut cum unionibus precioſiſſimis de coloris amœnitate certare poſſet. Bellonius enim ſuæ illius

lius cochleæ concham, in magno apud artifices Gallos, ad vasa ditioribus abacis accommoda conficienda, precio esse, & *Porcellanam* ob id vocari scribit. Fauconerius multa in sui Nautili testæ carina tabulata, eodem amœno colore nitentia, fuisse prodit. Hinc facilè colligas eundem cum eo esse, quem à Græcis θαλάμων πυκθαπεδὶς, id est, polythalamum dici scripsimus. Plinius cum de Nautilo paulò ante dixisset, mox tanquam de altera ejus speciè: Navigeram similitudinem, inquit, & aliam in Propontide visum sibi prodidit Mutianus. Concham esse acatii modo carinatam, inflexa puppe, prora rostrata: in hanc condi Nauplium animal Sepiæ simile, ludendi societate sola: duobus hoc fieri generibus. Tranquillo enim, vectorem demissis palmulis ferire ut remis; si verò flatus invitent, eosdem in usu gubernaculi, pandique concharum sinus auræ. Hujus voluptatem esse, ut ferat, illius, ut regat: simulque eam descendere in duo sensu carentia: nisi fortè tristi (id enim constat) omine navigantium humana calamitas in causa est. Cardanus quoque cujusdam cochleæ meminit, quam India mittit. Est, inquit, forma triremis cum alta puppi, in qua vasculum aliud, diceres poculum à natura excogitatum. Nam & magnitudo tanta ejus quam vidi, ut cotylam capiat. Res profectò usus elegantissimi & pulcherrimæ formæ.

Plin. H.N. l. 9. c. 30.

ARTICULUS II.

De Purpura.

Tab. X. 5. 6. &c. *Nomen.*

PUrpura Græcis πορφύρα. Plinio aliquando Pelagium, Politiano concha Herculea, quòd tincturæ Hercules author credatur; Serapioni Pulpia, Brasavolo Antale dicitur. Qui cum Conchylio confundunt, à Plinio refutantur. Distinguit enim iste, & expresse apud eum legimus. Conchylia & purpuras omnis ora atterit, quibus eadem mater luxuria paria penè etiam margaritis fecit. Nec minus illi, qui Conchylium idem cum Buccino ponunt, quòd Plinius cum duo tantum genera Turbinatorum continentium florem illum tingendis vestibus adeò expetitum posuerit, alterum Purpuram, alterum Buccinum esse, necesse videatur. Eodem enim libro hæc verba extant. In Conchyliata veste cætera sine Buccino, præterque jus temperaturæ aqua pro inviso potus humani excremento. Concham ex Turbinatorem genere esse Aristoteles prodidit, & aliquot ipsarum genera agnovit, ut circa finem dicemus.

Plin. H. N. l. 9. c. 35.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. & 39.

Descriptionem si spectes, sæpe ovi est magnitudine, aliquando major, nisi elevata & aculeis munita esset, & canalem ad latus qua linguam exerit haberet. Rugata eadem, aspera, cinerea, aliquando flavescens, aliquando ex viridi cinerea, intus luteo colore. Rostro est longo tubuli modo excavato: Cornua Limacum more attolit, atque eodem modo serpit, iisdem cornibus iter sibi prætendit. Linguam ex tubullo illo canaliculato in latere procurrentem habet, quæ callosæ huic parti adhærescit, cui caro ipsi testæ adjungitur. Est autem ea *caro*, musculus quidem fortis ac candidus, mediæ testæ alligatus, quo Purpura tanquam congenito quodam operculo, carni patulæ opposito, diutissimè extra aquam vivit. Marinam enim aquam haustam asservat, qua pluribus diebus refovetur ac sustentatur. *Caput* illi cartilagineum ac durum. *Os* in ea parte qua scopulis hæret, rotundo foramine pervium, quo lapides arrodit; & in stomachum exugens demittit. *Hepar* quoque habet viscidum, tenaci quodam lentore præditum, ut penè viscum esse appareat. Sed hoc quod de hepate, branchiis, & corde, Bellonius scripsit, pro fabulosis censet Rondeletius.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. *Descriptio.*

Et hæc quidem recentiorum Descriptio est. Ut vero & veteres videamus, Clavatam Plinius facit Purpuram ad Turbinem usque, aculeis in orbem septenis ferè, qui non sunt buccino. Testam intortam curriculatim in crepidinem desinere, apud Aristotelem extat. *Partes* illæ quæ Dioscoridi secundum Hermolaum κιόνια, aliis ἴονια, quod violam significat, partes sunt interni Purpuræ corporis mediæ, fibratæ, torosæ, & firmæ, circa quas testæ volumina capreolorum ritu circumvolvi incipiunt secundum Dioscoridem: vel quibus hæret vena illa vel membrana illam floream Purpurarum continens, inter *papaver* nempe quod turbinata omnia sua clavicula continent, quod est inferiore loco, & cerviculam seu collum superiore loco.

Arist. H. A. lib. 5. c. 15.

De eo *flore* seu succo ita breviter Aristoteles: Inter papaver & collum florem continent, textura densa, colore candidæ membranæ, qua ablata & compressa manus flore tingitur. Hoc ipse flos videtur esse: reliqua concretio, quasi alumini. Id Plinius florem in mediis faucibus habere dixit, liquoris eum esse minimi in candida vena, unde pretiosus ille bibetur, nigrantis rosæ colore sublucens, reliquum corpus sterile. Rondeletius partem succum continentem, cordi proportione respondere existimat, florem, sanguinis loco esse. *Caro* earum penitus includitur, nec ulla ex parte, excepto capite conspicitur, ut apud Aristotelem habemus: Testa sua adhæret. *Linguam* duram habere eaque testas escarum perforare, non tantum ab Aristotele, sed & Plinio, qui longitudine digitali facit; & Æliano proditur: Rondeletius promuscidibus muscarum quæ inter cornua comparat, & firmam, torosam, quæque exeri possit,

Arist. H. A. lib. 5. cap. 15.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. *Ælian. H. A. l. 7. c. 34.*

poſſit, concedit: ſed tam duram eſſe ut teſtas perforet negat, roſtro id fieri veriſimilius addens. Qui κροκύδα, ſeu κροκίδα τῆς πορφύρας apud Galenum, pro tomento purpurarum, pro depexo & contuſo in medicamentis veteres uterentur, ſumunt, vehementer falluntur. Lanæ enim purpura tinctæ craſſior & minus curata pars eſt, cujus & Dioſcorides meminit. *Operculum* varia apud authores ſortitum eſt nomina. Plinius purpurarum cavum dixit, Ariſtoteles κάλυμμα, ἐπικάλυμμα, Galenus πῶμα vocavit. Alii βλάττιον βυζάντιον, vel βύζαντος, à Byzanto vel Byzantio Africæ nominant, & longè verius quàm illi, qui id nomen ori narium purpuræ adſcribunt, quas non habet, vel qui blattas Byzantias buccinorum & Conchyliorum permiſta opercula appellant. Galenus Indici conchilii teſtam inter oſtraca & teſtas purpurarum & muricum generatim comprehendit. Nec negandum fortè eſt, Conchylii, buccinæ & purpuræ opercula, nec ſubſtantia, nec viribus differre, niſi fortè unguis odoratus differentiam ſuponat. Nam blatta Byzantia dum uritur ingrati eſt odoris, & caſtoreum redolet: unguis verò, ſuavem odorem ſpirat. Poteſt tamen & id quod ὄνυχες Græcis dicitur, gravis apud Latinos odoris eſſe, & in quibuſdam locis ungues odoratos, fœtidos in aliis reperiri. Ut ut ſit, Carni hæret operculum purpurarum ut unguis noſter. Ex filis ſeu fibris coagmentatur, & quia pinguedinis aliquid in ſe habet, fumum cornu modo accenſum emittit. Et hæc quidem de partibus ſufficiant.

Galen l. 3. de Medic. ſecund. loc.

Flos Purpuræ. *Vitru. l. 7.*

Flori, qui & ſuccus Plinio, τὸ ἄνθος τῶν πορφύρων Græcis, varia indita ſunt nomina. Vitruvius oſtrum dixit ἀπὸ τοῦ ὀστρέου, cui Virgilius Sarrani epitheton, à Sar urbe Phœniciæ, quæ poſtea Tyrus, unde purpureus color & Saranus & Tyrius, ſecundum Maſſarium addidit. Nec tamen omnis Purpura oſtrum, ut tradit Gellius, quamvis omne oſtrum purpura ſit, quod exuberantiam ſplendoremque ruboris habet, hoc eſt, illuſtratur ſplendore, quo alia purpura caret, *Saniem* etiam præter Plinium idem Vitruvius vocavit, Pollux λάθρον, Fucus, pelagium, venenum Tyrium, purpuriſſum, κάλχα ejuſdem ſunt apud alios nomina. *Tria* verò hujus floris, à varietate coloris ſumpta, poſuere *genera*, πορφυρίδα, coloris violacei, ſaturati, & ſubnigricantis, quo colore πορφύρεον κῦμα Homerus dixit: qualis erat amethyſtina & quæ è Pelagiis purpuris & buccinis fieri ſolebat. Φοινικίδα punicorum rubentem colore cocci, qualit fuit Tyria vel Tarentina. Ἁλουργίδα denique colore glauco, irato mari ſimili, auſtero, diluto, qualis fuit conchyliata, Tyria omnium celeberrima, quæ & oſtrum dicebatur quo obſcurior & nigricantior eo carior. Sed & à loco aliqua eſt differentia. Teſtatur enim Vitruvius, oſtrum quod legitur in Ponto & Gallia, quòd hæ regiones ſint proximæ ad ſeptentrionem, eſſe atrum. Progredientibus inter ſeptentrionem & occidentem, lividum: quod legitur ad æquinoctialem, orientem, & occidentem, violaceo colore inveniri: quod verò meridianis regionibus excipitur, rubrum eſſe. Inventum fuiſſe à Phœnice regnante à Tyrio Philoſophò Hercule produnt. Cum enim in eam, referente Cedreno, Tyri partem adſcendiſſet quæ ad mare pertinet, paſtoris canem concham vorantem, & paſtorem lana ſanguinem prout ille putabat à ſanguinis ore abſtergentem vidit. Tinctura delectatus, lanam iſtam ad Regem detulit, qui lanam ita tingi, & ſibi veſtem parari curavit.

Locus.

Quantum ad Purpurarum *locum* in pelago & littoribus ut in Differentiis dicemus degunt, nec ulla magis idonea ipſis regio quàm limoſa. Si amnis in mare effluentis aquam deguſtarint, eodem die moriuntur. Dies tamen circiter quinquaginta extra aquas captæ vivunt, ſæpe in arena latent, & canis exortu circiter tricenos dies conduntur. Sunt tamen peculiaria loca, quæ à Purpuris celebrantur. Virgilius & Petronius Aſſyriæ meminere, Plinius Meningis Africæ inſulæ, non longè à Syrtibus ſitæ, quam Lotaphagorum terram putant, & Getulici littoris: Laconica Pauſaniæ, Horatio & Valerio Flacco celebris eſt. Unde huic fucus Tenarius; Arriano, Muxa emporium ad mare rubrum. Tenienſem purpuram apud Plinium lego, fortè quod in tæniis ſeu cautibus in mari candicantibus, & faſciæ inſtar prætenſis, degit. Dialutenſem ſeu fortè Dialucenſem alibi, quaſi διὰ & ἄλυπον, quod per ſalſum æquor rapit: Porphyruſa Ariſtoteli à frequentia Purpurarum dicta eſt. Fit & Melibææ apud Feſtum mentio. Celeberrima denique omnium eſt Tyria, ut Plinius de ſuo tempore ſcripſerit: Tyri nobilitas nunc omnis Conchylo atque Purpura.

Victus. *Ariſt. H. A. lib. 8. cap. 2.*

Victitant piſciculis teſte Ariſtotele: ſed nec algam nec muſcum rejiciunt. Ita iſta in ſuas teſtas recipiunt, ut iis in orbem exertis, quaſi circularem convivationem præbeant, una alterius alimentum depaſcente. Plinius pabulo & ſolo purpurarum genera diſcernit, ut ſit lutenſe, quod putri limo; algenſe, quod alga; dialutenſe quod vario ſoli genere, paſcitur. Iſtud eſſe viliſſimum.

Generatio.

Ortum apud Ariſtotelem invenio duplicem. Vel enim ex limo exiſtunt vel ex ſalivario lentore, ut Plinius prodidit, quem emittunt, de quo ita Ariſtoteles: Purpuræ verno tempore eundem in locum congregatæ faciunt id quod vocant favaginem. Eſt enim favi ſpecies, ſed minus expolita.

Ariſt. H. A. lib. 5. c. 14. edit. Scalig.

Quem-

Quemadmodum si folliculus alborum cicerum multis quiddam compactis. Nullus his patet aditus, neque inde fiunt purpuræ, sed tum illæ tum testacea alia ex putredine atq; limo proveniunt. Sed id est quasi purgamentum & ipsis & buccinis. Etenim hæ quoque favificant. Generantur verò hæc quoque favificantia, quemadmodum cætera testacea. Cæterum etiam facilius, si qua subsint principia referentia genus suum. Cum enim incipiunt favificare, emittunt lentorem quendam mucosum, ex quo folliculi concrescunt illi. His igitur omnibus solutis, effluit interram id quod continebant. Atque eo in loco purpurillæ minutæ oriuntur atque concrescunt, quæ hærentes purpuris capiuntur, aliquot etiam inchoatæ tantum. Quod si ante partus tempus capiantur, in ipsis storeis non tenerè pariunt, sed in eundem locum conventu facto quemadmodum etiam in mari: Unde per cratium angustias quasi racemi prodeant. Celerrime inter testacea *crescunt*. Sex annos vivunt, & singulis annis incrementum earum per orbes patet, quibus totidem quot annos habent, testa claviculatim intorta in crepidinem desinit. Parum *progrediuntur*, & ad escas à longo accedunt, quòd odoratu valeant. *Tincturæ* ratio alio spectat. *Usum in Cibis* præstant, & hoc cum ostracodermis communes habent, quæ salsum succum contineant, eodemque alvum subducant, carne autem sint dura. Athenæus in Hicesio papaver copiosius alere scripsit, magis tamen Scillam sapere. Colla ægrè confici & difficulter secedere excrementum facile, partes extremas aptissimas esse, & seu elixas seu assas humori ori gratum & stomacho accommodum emittere, Xenocrates prodidit. Peculiare est eis quòd coctæ jusculis spissent. Nec à *Medicina* excluduntur. Contra venena prodesse, docuit Plinius, contra Dorycnion Nicander. Saliva recentia vulnera agglutinantur. Callus pro se operiuntur tusos glutinat nervos præcisos. Testæ cinis pustulas verendorum è melle discutit, ad dentifricia cum rosis & caryophyllis usurpatur. Cum pulvere glycyrrhizæ, papaverisque semine, cremore hordei pauco vino albo pulmonibus auxilantur, & flexiones sistet. In pollinem redacta ulceribus malignis competit. Cum melle illita, pilos attenuat. Filum è purpura quo vipera cervici circumposita suffocata fuit, collo circumdatum tonsillarum affectus tollit. Aëtius verò purpuram hircinio felle madefactam & mulieri umbilico diebus septem impositam conceptum juvare tradit, si deinde crescente luna cum viro congrediatur.

[Ætas.] [Usus in Cibis.] [Usus in Medicina. Plin. H. N. l. 32. cap. 6. Plin. H. N. l. 32. c. 10.]

[Arist. l. c. Differentiæ.] *Differentiæ seu genera*, si quæras, sunt *Magnæ*, quæ ad Sigæum & Lectum Idæ promontoria giguntur. *Parvæ*, quas Euripus fert & Caria. *Pelagiæ* quæ magnæ & scabræ, quarumque flos magna ex parte niger, sed nonnullis pusillum rubidus. Nonnullæ ad pretium minæ evasisse, prodidit Aristoteles. *Littaroles* quæ parvæ, & flore sunt rubro. *Echinatæ*, quæ vel pluribus spinis maximè in postica parte horrent: vel rarioribus, minoribus, & brevioribus. Illæ extra modò flavescunt, modò candicant: intus, modò violacei sua ut coloris modò rubicundi. Istorum tota turbinata pars rubicundo colore conspicitur, dorsum verò partim rubet, partim virescit. Anterior mucro acutus non est, sed notabili latitudine spectabilis. Intus colore ferrugineo, flavascente ac eleganti cæruleo variant. Sunt & *Rubræ*, ut in Austrinis partibus *Nigræ*, in Aquiloniis; *Lividæ*, in Occidentalibus & Orientalibus. Marmoreæ qualis est illa longis undique tuberibus, ubique ferme duplicibus at minimè acutis, sed obtusis plena, labro latissimo, quasi canaliculato, binæ enim id foveæ percurrunt, tota ferè marmoreæ duritiei, undique candida, præterquam in extremis foraminis oris, quæ purpurascunt. Ad hanc pertinet tota ex cinerem candida, minor quàm priores omnes labro subtus spinosa, cum alioqui nullæ in toto corpore spinæ dentur. Ventre est plene sessili, seu non turbinato. *Pentadactyli* denique qualis est illa quam superius descripsimus, Gesneri quam ex Adriatico mari accepit.

ARTICULUS III.

De Buccino.

Buccinum à similitudine potius buccini quo sonus editur, rotunditate oris in margine incisa, ut Plin. visum dicitur, quàm quod vel buccis admodum sonos musicos edat, vel buccas inflare tubicines rogat, ut Bellonius voluit, Gillius masculino genere extulit, quidam etiam dentale buccinum interpretantur. Græcis hodiernis φόκιον dici Gesn. autor est: nonnullis στρόμβος & στρόμβιος idem significant. Communiter κήρυξ, fortè à cera, quam muco similem mutuo attritu salivant, quod Græcis est κηρίζειν vocatur: quod vocabulum exantiquis Græcis nonnulli pro purpura sumpserunt: Plinius nonnunquam muricem transtulit Athenæus purpuræ filium nominat. [Tab. X. 8.] [Plin. H. N. l. 9 c. 36.]

Testa tegitur scabra, eaque congenita promuscidibus, ut musca instruitur, quod membrum linguæ effigiem præ se fert. Venter os protinus excipit, similis in umbilicis ingluvici avium. Infra duo candida quædam firma specie mammillari, qualia in sepiis inveniuntur: sed hæc solidiora. A ventre gula duplex longa ad papaver usque, quod papaver in fundo est: quæ omnia perspici possunt in sinu verticoso testarum. Quod gulæ jungitur intestinum [Descriptio. Arist. H. A. l. 4. c. 4.]

num eſt, à qua continuo tractu fertur totum ſimplex uſque ad exitum, incipiens à verticoſo ſinu quo papaver continetur, atque inde laxior. Papaver verò pars ejus ima eſculentaque eſt. Inter hoc & cervicem flos eſt, ſed, ut Plinius dicit, dilutior & minus floridus. Et hæc de Buccino veteres. Bellonius Buccini concham ut plurimum minimi ovi magnitudinem non excedere, ſtrias in tergore quinas habere, ut nerita, plerìſque in gyrum tuberculis obtuſis, brevibuſque obſeptas, multo quam in purpura frequentoribus, ſed ubi in claviculum deſinunt, unicum tantum eam comitari teſtatur. Interna parte inciſam oris magnitudinem habet turbinum modo, & canalem ad latus, per quem linguam exerit, purpurarum modo: eodemque operculo contegitur, qua etiam turbinata omnia, ne in teſtas contracta ab externis offendantur. Color teſtæ intus lacteus foris fulvus, tantaque magnitudine aliquando creſcit, ut ad Cartejam purpuræ & buccinæ deca cotyli, id eſt, decem cotylorum capaces reperiantur.

Locus. *Locum* ſi ſpectes, petris adhærent, circaque ſcopulos leguntur. Canis exortu circiter tricenos dies latere ſcripſit Ariſtoteles, quod Plinius de muricibus accepit. Annos circiter ſex vivere, idem tradidit. *Ariſt. H. A. l. 8. c. 13.* *Ariſt. H. A. l. 5. c. 15.*

Generatio. Idem ipſis *Gignendi* modus qui purpuris. Semen ad generationem nullum habent. Favificare in more eis poſitum. Ova ſub lapide prona parte oblonga albaque, deinceps pendentia diſponunt, quæ ita diſpoſita favi nomen habeat ab apum ſimilitudine. Supini autem ſub lapide ſtabulantur, cum favificant: quo verò tempore favos exſtruunt, ſi incoquantur & abſcindantur, ova intra continere comperientur: quæ ſaliverio lentore lapidibus & cautibus ferruminant ut inde decidere non poſſint: quod tam magno artificio conſtituunt, ut nihil coacervatum eſſe videatur.

Uſus in Cibis. De earum in *Cibis uſu*, hæc ſcripſit Xenocrates Buccinæ ſunt duriores purpura; & magnitudine ac loco differunt, triplicesque vires habent, teſtæ, colli & excrementi in teſta contenti. Nam ſcabra ſubſtantia piſcis alvum ſiſtit, ac præcipuè ſi aſſetur: contra magis facit elixa.

Collum earum alvum ſiſtit, difficulterque concoquitur: idcirco ex ſinapi vel aceto, aut liquore, aut pipere corrigere ipſum debeat, qui eodem veſcuntur. Aqua denique quæ ex eis manat, calefacta, ventrem ſubducit: Cum eo verò excremento quod teſta continetur, cocta, magis gilva fit, & piſcis qualitatem præfert. Si verò totæ decoquantur, majorem ſiſtendi vim habebunt, & ſitim offerent. Quidam verò eas elixas lævigant, & æquè acurticas condiunt, fiuntque ori gratæ. Luna exoriente plenæ, & æſtate graciles. Eadem apud Dioſcoridem, Galenum & Diphilum invenire licet.

Uſus in Medicina. Habet & in *Medicina uſum*. Cardialgia laborantibus in cibis præſcribit Trallianus, purulentis etiam, ſi ſalſus humor eſt. Ad alocepiam, uſta, trita, & in oleo veteri ſubacta, & ad glutinis craſſitudinem redacta à Myrepſo vehementer commendantur.

Galenus ad ophelidas & lenticulas, in furno aſſæ & ex melle trita commendat. Andernacus & ſucco limonum detrita ad genas mulierum dealbandas deprædicat, præſertim ſi aliquid argenti vivi ſublimati, iiſdem injeceris. In Belgio contra tuſſim inanem inprimis & puerorum, potus ex buccino propinatus.

Differentiæ. *Differentias* quod ſpectat, Rondeletius duo reperiri ſcribit, parvum, nempe, lineis frequentibus aſperiuſculum, & alterum ei ſimile, niſi quod lineas prominentiores habeat, & tranſverſas, ut ſtriatum meritò dici poſſit. Eſt & teſta ſpiſſiore durioreque, nec non genus magnum coloris violacei, ſed cujus orbes flaveſcunt, & in ore candicat. Geſnerus ſe & aliud vidiſſe ſcribit, purpuræ ſimilius, figura & magnitudine propius, tuberculis undiquaque diſpoſitis, deinceps rotundis ſcitè omninò eleganterque ςιχηδὸν elevatum; nec in mucronem adeò exporrectum, ſed capite obtuſiore brevius. Miſſa & Aldrovando peregrina, colore & duritie marmoris, circulis roſas æmulantibus.

ARTICULUS IV.

De Murice.

Tab. X & XI. Nomen. MUrex modò Buccinum, modo Purpuram ſignificat, taceo colorem purpureum, cui Muricis nomen imponitur. Hic pro teſtaceo ſumitur, quod & turbinatum & longos firmoſque aculeos habet, nomenque ab aſperitate murorum ſortitum eſt. Perottus inter oſtrea enumerat, propter ſcabritiem corticis. Sed alia in Oſtreis aſperitas, alia in Muricibus. Illa per totam ſuperficiem ſeſe repandit: hæc, aculeis quibuſdam per intervalla eminentibus conſtat, iiſque longis & firmis, quod Plinius quoque firmare videtur dum ait: Firmioris jam teſtæ murices & Conchar. genera. Valerius Flaccus dum intortum vocat, de buccino ſumendus eſt. Deſcriptio.

Uſus in Cibis. *Uſum in Cibis* quoque habent, ſed illaudatis. Xenocrates enim ſalſos viroſos eſſe, & ventrem turbare, urinam ciere, ori ingratos, concoctu difficiles pituitam gignere, &c. ſcribit. Scribonius Largus tamen & Celſus inter Cibos ſtomacho gratos recenſent Apud Macrobium etiam cum aliis conchis in epulo apponuntur, quo die Lentulus flamen inauguratus eſt. *Largus Compoſ. 104.*

Uſum

Usus in Medicina. *Usum in Medicina* si attendimus, Carnes appositæ pilos in mammis tollunt: Testarum cinis cum oleo tumores aufert; panis resistit; Capitis ulceribus cum melle illinitur; maculas in facie mulierum purgat, & parotides tollit. Habetur & pro dentifricio. Carbunculos de veretris exterminare, Marcellus Empiricus prodidit.

Differentiæ. Quantum ad *Differentias* & Genera, est Murex *Marmoreus*, *Triangularis*, *Lacteus*, *Purpureus Orthocentros*, *Coracoides*, *& Aporrhais*. *Marmoreus* à candore & duritia nomen sumpsit. Rondeletii parte interna ex albo purpurascit. Testa gravis est: densa, solida, aculeis multis horrens, figura inter buccinum & conchylium media, ampla, ut meritò δεκακόνδυλος dici possit. Uritur facilè, & in cinerem abit, acrimoniamque ob empyremum acquirit. Ambustis medetur, cicatricemque pulchram inducit, postquam abluta, & cum oleo rosato in unguentum redacta fuerint. Gesneriani marmorei muris color forinsecus pallescit, intrinsecus cum pulcherrimo splendore ex albo roseus est. Labrum exterius protendit se & dilatat in marginem: mucrones infra caput seu conum testæ duo magni, sed obtusi prominent. In ipso cono parvi admodum & subrotundi, per spiras deinceps non aculei sed tumores visuntur. Huic accedit *Aldrovandi*, turbine acutissimo atque longo & exili, undique strictus aut potius undatus.

Triangularis, altera parte est planus, altera ferè rotundus, sed ita ut utrinque sint duo latera, tertium, plane pars afficiat, à qua figura, quæ huic propria est, nomen sumsit. Aculeos habet breves & firmos, vario est colore, foramen duplex habet rugosum, quo ob testæ amplitudinem & brevitatem sonus editur gravis & tristis. Operculum cum uritur fumum emittit. Pinguedinis aliquid habere, rectè inde colligas. Quare in oleo amygdalino decoctum in aurium doloribus utiliter usurpatur. *Lacteo* color nomen imposuit. Obtusiore est turbine aliquando quam cæteri, aliquando Exochas potius & tubercula habet quam clavos. Triplicis effigies invenies apud Aldrovandum. *Purpureos Ortocentros* totus forinsecus & intrinsecus rubet, turbine candicat. Mucrones habet duodecim rectos & robustos, sex constat volutis quæ exiguis & obtusis tuberculis respergnuntur. *Coracoides* Rondeletio ab infirmis & rostris corvorum similibus aculeis dicitur.

Aporrhaides quidam inter Lepades, quòd ut istæ saxis adhærcant, ponunt; sed malè. Faciunt enim & Neritæ idem, quæ tamen toto genere ab iisdem differunt. Adde lepades parte altera detecta & carnem ostentante affixas; Aporrhaides verò acclinato tegmine, quod iis operculum est, ad saxa agglutinantur. Quid si illius Muricum generis sint, quæ Græci Plinio prodente Colycia, & Corythia vocant, turbinatæ æquè sed minora multo, efficaciora etiam, & oris halitum custodientia. Plin. H. N. l. 32. Ut ut sit, quem Aldrovandus expressit, marmorea est duritia intus & extra candicans, septem aculeis, ab uno tantum latere, iisque canaliculatis instructus.

Articulus VI.

De Conchylio.

Conchylii nomen ut ut universo testaceorum generi imponatur, privatim tamen pro unica specie accipitur. Adrov. l. 3. c. 15. Sic apud Plinium invenimus, cum in Ponto conchylia non esse cum ostreæ abundent, scribit: sic apud Philostratum in vita Apollonii, cum, in Biblo maxima conchylia & murices eximiæ magnitudinis nasci, dicit. Sumi & pro colore, apud Plinium inprimis, tam certum est, ut demonstratione non indigeat. Qui pro Ostracio sumunt, nomen partis toti accommodant. Est autem ea parte latius qua in turbinem deficit, sine aculeis tuberculis veullis. Foramen quo caro interior ostenditur, non rotundum, ut in purpura & buccino, sed longum. Operculum blattam Byzantiam Serapionis esse, quæ eadem, quod avium unguem æmuletur, cum ungue Dioscoridis, opinatur Rondeletius. Nec εὐῶδες vocabulum obest. Nec enim hoc semper gratus inuitur odor: sæpe etiam gavis. Ideò expressè Dioscorides, ἀμφότεροι δὲ εὐώδεις, θυμιώμενοι, καστορίζοντες πως τῇ ὀσμῇ. At castoreum fœtet, & utrumque, tam operculum, quam hæc blatta Byzantia ad suffocationes uterinas adhibetur. Quod autem, in Indiæ nardiferis lacubus unguis inveniri, & nardi pabulo vesci dicitur, cum conchylium marinum sit, id ex aliorum potius quam sua sententia à Dioscoride scriptum opinatur Rondeletius. Similis purpuræ tegumento dicitur, non figura, sed usu potius & substantia.

Usus. Laudatissimus est qui à mari rubro adfertur, candicans, pinguis. Babylonicus nigrescit atque minor conspicitur, succum ipsis & quidem purpureum inesse testatur Plinius. Plin. H. N. l. 21. c. 8. Partes ejus omnes in medicamentis usurpantur. Crematum idem efficit quod purpura & buccinum. Caro interna medicamentis aurium dolores sedentibus à Galeno admiscetur. Galen. l. 3. de Med. f. l.

Caput II.

De Turbinatis in orbem circumactis.

Articulus II.

De Turbinibus.

Tab. II. Tantum de στρομβώδεσι seu Turbinatis, & in anfractum tortis, sequuntur Turbinata, quæ in orbem circumaguntur, *Turbines* nempe, *Trochi*, *Neritæ*, *Cochleæ*, *Echyni*, & *Conchylia*. *Turbinum* haud spernenda sunt genera.

Descriptio. Est turben *magnus*, *auritus*, *tuberosus*, *angulosus*, *muricatus*, *pentedactylus*: sunt & *turbines inspongiis nascentes*. *Magnus* multis voluminibus constat, margine spisso & aspero, testa alba, lineis tuberculisque multis scabra & aspera. Foramen habet rotundum, & rimam qua excrementa excernuntur. Saxis hæret turbine sursum verso. *Auriti*, tres icones habemus, quorum primus perelegantem & in mari Gallico rarum exhibet, alter, intus & in tergore ferrugineum cætera croceum, concha tuberosa, pronè & supinè pictum; tertius, tuberculosum, testa superius leucophæa, infernè crocea. *Tuberoso* tubercula nomen indidere. Varii est generis, longus, tenuis, acutior, lævis, albus, niger, varius. Aldrovandus quatuordecim Icones exhibet, ex quibus secundus, est striatus, è monte erutus *Angulosus* exinde nomen sortitus est, quod testæ volumina ita à se discreta sint, ut in medio angulos efficiant. Ustus dentifriciis conficiendis ultissimus est. *Muricato*, tubercula brevia & obtusa nomen imposuere, testa est intus purpurea, foris alba, & quasi calce illita. *Pentedactylos* dicitur, quod quinque appendices longas & acutas, si extremum turbinis annumeres habeat. *Spongiis quæ delectantur*, multorum sunt generum, quæ omnia apud Aldrovandum videri possunt.

Conchula, quæ lactea vocatur, in succo pomi Citrii, cum aqua vitæ dissoluta, mulieres ad faciem sucandam utuntur.

Articulus II.

De Trochis & Nerite.

Tab. X. *Aldrov. l. 3. c. 25.* Trochi à similitudine instrumenti, quo pueri lusitant, appellantur. Omnes sunt leves & varii. Testa veluti crustis duabus constare videtur; externa minus nitet: quæ subjacet unionum est splendore. Alii sunt parvi, alii oblongi. Icones exhibent *Magnos*, *Pyramidales*, *Niloticos albos & maculosos*, *Nerita* seu ut Scaliger legit Narita, Græcis νηρίτης ἀνηρίτης & ἀνάρτης apud Atheneum, Hesychio νήριτος, dicitur. Nomen à Nereo Deo marino sortitos videtur, quod is fortè tali concha tanquam elegantiore buccinæ loco, usus esse fingatur: sicut & Triton, quem visum auditumque in quodam specu Olyssiponensis oræ concha canentem Plinius refert. Ab illis qui Adriaticum sinum accolunt etiam nunc veteri nomine appellatur. Testa est levi, si Aristotelis descriptionem sequimur, ampla & rotunda, forma buccinis proxima, papaver tamen non nigrum ut buccina, sed rubrum habet. Corpus medium testæ firmiter annectitur. Tranquillis diebus soluti pascuntur: coortis ventis recipiunt se ad saxa cancelli, atque ibi quietem agitant. Neritæ autem adhærent more patellarum, & earum quas ἀπορραΐδας Græci vocant, & cætera horum genera omnia. Hærent enim saxis reclinato tegumento, quod quasi tegumentum esse videantur. Quem enim usum ambæ valvæ biforibus, hunc præstat altera tandem pars turbinatis. Intus pulpa carnea, inque ea os. In rimis cavernisque saxorum generantur, celerique incremento augescunt. Et olfaciunt, & audiunt. Ideò silentium servent necesse est, qui eos capiunt. *Arist. H. A. l. 4. c. 4.*

Motus. *Plin. H. N. l. 9. c. 33.* De *Natatione* eorum ita Plinius: Navigant ex his Neritæ, præbentesque concavam sui partem, & alteram auræ opponentes, per summa æquorum vélificant. Ælianus & Bellonius diversos ab Aristotelis Nerite proponunt. *Illius* est magnitudine exigua, pulchritudine eximia, & in mari ubi sordium nihil, & tranquillitas viget inque saxis ad imam maris sedem adhærescentibus nascitur. *Hujus*, testam in anfractum intortam habet, qua penitus inclusa, nulla ex parte præterquam capite conspicua est. Apud Aremoricos tanta hujus testacei frequentia, ut abscedente æstu, magnos acervos è saxis colligant, & coquant. Quia papaver rubrum habet, pulmenta ex eo confecta, ac si minio tincta essent, conspiciuntur.

Græci crudas ejus carnes edunt, quòd appetentiam excitare, inprimis cum cæpis comestæ, credantur. Icones plurimas apud Aldrovandum vide. Nobis aliquot duntaxat exhibere visum.

Articulus III.

De Cochleis.

Nomen. *Aldrov. l. 3. c. 29.* Cochleæ, Aristotele κοχλίαι & κόχλοι, quòd τὰ ὄστρακα κυχλεῖς μὴ habeant, Spartanis σίμαλοι & σίσυλοι, Hesychio & Varino σελάται, aliis πωματίαι ab operculo, φερέοικοι & τεροκύοι, seu domiportæ, χαμαιδύτοι, χαμαιδολίαι, ἀχαδαμάλλοι, &c. dicuntur; quorum tamen nominum quædam terrestribus potius convenire videntur.

Descri-

Descriptio. *Descriptionem* si attendas, Teucer animal esse sine pedibus, sine spinis, sine ossibus, testaceum, oculos nunc exerens nunc retrahens, ad exemplum quæstionis ludicræ scribit. Siliceo, claviculatim intorto *tegmine* clauditur, quod vulgus testam, & volutam, Cochlearum testam Budæus, Cochleam synechdochicè Celsus, domum Sammonicus & Statius, calicem Plinius, κέλυφος Dioscorides, ὄστρακον Galenus vocant. Si eam detraxeris hebetescere atque exspirare quidam ajunt, negant illi, qui circa initium Augusti exire, & novis superinduci prodidere. *Capitis* figura carere, apud Albertum M. legimus, At Plinius equorum capitibus assimilavit. Massarius bovini præ se ferre figuram scripsit. *Cornua* quidam bina attribuere, ut Plinius; quatuor nos, id est, magna duo quæ posteriora sunt, & minora totidem ferè in fronte, habere videmus. An *Oculi* dati sint disquiritur. Pro visu tentamenta proportione puncti atrioris in summo corniculorum accepisse, tradit Scaliger. *Scalig. in Arist. l. 1. de plant.* Carere iis, & corniculis in quibus arenacea durities, prætentare iter, Plinius. *Plin. H. N. l. 11. c. 37.* Habere in summitate cornuum, & cum appropinquant, oculos in cornua retrahere, cornua in caput, & caput in corpus, Albertus. *Os* eis inest. *Dentes*, acuti, tenues præduri, ejusque indicium, derosam à minimis earum vitem, *Plin. H. N. l. 11. c. 37.* dentibus carnosum quid interjacet. *Promuscidem* etiam inter aculeum & linguam habent, & ori jungitur quasi ingluvies avium; à qua stomachus est, quem excipit venter, in quo situm est, quod papaver vocatur, mox intestinum continuum tendit simplex, originem à papavere illo ducens. *Saliva* quæ punctis acu vel stylo carnibus manat, myxa Græcis dicitur.

Locus. *Arist. H. A. l. 8. c. 13. Plin. H. N. l. 8. c. 32.* Quantum ad *Locum*, reperiuntur in mari, fluviis, & terra, quarum istæ sylvas & consita arboribus loca potissimum amant. Hyeme propter frigus nimium, æstate quod fervidum tempus reformident, in occulto delitescunt, suoque succo vivunt, nisi quid roris de cœlo deciderit. Ideò Varro: Locus is (pro cochleis) melior, quem & non concoquit sol, & tangit ros. *Varro R. R. l. 3. Ælian. H. A. l. 10. c. 6.* Locum mutare Ælianus prodidit, ad Propontidem calidam hyemare, ad Ægialum æstatem insumere scribens.

Victus. Rore *victitare* dixi, sed non solo. Sub noctem sæpissimè ad pastum exeunt, & tum post pluvias æstivas & autumnales accenso lumine à rusticis capiuntur. *Plin. H. N. l. 22. cap. 22.* Plinius mirè caulem asphodeli in Campania prosequi & sugendo arefacere scribit. *Theophr. l. 7. c. 24.* Theophrastus easdem inter ficorum genera recenset. Saginabantur apud veteres in vivariis. *Plin. H. N. l. 9. c. 56.* Instituit ea Fulvius Hirpinus in Tarquinensi paulò ante civile bellum, quod cum Pompejo M. gestum est, distinctis quidem generibus earum: quia & saginam commentus est, sapa & farre aliisque generibus, ut cochleæ quoque altiles ganeam implerent: cujus artis gloria in eam magnitudinem perductæ sunt, ut octoginta quadrantes caperent singularum calices. Macrobii seculo hæc saginandi ratio ignorabatur. *Macrob. Saturn. l. 3. c. 13.*

Plin. H. N. l. 8. c. 39. Antipathia. *Inimicitias* cum lacertis gerere apud Plinium legimus, cum laris avibus apud Ælianum. Massarius ubi limax sit, neque suem esse, neque perdicem ait. Sale super limacem projecto, totum ferè liquescere, & in aquam viscosam converti, Albertus M. prodidit.

Generatio. *Aristot. l. 3. de Gener. l. 11.* De *Ortu* non convenit inter authores. Solas ex omnibus testaceis in coitu cohærentes videri, & vere ac autumno prægnantes apparere, ex Aristotele habemus. Gesnerus quoque Limaces coire, & ova parere candida, magnitudine oculorum lucii piscis, iisque incubantes mense Majo aliquando inveniri, audivisse se scribit. Albertus, & Porta ex limo, & putrescentibus aquis vel rore oriri, & ideò breviore vita frui. Hyeme tantum oriri, quod Plinio placuit, *Plin. H. N. l. 9. cap. 51.* vix verisimile cum easdem lactucis innasci testetur, nos viciæ sciamus. *Plin. l. 19. c. 10.* Testa detracta hebetescere, & processu temporis in aureliam transire, ut eruca, atque immobilem vivere, sed quidnam ex eo animalis pennati oriatur, compertum nondum esse, Massarii fide addimus. Terrestres contractione & concussione corporis moventur.

Usus. De *Usu* earum in Cibis apud Romanos constat, ex superioribus. An verò boni vel mali sint succi, inter scriptores non convenit. Celsus boni succi esse prodit, nec intus vitiari; Galenus, etsi Græcis in mensa frequentes, sed concoqui pertinaces, *Galen. l. 3. de Alim facult. c. 2.* crassioris succi, & quæ ventriculo diutissimè immorentur, solidius alimentum præstare, sed tardius & paulatim concoqui. Archigenes inter ἀτρόφως nutrientia, & syncopticis exhibenda reponit: sed mendum cum Mercuriali suspicor, *Mercur. Var. lect. l. 1. c. 5.* quod Ætius, qui ad verbum transtulit cochleas omiserit.

Plinius nec veteres, nec recentes ori gratas esse reliquit. Fluviatiles & albas virus habere, ut & sylvestres. Alexandrinis ideò frequentiorem elephantiasin, quod crebrò salsamenta, limaces, quidam & asininas carnes comedunt, si Cœlio Rhodigino, & Galeno credimus. Mathiolo quæ in apricis degunt locis, & odoratis victitant herbis, iis quæ in opacis & palustribus degunt, præstant. Dioscorides terrestres stomacho utiles esse, nec facilè corrumpi scribit. *Dioscor. M. M. l. 2. c. 8.* Optimas Sardonicas, Africanas, Astypalcicas, & quæque in Sicilia ac Chio gignuntur, quæque in Liguriæ Alpibus, pomatiæ, cognominantur. Marinas

rinas facilè excerni: fluviatiles virus olere; quæ vepribus frutetisque glutinatæ cohærent, quas sesilos vocant, ventrem & stomachum turbare, addit.

Marcellus earum usum penitus improbat. Apud Apilium lacte & pulte pastas invenies. *In Medicina* frequens earum *usus*. In capitis dolore, caput præcisum de collo suspenditur. Earundem pinguedine capilli multiplicantur. Integræ pro febris amuleto, de collo suspensæ commendantur. Oculis caligantibus Africanas combustas & tritas, Marcellus Empiricus commendat; auribus dolentibus, cum oleo nardino aut rosaceo fervefactas Asclepiades; cum hordeo decoctas Villanovanus. Cartilagines, carnem earum, glutinare, Hollerius prodidit; nervos Dioscorides Tagautius emplastro ad maturanda œdemata adhibet. Sanguinis è naribus fluxum concisæ ex aceto sistunt. Cum melle & felle bovis mistæ, anthraces maturant & rumpunt. Tritæ cum suis volutis hydropicorum aquas exsugunt.

Aqua ex Cochleis destillata, hecticam febrem ad uncias sex sumpta tollit; maculas oculorum, cum fimo lacerti, corallio rubeo, & saccaro destillata, abolet: clavos & verrucas, resectas, mense Majo vel Octobri detracta & instillata sanat. Pollen de testis limacum inanibus contritis fissuras manuum pedumque inspersus tollit, &c. Plura vide in Aldrovando.

Differentia. Jam de *Differentiis* dicendum est. Multiplex autem ipsarum est varietas, magnitudinem, figuram, colorem, regionem, victum, vitam, & alia, si spectemus, sunt nigræ, albæ, ruffæ, varinæ, nudæ, tectæ. Adhærent fico, lauro, asphodelo, carduis, aut foliis gregatim.

In mari rubro, maximam, testa purpurea, cum spira in medio, mira colorum varietate, invenire, scribit Ælianus. Sertum, inquit, summo artificio & ornatu contextum, è floribus multijugis, uridibus, aureis, rubicundis, per æqua intervalla digestis. Gyllius tantæ se unam magnitudinis vidisse asserit, ut tantum vini caperet, quantum piscator exsiccare uno prandio posset. In Ægypti Nilo grandissimæ feruntur, vocales, ululantium expressa similitudine. *Ælian. H. A. l. 11. c. 21.*

In agro Romano sunt quædam lupinis paulò majores, quæ autumno quorundam carduorum caulibus acervatim adhærescunt, si Mathiolo credimus. Minutæ fortè Plinio. Sunt & *Echinophoræ* oblongæ, quibus tubæ loco utuntur tubicines; *Pomatiæ*, quæ cancellum qui testas ingreditur, rarò excedunt, & in Tridentinis montibus, è Terra, hyeme, & frutetis, uncis quibusdam ferreis, propè fruticum radices, terra circumfossa, eruuntur, præstantissimæque censentur.

Seseli, quæ sylvestribus frutetis & sentibus adhærent, & ex quibus quædam opere vermiculato à natura elaboratæ conspiciuntur: *Cavaticæ* in Balearibus insulis quæ non prorepunt è terræ cavernis, neque herba vivunt, sed uvæ modo inter se cohærent. *Minus* denique *vulgares*, quæ adhærente operculo ejusdem testæ sese operiunt, & semper terra obruuntur. Circa maritimas Alpes quondam effodiebantur; fortè & hodiè. *A regionibus* sunt *Illyricæ*, *Plin. H. N.* quibus magnitudo præcipua; *Africanæ* *l. 9. c. 56.* quibus fœcunditas; *Solitanæ*, quibus nobilitas; *Siculæ*, quæ modicæ, quoniam magnitudo duras, facit, & sine succo, *Astypalaicæ*, quæ laudatissimæ, *Linusiæ*, ab agro cui nomen Lina est, ita dictæ juxta Pytiuntem, medio inter Parianam coloniam & Priapum spacio; *Germanæ*, quas Vegetius in potione equi prophylactica, admiscet. *Aceratæ*, quæ latæ & multifariam nascuntur. Et hæ quidem Terrestres sunt. Marinis accensentur, *Sarmatica*, *Cælata*, *Olearia*, *Depressa*, *Rugosa*, *umbilicata*, *Echinophora*, *Cylindroides*, *& lævi turbine obtuso*, addi his *umbilici* possunt.

Sarmatica, in mari Sarmatico invenitur. Dolium corporis mole æquat, cornibus arboreis cervum. Extrema cornua in orbiculos rotundantur, unionum instar splendentes. Cervice est crassa; oculis accensæ candelæ modo micantibus; naso obrotundo, & pilis felium ad instar obvestito; rictu oris magno, sub quo pendet prominetque carnea moles, aspectu subhorrida. Quatuor nititur cruribus totidem latis & aduncis palmis.

In Dania se vidisse, fortè mentitur Thevetus. *Chælata*, Caragolo demat, seu Scaragolo Hispanis, testa est turbinata & satis *Aldrov. l. 3. c. 31.* longa, cælaturis inæqualis & scabra, intus lævi. Operculo superiore parte est non aspero, intus tuberoso, inæquali, & rubri coloris. Succum salsum gignit, & venerem stimulat. Testa in aceto macerata, superiore veluti cute vel crusta spoliatur, redditurque cochleæ margaritiferæ modo splendens, nitida & unionis modo colorata. Huic similis est Cochlea maculis viridibus Aldrovandi, necnon ea, quæ inter Turbinem & cochleam cælatam mediam naturam habere videtur. Quæ hic exprimitur, operculo est miniaceo miniaceis tuberculis turbine violaceo infra, supernè ferrugineo. Cavitas inter turbines, viridi est colore.

Oleariæ nomen à Plinio inditum quod ea oleum decapularent, vel in usus quotidianos haurirent. Rotunda est, intorta, & *Aldrov. l. 3. c. 32.* adeò magna ut aquæ quatuor libras capiat. Hujusmodi aurifices, additis ansa & basi in urceos efformant.

Depressa, est altera parte plana, altera excavata in voluminibus, quæ initio parva pau-

va paulatim crescunt ad foramen usque. *Rugosa*, rugas per transversum ductas, ita elatas habet, ut & striata dici possit. Colore est intus albo foris flavescente, valdè fragili. *Umbilicata*, & quidem in medio, in satis insignem magnitudinem excrescunt. (*Aldrov. l. 3. c. 34. 35. 37. 38.*) Aliæ nigricant, aliæ corneo sunt colore, aliæ maculosæ. Ad cochlear. terrestrium, quæ conglomeratæ fœniculi crassioribus caulibus adhærent, formam quam proximè accedunt. *Echinophoræ* aculei quibus tota conspersa est, nomen indidere. Operculo, succo, substantia, à parvo buccino non differt. *Cylindroides* pyramidem refert, pyri modo turbinata, magnitudine pugni, & punctis variis subcastaneis notatur. *Lævem turbinæ obtuso*, politam admodum Rondeletius facit. Testa est crassiore, carne minus dura. Frequentissimè circa Levinum insulam capitur. Hisce adde *Limacis marini* insolentem speciem, nec non Cochleam marinam tuberosam, quorum Icones damus. *Umbilicum marinum* Bellonius lapidi rubro persimili tegumento rugoso & scabro occludi scribit, quodque solum inter Gallici Oceani turbinata politiem admittat. Rotundiore hiat ore, edulisque est. Clavicula earum herbarum more, quæ sese arboribus alligant à dextra ad sinistram in vertitur. Papaver in clavicula testæ continetur. Rondeletio *Umbilici* vocantur, quod præter foramen illud quo cochleæ saxis inhærent quoque exeunt alterum habent umbilico admodum simile, quod profundum convolutionum veluti centrum est, vel circa quod anfractus Cochleæ convolvuntur, veluti circa ὀμφαλόν.

Duos inprimis apud Rondeletium habemus, quorum prior superiore parte latior, mox in turbinem desinens, nigris, rubris & albis tuberculis, corallorum omnium colorem & naturam referentibus, distinguitur: alter ciceris magnitudine, qui in spongiis reperitur, veluti granulis rubri coralli æmulis conspersus est. Inter umbilicum & foramen quo corpus exerit, testam incisam habet, incisuræ operculi vice sunt.

Articulus IV.

De Echinis.

(Tab. XIII. *Aldrov. l. 3. c. 40.* Nomen.) ECHINUS: quem quidam cum Echeneide pisce perperam confundunt, Græcis ἐχῖνος, vel ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτοῦ τῶν σαρκῶν ἀκανθῶν ἔσω, vel ἀπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ἔχεσθαι διὰ τὰς ἀκάνθας ὅ ἐστιν ὁ ἀκράτητος, quod teneri ob aculeos non possit, dicitur. (Descriptio.) Quidam Carduum marinum, nec non Erinaceum vocant. Spinosus ergò est piscis. Mirum est quod de iis Aristoteles reliquit. Eorum scilicet corporis partes dissectas coire rursus & redintegrari. Idem apud Ælianum & Philen invenies. Spinæ ipsis pro pedibus sunt: his ingrediuntur & volvuntur in orbem. Hinc eos sæpè detritis aculeis invenias, quod Aristoteles & Plinius prodidit. Agilius & celerius moveri qui sunt cibo idonei, vel exinde colligas, quòd semper aliquid algæ suis implexum spinis gerant. Imminente tempestate sese affigere aut harena saburrare, ne à fluctibus excutentur, inde procellarum nautis præsagia, ab Oppiano, Plutarcho & Plinio creditum: at Bellonius frustra hoc credi prodidit, quòd multis promuscidibus instructi, à fluctibus volutari non possint.

Sunt ex illis quidam ἄβρωτοι, seu cibo inepti; (Usus.) sunt tamen quorum & in *Eduliis usus est*. Nullo enim tempore ovis carent, ut Aristoteles prodidit: maximè tamen pleniluniis diebusque tepidis pleniores redduntur, eos si excipias, quos Pyrrhæus fert Euripus, qui hybernis mensibus meliores censentur. Exiguum illudque humidum nutrimentum præbent, Mnesitheo authore, sed quod Galenus (*Galen. l. de attenuante victu.*) stomacho commodum esse existimat. Ventrem dejicere, omnes ferè scriptores annotarunt; magis eos qui circa Cephaleniam, Icariam, & Hadriam nascuntur, quia amarescunt; minus, rubicundos, melinos, crassiores, & qui cum raduntur, lacteum quiddam emittunt. Plinius secundus jus eorum multis verbis commendat, quo vocabulo aquam internam esse intelligendam, Gesnerus putat. Laco apud Athenæum unum in os imissum una cum testa dentibus comminuit: nostri, inquit Dalechampius, lapide testam frangunt, & flavam sive croceam partem, id est, ova, edunt, de quibus ita Perottus: Scinditur Echinus levi percussu, hirta testudo in duas partes dividitur: abjicitur altera, altera verò leviter aqua abluitur. Decidunt sordes, quæ in iis pro visceribus sunt: remanent quinque partita ova, subrussa, ad stellæ imaginem formata. Hæc cruda sumuntur, sapore non injucundo, quamvis nescio quid amaritudinis habeant. Conditos mense Decembri olim, Palladius author est.

Quantum ad *usum Medicum*, *venenatos* quidam prodidere, Arcesilaumque Batti Eudemonis F. cum in lethalem morbum incidisset, marino Echino in potionem à Learcho sumpto, mortem obiisse, apud Plutarchum legimus: (*Plutarch. l. de virtut. Mulier. Dioscor. l. 2. c. 1.*) quod tamen apud nullum alium invenies. Testæ crematæ cinis, Dioscoride teste, *sordida ulcera* expurgat. Eædem contusæ & ex aqua illitæ *luxuriantem carnem* comprimunt, & incipientibus *panis* resistunt. Ad *capitis manantia ulcera* valere, Rondeletius author est. Ad *abortum* eundem prodesse Aëtius prodidit.

Con-

Contra *urinæ stillicidium* valere Paulus Jovius reliquit. Quippe, inquit, qui frigiditate maris prævalti, in quo degunt, (sexaginta enim aut etiam amplius passuum gurgite oriuntur) ipsi quidem exigui sint, sed aculeos grandes durosque gerunt. Causa magnitudinis est, quod incrementum corporis in ipsos convertitur. Cùm enim parum coloris obtineant, neque concoquere possint, multum ob eam rem habent excrementi: aculei autem & reliqua generis ejusdem excremento nascuntur. Duri verò & rigidi penè lapidis constant propter frigus. Ad *secundas expellendas*, Hippocrates tres tenuiter tritos in vino odorato propinat. *Alopeciam*, cinis cum adipe porcino vel ursino sanat, &c.

Hippocr. l. 1. de morb. mulier.

Differentiæ.

Differentiæ Echinorum sunt variæ. Sunt *Toronenses*, qui circa Toronem nascuntur. Candidi sunt, & spinis & testa, & ore, augenturque forma productione quàm cæteri, estque iis spina parva, nec rigida, sed mollior. *Euphratenses*, quos Eratosthenes, ut est apud Strabonem, in insulis apud Euphratem, miræ magnitudinis esse prodit, alios pileis majores, alios δυκοτύλας. In mari Indico facilè congium capiunt, si Æliano adhibenda fides. *Balthici*, qui instar magni mali sunt, & in mari Balthico inveniuntur. Duros esse, puniceí ferè coloris, & spiculis ademptis maculosos, Gesnerus prodidit. Circa Daniam quoque & Norvegiam habentur. *Fluviatiles*, ut Hermolaus & Massarius ex Paulo Ægineta prodidere. *Purpurei* mixto virore, quales in scopulis quibusdam maris mediterranei aqua contectis, apud Antii reliquias, & juxta Bajas, reperiri scribit Perottus, tam grata oculis varietate, ut, si colores durarent, nulla esset cum gemmis comparatio, sed mortuo pisce colores tabescunt. *Agiles*, qui velocius moventur, nec sunt edules. Ἄβρωτοι inde dicuntur. Calidiores quidem sunt, sed quia vocares iidem, & præ copia ingestorum cruditatem colligunt, ideò in cibos non veniunt. Bellonio si credimus, majoros aculeos habent, sed crassitie minores sunt, vixque grandis gallinæ ovum magnitudine excedunt. Diversa in eis colorum varietas. Sunt omninò nigri, albi, vitrei, ruffi, flavi, cyanei. Quidam purpura splendent, subinde circumagentibus se igniculis, micantibus ad aculeos scintillæ modo. *Ovarius*, ut Hermolaus vocat, quem Rondeletius ita descripsit: Forma ejus in rotunditatem conglobata est, dempta una parte parum compressa, in qua *os* est rotundum, quinquo *dentibus* incurvis, intus cavis, & in idem punctum coeuntibus munitum: ii quinque maxillis internis connexi sunt, quæ ab ore intus erectæ, ex acuto in latum tendentes, & ambienti calyci non continuæ. Inter dentes in terna *caruncula* quædam est, quæ linguæ vice est; mox jungitur *gula*, quæ in *intestinum* desinit longum, per testam stellatim dispositam, ejus tenuibus fibris suspensum, tandem in parvum foramen terminatur. Hoc foramen ad egerenda intestina destinatum est, ex adverso oris situm, ita ut os in terram versum sit, excrementi foramen supra habeatur. Partus enim ex imo petitur, unde fit ut os ad partum sit versum, excrementum vero superius parte prona testæ contineatur. *Excrementa* rotunda sunt exiguarum pillularum instar. Qualis intestinorum talis ovorum ordo est. Nam inter nigrum id quod carnis vice est, & intestinum ova flava cerduntur quæ sola eduntur cruda.

Strabo Georgr. l. 16.

Testa toto intrinsecus foraminibus parvis plena est, per quæ movendi facultatem *nervi* aculeis suppeditant: Extrinsecus in exigua tubercula eriguntur aculeorum cotylem excipientia, vinculo, membranula, scilicet, obligata, ut in orbem moveri possint. Talis radii cum brachio articulatio. Aculeorum igitur caput cavum est, & in aculeum illi desinunt. His in gyrum movetur.

Spatagus & Brissus prout à Rondeletio describitur, vix à cordis figura recedit, aculeis parvis & raris septus. Os dentibus caret, verum maxilla inferior superiore prominentior est, ad hauriendum aquam arenamque accomodata. His enim & luto vescitur. In interiore testa intestinum est convolutum, aqua & arena plenum, neque ova, neque nigrum illud continet, quod carnis loco est. Rari sunt.

Echinometra, quam cum Plinio, spinas longissimas calycem minimum habere Gillius putavit, cum Aristotele Rondeletius & Bellon. calycis potius magnitudine alios superare, crediderunt. Ille ejus magnitudinis exhibet, ut ambabus manibus quaqua versum extensis vix capi potuerit. Hic in Insulis mari Ægæi ita profecisse vidit, ut ad duorum pugnorum crassitudinem extuberarent. De cætero, pelagiæ sunt, minimis aculeis præditæ, brevibus & obtusis interceptæ spiculis, colore ad extrema albicantibus, ad radices liventibus, & ex purpurea nitentibus Parte prona planæ, supina rotundæ visuntur.

Aldrovandus quatuor exhibet, *Prima* est aculeis non admodum longis, coloris tota ferruginei. *Altera* spinis denuata, extrinsecus scabrosa, coloris ejusdem. *Tertia*, magnis longisque aculeis insignita, coloris tota amethystini. *Quarta*, omnium maxima, quæ in Thyrreno & Adriatico mari nascitur, tantæ capacitatis, ut quinque aquæ libras capiat, in superiore parte gibba & rotunda, inferiore plana. Circumferentia erat duorum dodrantum & palmi. Calyx cvi-

evidenter in parte anteriore apparebat albus; in quinque ceu ventres, ut in Melopeponibus divisus, quorum singuli tres habebant tænias, quarum media erat tanquam sutura, quæ partes separat, & facillimè aperitur, aperta figuram serræ refert. Binæ illæ aliæ teniæ sunt colore quasi castaneo, crebris foraminibus pertusæ, quæ tamen nisi expositæ aëri, non apparent, quintuplo majores ea futura. Dentes habebat quinos, concavos, figura triangulari, &c.

Est tandem Echinus *Minimus* pelagius, spinis grandibus, longis, & præduris, modo penè lapidis. Plerumque un Judeo Italis vocatur, quod perpetuò nigrescat & sordescat. Testam juglande majorem non promit, estque reliquis omnibus vividior. Nam si supinum ponas, mox suas spinas deprimit, & se in pronam partem convertit. Gignitur in alto gurgite. Bellonius ita hoc genus descripsit: Plures habet quàm alii proboscides: idcirco citius repit, firmiusque hæret. Ova non fert, sed sanguineum quiddam nigrum saniei simile, quo manus cruentat. Dentes verticilli modo habet quinos, circulari ordine dispositos, quibus algas, saxa, & conchyliorum testas arrodit. In interna ejus parte multos nervos annexos cernas: ex quo indigenæ coacervatam dentium congeriem, ita cum nervis exsiccari sinunt, ut annuli vice ad signandum panem utantur. Refert enim quinquefolium, vel quippiam simile affabrè delineatum. Ventrem in quinque partes distinctum habent, quæ ab oris verticillo testæ appensæ, ad foramen excrementi coëunt, sed disjunctæ sunt, & quasi interventu liminum discriminantur. Totidem promuscides habent Echini, quod in testis foraminulis pertusis apparent. Sunt enim ultra sex millia in quolibet.

Ad hunc referri potest, ille qui in *rubri maris* littore semipedem latus, prona parte planis, superiore gilbus, paucioribus ac minus frequentibus spiculis præditus à Bellonio visus est; nec non ille maris rubri aculeis longissimis ferrugineis, ad rubrum vergentibus, cujus pictura Castelleto Genuensi debetur.

Quem in *quinto genere Rondeletius* reposuit, saxo inhærentem, calyce quoque est parvo, spinis pro corporis ratione longis & duris, quoad urinæ destillationes felicissimè idem usus est. Idem est cum Echino Aristotelis, quem in Historia Animalium describit. *Arist. H. A. l. 4. c. 5.*

Articulus V.

De Conchyliis, & quidem Bivalvibus.

Punctum I.

De Conchis.

Hactenus de Echinis, sequuntur Conchyla, quæ vel sunt *Bivalvia* seu δίθυρα, vel *Univalvia*. Ad illa pertinent, *Conchæ, Chamæ, Ostrea, Pectines, Musculi, Mytuli, Tellinæ, Balani, Pholades, Solenes, Pinnæ: & Conchæ anatiferæ. Concharum* plura sunt genera, quæ ad *Asperas* seu striatas rugosasque & *Læves* redigi possunt. Tab. XIII. Aldrov. l. 3. c. 41.

Ex *Asperis* est 1. *Margaritifera* quæ & Indica, quod apud Indos, apud quos βέρβερ, dicitur, plurima nascatur, & Mater perlarum dicitur. Androsthenes apud Athenæum in Indiæ navigatione ita describit: Ostreum aspectu pectini simile, concha non striata sed plana, spissa, (hirsutam Echinorum modo malè Plinius reddidit) non utrinque aurita, pectinis modo, sed una tantum parte. In ejus carne gemina concrescit, ut in suilla grando: modò colore adeò similis auro, ut cum eo collata non facilè internoscatur, modò argentei coloris, modò omninò alba, & piscium oculis similis. Athen. l. 3.

Multa earum genera Plinius recenset, cujusmodi sunt, Pentedactyli, melicembates, echinophoræ, &c. Interdum tam grandes in India reperiuntur, ut referant inventam in mari insulæ Borneo, cujus caro pondus septem & quadraginta librarum pendebat. Sunt quædam totæ argenteæ: quædam colore rubicundo flammeo micant. Differentiæ. Plin. H. N. l. 32. cap. 11.

Carnes ab Indis quandoque crudæ, quandoque assæ comeduntur. Ex testis varia, ut cistæ, pocula, cochlearia, scipiones mulierum, & rabulæ lusoriæ formantur. Indæ mulieres armillas & monilia ex illis gestant. Usus.

De Margaritis in Historia Naturali fossilium agemus.

2. *Imbricata*, seu imbricatim undata, sic dicta, quod testa ad undarum sese attollentium similitudinem distincta est. Græcorum vulgus *Aganon*, Calojeri Arabiæ *Tridacnem* vocant. Aldrov. l. 3. c. 43.

Est dura, carne concoctu difficili. Quæ Tridacna Plinio dicitur, est pedalis longitudinis. Utraque testa libras medicas quindecim pendebat. Eo loco quo sibi invicem connectebantur, singulæ duos digitos per transversum crassæ erant. Allata erat Aldrovando ex rubro mari. Tridacna dicitur, quòd nonnisi tribus vicibus deglutiri possit. Descriptio.

3. *Striata* cui striæ percurrentes nomen dedere. Varia harum sunt genera. Albæ sunt, nigricant, flavescunt, per gingly-

mum colligantur. Eſt quædam *longa*, ovi figura, teſtis multum cavis, canaliculis parum profundis. Eſt & *pectiniformis* tota ex cinereo luteſcens, faſciis tribus ochreis ornata Eſt & extra ferruginea, intus albo, & purpureo violaceo varia, in qua animans luteo, cæruleo, & rubro varium.

Eſt & *Candida* ac admodum lucida: faſciam in medio habens latam caſtanei coloris, cujus medium percurrit linea caſtanei coloris valdè ſaturati.

Aldrov. l. 3. c. 45. 4. *Echinata*, quæ pectini ſimilis eſt, teſtis admodum concavis, ſtriatis, in ambitu inciſis. In ſtriis ſive exochis eminent aculei frequentes, incurvi, certis intervallis à ſe diſſiti. *Plin. H. N. l. 9. c. 53.* Uniones in ea reperiri teſtatur Plinius. Nam & Iuba tradit, Arabicis eſſe concham ſimilem pectini inſecto, hirſutam Echinorum modo, ipſam unionem in carne ipſa eſſe grandini ſimilem.

5. *Squammoſa*, quæ ſtriis ſeu lineis ſemicircularibus, ſquammarum in modum eſt exornata.

6. *Longa*, cujus duas ſpecies Rondeletius *Aldrov. l. 3. c. 47.* ponit. Unam colore vario, in medio albeſcente, intus cum lævitate candido: Alteram, teſte alba, aſpera, lineis multis diſtincta, quam Plinii longam eſſe putat. At Aldrovandus veram Plinii longam ſe exhibere credit, colore extra albo fuſcoque variam, intus vero roſeam, animante ſuo prægnantem. Idem aliam exhibet, partæ quæ replicatur, foramina multa, ordine diſpoſita habentem, quæ à natura fortè, ut aër ingrediatur facta ſunt.

7. *Pictorum*, quæ ideò ita vocabitur, quod teſtæ ejus pro conficiendis coloribus raderentur. Craſſitudine plurimum excedit, & florem foris habet. Reperitur maximè circa *Aldrov. l. 3. c. 48.* Cariam. Aldrovandus unam exhibet ex Rondeletio colore Cinnabaris: aut Sandarachæ, figura Spondylorum aut minorem Oſtreorum.

Aldrov. l. 3. c. 49. 8. *Corallina*, quæ quod Corallum colore imitetur ita dicitur. Externa teſtarum parte pectinem refert: ſed lineis eſt aſpera, tuberculis rubris inæqualis, intus læviſſima, candidi marmoris colore. Carnem habet duram, odore viroſo: ſapore ſalſo. Poſt diutinos Auſtri flatus, & caniculæ exortum in littus ejicitur.

Aldrov. l. 3. c. 50. & 51. 9. *Rugata*, quæ lineis multis & elatis, per tranſverſum ductis rugata eſt: teſtis valdè ſpiſſis, coloris intus argentei, quæ pergin-glymum articulantur. Ex iis Spherulæ precum & dentiſcalpia conficiuntur.

Ad hanc pertinet *Conchula rugata Rondeletii*, quæ à latere ad latus multas veluti rugas ſparſim & ſine ordine habet. Teſtæ ſunt depreſſæ, colore vario. Labra teſtarum craſſa & tam arctè connexa, ut ſine vi non aperiantur. Diphilus carnem copioſam bonumque ſuccum gignere tradit.

10. *Rhamboides*, quæ veteribus ignota videtur, quod teſta ſit muſculorum marinorum teſtæ ſimili, *muſculum ſtriatum*, Rondeletius vocavit. Tota concha nigricat. Rara eſt, quia in alto mari degit, duramque carnem habet. Bellonius Balanum Græcis dici putat, ſed falsò ut apud Rondeletium videre eſt.

Ex Lævibus eſt *Concha Galades*, *Nigra*, *Aldrov. l. 3. c. 53. 54. 55. 56. & 57.* *Faſciata*, *Craſſæ teſtæ*, *& Tenuis teſtæ*. *Galades* ſunt maximæ & læviſſimæ, intus verò candidiſſimæ, non admodum concavæ, caro ipſis alba, dura, concoctu difficilis, ſuccum craſſum gignens. Satis rarò capiuntur. *Nigra*, hiſce eſt ſimilis, niſi quod intus & foris nigricat. *Faſciata*, teſta eſt admodum lævi, dura, & mormorea. Nomen hoc obtinuit, quod quinque veluti faſcias latas à latere ad latus ductas habeat. Harum plures Aldrovandus exhibet. *Craſſæ teſtæ*, à galadibus & Chamis aſperis, non tantum teſtarum craſſitudine, ſed faſciarum ratione, quæ in illis rariores & latiores ſunt, & in his plures & unica tantum linea conſtantes. Aldrovandus aliquot earum icones exhibet. interque has clathratam majorem & minorem. Ex uſtis & in cinerem redactis præſtantiſſimum antiſpodium fieri ſcribit Rondeletius. *Tenuis teſtæ*, conchæ, extra ſunt colore fœdo, lutulento cinereo, intus argenti modo reſplendet.

PUNCTUM II.

De Chamis.

CHamarum nomen à verbo χῶ, ut Geſnero placet, derivatur, inditumque *Tab. XIV. Aldrov. l. 3. c. 58. Nomen.* huic concharum generi, ſeu quod hient, ſeu à capacitate. χήμη Varino eſt χάσμα, id eſt, oſcitatio, unde Plinius, Conchas Margaritarum pandere ſe dixit quadam oſcitatione. Galli flammas & flammatas vocant, Itali Peverazas, non tam quod ſapore ſint piper redolente, quam quòd pipere condiantur. Spartianus Oſtreas & Lithoſtreas cum dixit in Heliogabalo Chamas tracheas & Chamas eas intellexiſſe Hermolao creditur. Quidam Hiatulas dixere, Galenus verò Concham pro Chama uſurpavit. *In genere* eas ſi ſpectes, vix in tanta varietate conſtat, quomodo à conchis & quibus notis differant, hoc unico excepto quod Chamæ id peculiare habent, quod plerumque in littore hiantes inveniantur. unde earum nomen Ion Chius ἀπὸ τοῦ κεχηνέναι derivat De cætero ita Ælianus *Ælian. H. N. l. 15. c. 12.* de iis: Chamæ marinæ & variæ & multiplices ſunt: aliæ aſperæ, aliæ leves: quædam digitorum compreſſu confringuntur, aliæ vel ſaxo ægrè conteruntur. Quædam ipſarum nigerrimæ ſunt, nonnullæ argentei coloris ſimilitudinem gerere videntur, aliæ utroque colore mixto inſignes. Ac quemadmodum earum eſt varium & multiplex genus, ſic multas & diverſas ſedes habent.

Quædam enim in litoribus dispersæ jacent in arena, vel in limo quiescunt: nonnullæ sub algam subjiciuntur; aliæ saxis mordicus adhærent.

Locus. Æstivo tempore cum incipit messis, in Istrico mari gregatim natant, & leviter feruntur, cum ante id tempus sua sibi mole graves efferri non possint. Contra, ex tranquillo

Ingenium. mari mirifica voluptate afficiuntur, & Favonii mollibus auris afflari gaudent: eamque ob rem in latebras abditæ, & in suis conniventes testis, cum à tempestatibus mare conquiescere sentiunt, & Favonium flare, tum relictis sedibus, ad summum maris natant, & apertis testis eminent, & quiescentes ventum expectant placidum ac secundum: qui si contegerit, alteram concham substernentes, alteram erigentes, hac pro velo, illa pro navi ad navigandum utuntur, ut si eas procul videas, sic per tranquillum mare natantes, classem navium existimes. Quod si mavem ad se accedere sentiunt, aut belluæ impetu, aut valentioris piscis metu perculsæ, contractis uno impetu testis, subitò delabuntur, Carnem alvum & urinam ciere Athenæus scribit: at Dioscorides urinæ non meminit. *Dispescuntur in Læves, & Asperas*, *Asperæ* χῆμαι τραχεῖαι Græcis nomen à testarum externa parte, qua lineas multas obliquas & cavas, ideoque musco oppletas habent traxere. Bellonius valvas tornatas & orbiculari ferè rotunditate habere dixit. Testas tam duras ut nonnisi valido ictu confringi possint. Labra haud quaquam in gyrum denticulata, sed Mytulorum more lævia. Movetur ut limax, & quia fortibus spondyliis constat, iis testas movendo per arenam lumbricorum more, conscendunt. In arena circa littora reperiuntur. Carnem ipsorum Icesius duriusculam, mali succi, parum nutrire, facilè excerni, marisque salsuginem referre pronunciavit. Diphilus stomacho gratam esse adidit. *Aldrov.l. 3. c. 65.*

Aldrov.l. 3. c. 59. *Læves Chamæ*, Chameleiæ Græcis dictæ, testa duplici constant, quæ tamen digitorum compressu facile frangitur. Conchis lævibus, quæ Galades dicuntur similes sunt: ut tantam in Oceano magnitudinem adipiscuntur, ut quaternorum digitorum latitudinem, senorum verò longitudinem ex superent. Intus & foris candidissimæ sunt, *Caro* quoque intus candida, inque ea duo foramina cernuntur: alterum os est, alterum excrementi meatus, utrumque sinuosum, ut dilatari & constringi possit: hoc ad attrahendum aquam, illud ad reiiciendum excrementum. Habent & μήκωνα, ut conchæ cæteræ. Latenter magis protuberante semper hiant. Facilè à calido tanguntur: quamobrem mox hiantes sua labra pandunt, & facilius exanimantur, si longius secesserint à mari. In arena cum Tellinis capiuntur. Moveri à se, & sedes in littore mutare comperiet, qui eas in vasa aqua pleno immerserit; quod Veneti ut minus exanimes servent faciunt. Non elotæ propter arenam respuuntur: recentes elotæ & adhuc vivæ Tellinis non sunt posthabendæ. Differentias earum varias Aldrovandus posuit, quem in Iconibus vide.

Sub Lævi comprehenduntur, *Piperata*, *Nigra Bellonii*, *Nigra Rondeletii*, *Glycymeris ejusdem*, *& Peloris*. *Aldrov.l. 3. c. 60.*

Piperata Bellonii *Biverone* quibusdam Italis dicitur, non tam quod ob piperis saporem sitim excitet, quàm quod perpetuò bibat, neque diu sine aqua servari possit, atque in forum allata & aquæ immersa geminam atque oblongam exerat ligulam, ut cochleæ modo perpetuò sitiens moveri percipiatur. In cœno degit, & usque adeò tenues testas habet ut transpareant. Cardinibus non junguntur invicem infarctis, sed nervo ut ostrea. Labra habent lævia magisque in rotunditatis ambitum circinnantur quàm Tellinæ.

Nigra Bellonii robore testæ cum aspera facilè certat: nec crenas ita profundas in labris habet. Peloride quoque major est & dulcior. Ideò glycymeridem putat. *Aldrov.l. 3. c. 61.*

Nigra Rondeletii est testis oblongis, lævibus, duris, spissisque ac veluti marmoreis. *Glycymeribus* sapor carnis dulcis nomen imposuit, facitque earum Macrobius mentionem. Sunt majores quam Pelorides, testa oblonga mytulorum fluviatilium testæ modo, sed duriore & spissiore, rugosa, non tamen ob id aspera, ex albo ruffescente, carne & succi bonitate Peloridi similes. Sunt qui Glycyamarides vocant. Aldrovandus Pelorides majores Athenæi esse credit. Frustra verò Corycia in Plinio ad Chamas glycymeridas referas. Macedones enim teste Ægesandro, conchas asperas κορύκας ut Athenienses κριὰς, id est, arietinas vocant. Macrobius in cœna adyciali Lentuli appositas fuisse dixit. *Aldrov.l. 3. c. 63.* *Macrob. Satur.l.5. Aldrov.l. 3.c.64.*

Pelorides non tam à luto, (scribi deberet πηλωρίδες) quam vel à magnitudine: πελώριον sive πέλωρον significat τὸ μέγα καὶ τεράστιον, id est magnum & prodigiosum; vel à Pelore Siciliæ promontorio, juxta quod optimæ reperiuntur, nomen sortitæ sunt. Athenæus eas uno loco ex sententia fortasse Phililii à Chamarum genere segregasse videtur. Duabus conchis constant, ut Rondeletius reliquit, quæ nunquam ita junguntur, quin semper hient seu vivo seu mortuo animali, etiam sine calidi contactu. Ex oblongæ sunt & læves, ex albo purpurascentes, in medio connexæ. Caro intus alba est, quæ etiam contracta, tota testa vix capi potest, extenta longior multò est, rotunda, spissa, pudendo virili non absimilis, digiti medii crassitudine. In extremo altero foramina duo apparent, alterum oris est rotundum, alterum

Bellon. de Piſcib. l. 2. excrementi. Bellonius à calcinellis differre ſcribit, quòd turbinatiori & grandiori corpore conſtent. Calcinellæ enim, inquit, compreſſiore ſunt forma teſta tranſlucida, ac multo quam Chemæloii teneriores. Media autem eſt inter aſperam lævem conſtitutione & natura. Non enim ita horret ut aſpera, neque ita glabreſcit ut lævis, albo præterea ac fulvo emblemate diſtinguitur.

Uſus. Ejus caro durior eſt, quam Tellinarum. Diphilus copioſum bonumque ſuccum gignere tradit. Labra earum, addit idem, ſunt craſſiuſcula, & tam arctè connexa, ut niſi vi aperiantur, & ſæpe etiam rumpantur, priuſquam os aperiant. Hucuſque Bellonius.

PUNCTUM III.

De Oſtreis.

Tab. XIV. Nomen. TEſtaceum quod Latini Oſtreum & Oſtream dicunt, Græci veteres ὄστρεον, & ὄστρειον, vel ἀπὸ τοῦ ὀστράκου, vel quaſi ὀστέον quod teſta velut oſſea tegatur; moderni ἀστρίδιον Pſellus ὀστρίδιον, Heſychius ὕρθακιν, vocant. Invenies tamen ὄστρεον pro toto teſtaceorum genere ſumi. Unde Suidas Echinum θαλάττιον τὸ ὄστρεον tradit.

Deſcriptio. *Aldr. l. 3. c. 66.* *Formam* quod ſpectat ita de iis Aldrovandus: Quod ad formam Oſtreorum attinet, Bellonius inter bivalvium genera hoc peculiare ait eſſe oſtreæ, & pectini, ut partem habeant pronam & ſupinatam, quarum altera ſit turbinatior ac prætumida, altera verò plana, Plinius alibi originem atque genituram conchæ, quæ Margaritas fert, eſſe ait, haud multum Oſtrearum conchis differentem.

Alibi quoque Thethya oſtreæ ſimilia eſſe ſcripſit. Et Hegeſander apud Athenæum hepatum piſcem in capite duos lapides habere, colore ſplendoreque oſtreis ſimiles. *Capita* oſtreorum generi nulla eodem Plinio. Galenus oſtreis pilos eſſe negat, ſed melius Plinius oculis carere oſtreas omnes dixit. Eidem præterea oſtreorum præcipua *ſpondylo* (caro hic interior) brevi ſunt, atque non carnoſo, nec fibris lacinioſa, ac tota in alvo. Perottus ſpondylum in Oſtreo eſſe ſcribit, calloſum illud rotundum, albicans, quod intus habeat in medio, à ſimilitudine ſpondyli, quod nos verticulum dicimus appoſitum fuſis, ut melius nendo vertantur. Nam reliqua caro circumſperſa *Lacinia* dicitur. Quod *Ovum* vocatur. Wottonus non ſemper, ſed vere habere oſtreas aſſerit: moxque procedente tempore minui demumque totum ferè aboleri.

Ariſtoteles illud in altera tantum parte eis fieri voluit, idemque eſſe quod Echinos habere alias dixerat. Eodem authore Oſtreæ meatum habent, quo excrementum ſecedat parte ſuperiore. Idem Ariſtoteles *teſtas* eis tribuit ſcabras, alibi etiam labra craſſa. Et Plinius quædam ſilicum duritia tegi, ut oſtreæ & conchæ dixit.

Quantum ad *Generationem* nullum eis ſexus diſcrimen, ut Plinius & Oppianus prodidere: ideo putreſcente limo proveniunt, aut ſpuma circa navigia diutius ſtante, defixoſque palos, & lignum maximè: ſed & in cavernoſis & petroſis aquarum dulcium adventu gignuntur. Obtinere tamen ex putri producta aliquid prolificum quamvis non coëant, apud Ariſtotelem habemus. Hinc & Plinius: Nuper compertum in Oſtreariis humorem oſtreis fœtificum lactis modo effluere, & Petrus Gyllius, Bizantinos oſtrea ſerere & eorum quaſi lac ſeminare; à ſpectatæ fidei ſe accepiſſe ſcribit. Grandeſcunt ſyderis ratione maximè, ſed privatim circa initia æſtatis multo lacte prægnantia, atque ubi Sol penetrat in vada. Sydus illud Luna eſt, quæ plena corpora humentiora reddit, adeò ut nec prudentes Chirurgi trepanotum aperiant, quia tum cerebrum magis diffundi, & totam cranii capacitatem impleri eſt. Nullum eiſdem ſenſum ineſſe apud Plinium legimus. Auditum eſſe non eſt veriſimile, inquit idem, ſed ad ſonum ſe mergere ſolent, ideò & ſilentium in mari piſcantibus. Tactus tamen omnibus. Carere & motu Ariſtoteles prodidit. Aqua marina & limo *paſcuntur*, quin & rore, quare ἠερόεντα Oſtrea, id eſt roſcida, Oppianus dixit.

Genera-tio. — *Ariſt. de gener. l. 3. c. 11.* — *Plin. H. N. l. 2. c. 41.*

De *Loco* in differentiis agetur: hoc tamen addere placet, non tantum in pelago, dulcibuſque aquis, & ubi plurimum influunt amnes reperiri: ſed & in petroſis, carentibuſque aquarum dulcium adventu, ſicut circa Grynium & Myrinam, quod apud Plinium legimus. Mirum verò quod apud Athenæum habetur, poſteaquam Appameam Phrygiæ urbem, Mithridatici belli temporibus à motu terra diſceſſiſſet, lacus, qui ante ibi nulli comparuiſſent, repentè extitiſſe, fluvioſquè & fontes novos ex iiſdem locis terræ motu excitatos fuiſſe, vetereſque multos exaruiſſe, ac nimirum plurimam aquam tum dulcem, tum ſalſam, tametſi ab eis locis mare longè abeſſet, ex viſceribus terræ ſic emanaſſe, ut tractum univerſum illum tum oſtreis, tum aliis piſcibus marinis referſerint. Locus.

Infeſtos ſibi Cancros marinos & ſtellas marinas oſtrea habent. De illis author de natura rerum ita: Cum teſtas aperit oſtrea ut clementioris auræ deliciis glorietur, cancer inſidias ei repentinas prætendit, & lapidem inter ejus teſtas projicit, ne illas conjungere poſſit, & ſic carnes oſtreæ comedit. Inimicitiæ.

Uſum in Cibis habere nemo non novit, crudas, elixas, aſſas, omniumque teſtatorum nobiliſſimas, Bellonius prodidit. Legimus tamen apud Galenum, carnem ipſarum humidiorem & tenaciorem eſſe, eſt craſſi ſucci, humoremque craſſum, crudum, & frigidum gigne- Uſus. *Galen. l. de boni & mali ſucci l. 3.*

gignere. Crudæ salsum humorem de se fundunt, ideò alvum movent, & tentiginem excitant. Elixæ, humore suo destitutæ, murmura excitant, secundum Jovium, secundum Julium Alexandrinum, ob multam carnis mollitiem concoctu faciliores sunt, ac pituitam potius quàm crudam humorem procreant. Assæ, (assantur autem in craticula addito aromate multo ac salis momento, sed testis suis non avulsæ) minimè noxiæ sunt. Plinius crudas stomachum unicè reficere, fastidiis mederi, ac leviter alvum mollire scribit. In pontificali cœna apponebantur, teste
Macr. Sat. l. 9. c. 6. Macrobio, echini initio & ostrea cruda. Qui modò edere eò volet, Lunæ motum observet; hoc est, ea decrescente, ea edas: senescente longè sunt deteriora.

In Medicina invenere quoque locum. Adhibentur ex mulso & pipere cocta contra tenasmum. Gariopontus hydropicis dedit. Usta ad labiorum ulcera & alia prodesse, apud Myrepsum habemus. Cinis dentes splendidiores efficit. Trita & optime lævigata ulcera rebellia exsiccant, quod Galeno debemus. Cinerem veteri urinæ misceri adversus eruptiones in corpore humano & ulcera manantia Plinius reliquit. Marcellus Empiricus eundem, si in morem salis pane colligatur & voretur, statim ad removendam narium gravedinem proficere scribit. Rondeletius denique experientia comperit, ex testarum cinere factam aquam lixivam, ad minuendos tumores οἰδηματώδεις pedum & genuum plurimum conferre. Exsiccat, enim, inquit, multum digerit, & calefacit, si post ustionem cinis non lavetur.

Differentiæ. *Differentiæ* Ostreorum sunt variæ, quæ à loco & colore sumuntur. *Locum* si spectes, sunt 1. λιμνόστρεα ut Aristoteles vocat, quæ in stagnis marinis nascuntur. Rondeletius ea ex duabus testis componi ait modicè concavis, & parum in dorsum elatis, foris inæqualibus & asperis, in tenues laminas facilè sectilibus, intus lævibus & candidis. Testas parvas esse; carnem mollem, suavem, concoctu facilem.

2. *Littoralia*, quæ in littoribus (πρὸς ἠϊόσι) inveniuntur: nec non saxis limi & aquæ dulcis expertibus. Parva sunt, dura & acria.

3. *Pelagia*, seu marina, quæ in mari nascuntur, parva & rara. Grandescunt quidem syderis ratione maximè: sed privatim circa initia æstatis multo lacte prægnantia, atque
Plin. H. N. l. 32. c. 6. ubi sol penetrat in vada. Hæc videtur causa, quare minora in aliis locis reperiantur. Opacitas enim prohibet incrementum, & tristitia minus appetunt cibos. Sunt aliquando in Mediterraneo multa simul connexa, & supra se posita. Inter hæc repunt Scolopendræ, & vermes in canaliculis inclusi vivunt. Testæ foris sordidæ & luto obductæ, & ex crustis multis sive laminis constantes, intus læves & albæ. Caro mollis: circa eam fibræ multæ veluti fimbriam constituentes, eam aliquando ambiente purpureo crine, quæ præstantiæ nota est authore Plinio, qui Calliblephara dixit.

4. *Britannica*, quæ omnibus præferuntur, quæque Massarius post Lucrina inventa fuisse, & Ruputina Juvenali dici putat. *Iuven. Satyr. 4.*

5. *Santonica*, quæ magis salsa & acria judicantur.

6. *Burdigalensia*, inter quæ Medokina ab oppido vicino Medoë, dicta, capite nigra, suavitate præcellunt.

7. *Circæa*, quæ ab Horatio commendantur. *Horat. Satyr. 4.*

8. *Abydena*, quæ olim à ganeonibus celebrari solita, Clemens Alexandrinus in Pædagogo prodit.

9. *Lucrina*, à Lucrino Campaniæ lacu, in sinu Bajano, prope Puteolos ita dicta, de quibus ut de Britannicis ita Plinius: Nondum Britannica serviebant littora, cum Orata Lucrina scilicet littora nobilitabat: postea visum tanti in extrema Italia petere Brundusium ostreas: ac ne lis esset inter duos sapores, nuper excogitatum, famem longæ advectionis à Brundusio compascere in Lucrino.

10. *Brundusina*, de quibus ita idem: Gaudent peregrinatione transferrique in ignotas regiones. Atque ita Brundusina in Averno compasta, & suum retinere succum, & à Lucrino adoptari creduntur.

11. *Cumana*, quæ Strabo præstantissima facit. Nihil interim de suburbanis circa Venetias & Adriaticis, quibus Bembus teste Calcagnino palmam dedit, dicemus. Plinius paucis meminit, dum inquit: Dicemus & de nationibus, ne fraudentur gloria sua littora, sed dicemus aliena lingua, quæque peritissima hujus censuræ in nostro ævo fuit. Sunt ergo Mutiani verba quæ subjiciam: Cyzicena majora Lucrinis, dulciora Britannicis, suaviora Getulicis, acriora Lepricis, pleniora Lucensibus, sicciora Coryphantenis, teneriora Istricis, candidiora Circiensibus.

Quantum ad *Colores* ruffa sunt in Hispania, fusca in Illyrico, nigra & carne & testa Circæis, quibus palma mensarum diu tributa est. In mari rubro flammeis illustrantur Zonis, ea ut diceres varii colores temperatione ad colorem iridis accedere; adeò lineis perpetuo ductu inter se distantibus distinguntur. *Meliora* ita descripsit Plinius: Præcipua habentur in quacunque gente spissa, nec saliva sua lubrica, crassitudine potius spectanda, quam latitudine, neque in luto capta, etsi ea Veneti cæteris antecellere opinentur, neque in arenosis sed solido vado, spondylo brevi atque non carnoso, nec fibris laciniosa, ac tota in alvo. Addunt peritiores notam; ambiente purpureo crine

 fibras,

fibras, eoque argumenta generosa interpretantur, calliblephara appellantes. Jovius maximè probari tradit, quæ magnarum navium carinis adhærent, & ab urinatoribus de manu colliguntur. Præter hæc sunt adhuc Ostrea *Sylvestria* & *Gaideropoda*. Illa vulgus in Provincia Scandebec vocat, propterea quod sapore sunt acri, & ideò delicatorum labra calefaciunt & urunt. Testa sunt pellucida, partibus quibusdam flavescente, alias purpurascente, foris crinita & crispa, intus splendida, levissima, candidissima. Carnem habent parvam, salsam, subamaram, & insuavem.

Athen. Dip. l. 3. Facit horum Athenæus mentionem, multique alimenti esse dicit, sed virus olentia, & ori ingrata. Reperiuntur in mari mediterraneo. Testa in fucis mulierum lapidis specularis vice usurpari potest, & exsiccantibus pulveribus utiliter admisceri. *Gaideropoda* quasi pes asini dicitur apud Græcos, qui daideron hodie asinum vocant. *Testa* ejus, describente Bellonio, eximio naturæ artificio, *Aldrov. l. 3. c. 68.* superior inferiori infarcta est, ut quibusdam veluti cardinibus annexa, nigroque nervo in ejus medio inter tubercula & sinus coaptato, vincta ac constricta esse videatur.

Tubercula quoque superiora duobus acetabulis inferioribus benè correspondent, ut & inferiora superioribus. Proinde apertas Gaideropodas, si quis attentè intuebitur, in his branchias, hoc certè ridiculum est, nullum enim ex testaceis habet) & stomachum & reliquas partes nutritorias contemplabitur: imò etiam auriculas fungi cripsi figuram referentes, magnitudine grandioris acetabuli, polypi, quæ dilatari ac contrahi soleat: umbilicum vulgus esse putat. Rondeletius hæc pro spondylis, qui Athenæo τραχήλοι, ἀπὸ τῆς τραχύτητος, id est, ab asperitate dicuntur. Meminit eorum Plinius & Galenus, interque ostracoderma recenset; Macrobius etiam, qui inter cœnæ Pontificalis prima fercula numerat; sed & Columella, qui inter testacea reponit. Duplici spondylus, secundum Rondeletium *testa* constat, intus cava & lævi: foris scabra, ad ungulæ asini formam rotundata, latiore parte, quæ & inferior dici potest, tenuior est, & multò minus densa, minus concava, arcta valdè & firma articulatione connexa: utriusque enim testæ binæ apophyses sunt, sive tubercula, quæ binis acetabulis vicissim recipiunt & recipiuntur: vinculo medio nigro & valido cohærent. *Caro* interna ostreor. carni similis est: circa hanc fimbriata membrana. Intus caro, sed durior, & virus olens. Adnascuntur saxis, & ita hærent, ut nonnisi malleo, aut fracta saxi parte capiantur. Rondeletius idem, in saxis Fresconiis Agathensis sinus parvos reperit. Reperiuntur in eis cancri parvi. Aldrovandus aliquot spondylorum genera exhibet, interque illa elegans quoddam, plurimis extra tuberculis obtusis præditum, ab uno latere rubicundis, ab altera inter viridem & cæruleum ambigentibus, quibus tamen rubra etiam permiscentur tubercula: summum caput seu vertex candicat. Intus circulus satis conspicuus colore viridescente totam ferè concham propè extremitatem ambit: dein color sequitur castaneorum, dein albus & subviridis. In medio velut umbilicus est, addito luteo constans.

PUNCTUM IV.

De Pectinibus.

PEctines, si Gyllium sequimur, à rugis seu imbricaturis illis quibus signati sunt ita dicuntur. Plinius aliquando à pectunculis distinguit, nonnunquam utrumque promiscuè nominat. Græci κτένες nominant, ob manuum & pedum similitudinem, ut Nicandri interpreti placet. *Tab. XIV. Nomen.*

Descriptiones exactas in differentiis dabimus, hic dicere sufficiat bivalves & clusiles esse, ut apud Aristotelem legimus, seque concludendo tueri: pectinatim eis divisas testas; ideò Athenæo ῥάβδωτον, & τραχύστρακον dici: utraque parte auritas, easdemque reseratiles esse. Nam ab altero latere nodo ligantur, ovum dictum altera tantum parte eis fieri: Athenæus eis ostrea in quibus nascuntur margaritæ contulit. Sponte in arenosis & limosis locis proveniunt: in sinu verò Aquitanico & Normannia capiuntur frequentissimè. Anno autem perficiuntur. Temporibus pluviosis proveniunt plurimi, quod & aliis testatis accidit. Nam squallore pectines magis trahunt russum colorem. Iamque in Pyrrheo Euripo pectines aliquando defuerunt, non modò propter ferramentum, quo piscatores abradendo ubertim caperent, verum etiam propter siccitates. Quæ autem ova in iis appellantur, quamvis verè iis insint, moxque procedente tempore minuantur aboleanturque, tamen nihil ad generationem conferunt, sed indicium sunt nutricationis melioris, quale in sanguineis pingue est. Oculi ut ostreis nulli, Conchis dubii, sic pectines si quis digitos adversus hiantes moveat, contrahuntur ut videntes. Volare sagittæ modo, nisi fortè hoc ad Lolliginem pertineat, Plinius prodidit: sed & stridere sentiuntur, quoties per summa humoris nitibundi feruntur. Massarius per aëra volare negat. Cum enim, inquit, callo illo interiori ambæ testæ connexæ sint, ut difficile divelli queant, non possunt ita liberè aperiri, ut volare valeant &c. Tanta tamen velocitate dihiscunt: ut ex vehementi repercussione saliant, & superjactent, ut quasi volare videantur.

Descriptio. Arist. H. A. l. 4. c. 7.

Athen. Dipnos. l. 3. Plin. H. N. l. 9. c. 51.

Plin. H. N. l. 9. c. 36. Plin. H. N. l. 9. c. 39.

Usum in Cibis quod attinet, fuere olim apud antiquos celebres, nec in Cotyis convivio

vio

vio omissi. Celsus & Archigenes stomacho aptos faciunt. Galenus succum alvum ducere non aliter ac serum lactis scribit. Xenocrati dulces sunt ac facilius ostreis concoquuntur. Magis assati, secundum eundem, minus succi habent & difficulter excernuntur: in testis suis si assentur, minus hujus incommodi habent, facilius alunt, & valentiores sunt. Nativam autem dulcedinem in muria conservant & urinam movent: ac candidi quidem & lati sunt dulciores atque albi duri: ruffi virosi & urinam cient: varii autem medii sunt, & eorum aliqui fucis similes, qui per se dati difficulter concoquuntur, & tamen urinam movent. Diphilo candidi molliores sunt.

Clemens Pædag. l. 2. Varro in Satyra. Locor. varietas bonitatis differentiam invexit. Methymnæos à plærisque gulæ amatoribus suis temporibus expeditos Clemens Alexandrinus testatur. Varro pectunculum Chium, inter canerum ciborumque exquisitas delicias comprehendit. Horatius Tarentinos laudat, ideò in eorundem numismatibus frequenter occurrunt, De reliquis ita Xenocrates: Pectines, inquit, optimi sunt, qui ad justam magnitudinem pervenerunt, cavi, colore nigriore: præstant autem vere ac æstare, siquidem eo tempore ad Lunæ incrementum optimè augentur. Omnibus autem antecellunt Mytilenæi, magnitudine, natura, humoris bonitate. His similis Jonium mare juxta Illyrida, Hetruriam, Salonas, & Latium producit. Jam verò & Chios & vicinæ insulæ, item Alexandria ejusmodi pisces ferunt. Pontus quidem etiam multos fert, sed minutos & qui ægrè augeantur.

Plin. H.N. l. 32. c. 9. *Usum in Medicina* si spectes, Trallianus in colico affectu dari jubet. Plinius urinam ciere, & quæ in vesica sunt moderatè detergere scribit. Ad Venerem ex citandam non minus valent quàm ostrea.

Differentiæ. *Differentiæ* pectinum sunt variæ: sunt *magni*, quibus altera valvular. latior veluti tegmen superposita est; sunt & ruffi, candidi, versicolores, candidi & lati: sunt utraque parte auriti, alterutra tantum, nulla, si Bellonio fides est. Ex auritis, quidam utramque habent magnitudine, alii minores aures habent quam caput testæ; quidam tam magnas, ut ab una aure ad alteram ducta linea, caput testæ non tangat, sed potius emineant aures; alii denique una aure minores. Duos Rondeletius descripsit: *Priori*, testa est qua parte aurita, strictior, deinde amplificata in orbem circumagitur, altera modicè cava & in dorsum elata, altera veluti alterius operculum. Intus carnis multum habet, quæ circa medium etiam carnosum, longum, tenerum, alligata apparet. Inest in carne particula luteum ovor. colorem referens. Sectantur, μήκων. & os tubæ modo factum, atque intestinum tenue luteo plenum. Tota caro in ambitu membranam habet veluti fimbriam versicolorem, ex qua fila & multa & tenuia dependent. Huic similem Aldrovandus ponit, testa ferruginei diluti coloris, fasciisque ferrugineis. *Alter* superiore est toto corpore longior & strictior amplioribus auribus, utraque testa pectunculorum Burdigalensium modo concava. Aldrovandus plurimas earundem figuras, auriculis & colore differentes exhibuit, interque eos versicolorem, castaneum eburneum, & croceum qui auriculam unam habet satis latam proportione animalis, rudimentumque alterius. *Eburneus* in summitate macula quadam rubra condecoratur, cui alia lutei coloris insidet. Est & *asper* colore fusco, cujus Iconem adjicimus.

PUNCTUM V.

De Musculis.

Tab. XV. Aldrov. l. 3. c. 70. Nomen. TESTACEA, quæ vulgariter Musculi vocantur, Plinius quandoque myjas, aliquando myiscas, nonnunquam myscos, sæpè musculos appellat. Athenæus μύας, Aristoteles ἐλάπλις μύας, vocant, moderni Græci μύδιον, id est, parvum musculum dicunt: nos musculos simpliciter minores appellamus. Rondeletius ita eos describit: Sunt ex ostracodermorum genere, quæ tenui testa & duplici conteguntur, circa saxa aut ligna nascuntur pilis, & veluti lana alligantur. *Testa* foris nigra, ferè semper vel musco vel lanugine obducta, intus lævis & splendens, ex albo cærulea, parte acutiore crassior & spissior, reliquo ambitu rotundo tenuior. *Caro* intus pallida, cum non cruda est, cocta vitellis ovor[illegible] similis, in ambitu fimbriata, in eo foram[illegible] videns ad attrahendam aquam, neque enim per villos trahit: in media carne est particula carnosa linguæ similis: inest & mutis, & pituita quædam glutinosa, callo albo adhæret. Reperiuntur & in mari & in aqua dulci stagnante: nunquam verò ferè in rapidis fluminibus.

Ubique ferè in *Cibum* cedunt, sed optimi sunt Ephesii. Marini commodum præstant nutrimentum: qui in aqua sunt dulci, carne sunt dura, concoctu difficili, pravi succi. Laudatissimi qui in inferiore Germania ex Oceano Germanico capiuntur. *Medicinam* si spectes, ad ciendum & urinas multum præstare vult Athenæus, cui Celsus adstipulatur. Marinum tritum ex oleo vetere talorum tumoribus & doloribus impositum mederi, Marcellus Empiricus reliquit. Aquatilas ad nebulas oculorum in jumentis adhiberi, testis est Gesnerus. Utuntur super carbonibus, & corium externum detrahitur usque ad medium, quod album apparet: additur Zingiber, & chalcanthum paribus portionibus, & ex his mistis, pollen in oculis equi inflatur.

PUN-

PUNCTUM V.

De Mytulis.

Tab XV. *Aldrov. l. 3. c. 71. Dioscor. l. 2. c. 7.*

MYtulorum nomen à Græcis mutuavere Latini, μυΐλας eos illi vocant. Dioscorides testam ipsam μύακα dixit: animalia Oribasius myacas; Athenæus μύας σκιλλώδεις, quod scyllam quidam ex iis resipiant; Aristoteles μύας πηλώδεις, non soliatos à figura, ut Gaza vertit, nec latioris & amplioris conchæ, ut Niphus, sed in imo maris, seu gurgite nascentes, ut Rondeletius, nisi fortè πηλώδεις, quod in limosis producantur dici debeant, ut Gesnerus innuere videtur. Jovius cum Tellinis eosdem esse censet, sed falsò, ut in sequentibus apparebit. Dioscorides sanè, Galenus, & Ægineta distinxere, ideo separatim de utrisque agunt.

Descriptio. Generatio. *Arist. de gen. H. A. l. 3. cap. 11.*

Descriptionem inter Differentias quære. Sponte naturæ in arenosis proveniunt, quod ante Plinium Aristoteles prodidit: prodire tamen & aliqua ab ipsis emissa facultate, (buccinæ & purpuræ, quæ favare dicuntur, id est quasi à seminali natura humores quosdam mucosos emittere) vel potius sobole, quippe minores subinde juxta principium adnascuntur, Massario ex ipso Aristotele visum.

Usus.

Reperere & *in Cibis* locum, tam elixi quàm assi. Crudi virus & scyllam resipiunt. Elixi, & acrioribus quibusdam, ut sinapi, nasturtiove conditi, illud deponunt. Assi, sitim vehementer excitant. Deteriores sunt qui in locis arenosis, aut inter testas figlinas proveniunt, quàm qui in algosis gignuntur. Autumno & ubi multa dulcis aqua miscetur mari, bonitatem servant, procedente tempore amaritudinem trahunt, & colorem rubrum. Optimi quoque mytuli, quando illa sic vocata ova continent. Jus corpus augere Plinius reliquit: eodem sues, teste Lemnio, pinguescunt.

Plinius H. N. l. 32. c. 9. *Lemn. de Nat. mira. l. 3. c. 7.*

Majores duri sunt, ideò concoctu difficiles: sanguinem procreant crassum, succumque non adeò bonum: copiosè tamen alunt, & ventrem urinamque cient.

In *Medicina*, easdem cum Musculis facultates habet. Carnes ad canis morsum valere scribit Dioscorides, sed repugnat Galenus. Juri multum Plinius tribuit. Myacum jus, inquit, traditur alvum & vesicas exinanire, & in teranea distringere, omnia adaperire, renes purgare, sanguinem adipemque minuere. Itaque utilissimi sunt hydropicis, mulierum purgationibus, morbo regio, articulari, inflationibus &c. Concha ad excipiendum oleum loco cochlearis utuntur.

Plin. H. N. l. 32. cap. 9.

Differentiæ.

Differentias aliquot apud authores invenias. Sunt enim, si locum spectes, alii *Marini*, alii *Fluviatiles*. Hi marinis sunt similes, in eo tamen differunt, quod minores sint, subrecti appareant, atque humi pinnæ modo insigantur. Sedem non mutant, grandi hiatu suas testas pandunt, easque reseratiles & clusiles, tenues, intus glabras, pictorum coloribus accommodotissimas habent. Gustus sunt ingrati. *Marini*, ut Bellonius habet, villos extrorsum habent more pinnæ, ab ea testæ parte qua scopulis hærent, per quos alimentum exsugunt, atque arenas & marina dejectamenta attrahunt. Cancrum pinnæ modo in concha nutrit, orbicularem, parvum, suis sic membris absolutum, ut & incedat & alatur, & ova excludat grandi lente multò majora & crassiora; humi accumbant, cum tamen glandes sive muscioli adhærendo pendeant. Differunt & magnitudine, totunditate, & gustu. In majoribus cancelli, ut dixi, nascuntur. Salem virusque resipiunt quidam. In eo verò à cæteris ostracodermis differunt, teste Aristotele, quod tenuia labra habeant. De magnitudine trium vel quatuor heminarum, quod apud Plinium legitur, nil dico. Videtur hoc Phocæ vel Lepori marino competere, vel in genere conchis debere abscribi.

Arist. H. A. l. 4. cap. 4.

Aldrovandus plura earum genera cum Iconibus exhibuit, inter quæ est, Castaneus. Niger cum tuberculo adnato, alter cum striis flavis. Fluviatilium alium majorem, alium minorem dedit.

PUNCTUM VI.

De Tellinis.

Tab. XV. *Aldrov. l. 3. c. 72.* Nomen.

TEllinarum nomen Athenæus Latinorum mytulis tribuit, Plinius pectunculis illa, quæ Tellinis à Dioscoride adscripta sunt. Nos hic illas intelligimus, quas moderni Græci ξιφύδρια. Lesbi incolæ Chinades. Galli Narbonenses & Romani Tellinas, ὅτι τάχιστα γίνονται τέλειαι, quod ocyssimè perficiantur, Veneti Capparazole, sive Capparole, à capparis similitudine, appellant.

Descriptio.

Descriptio inter differentias quæratur. Non tantum in mari, & portubus undis agitatis degunt, sed & fluviis. Locis verò arenosis maximè delectantur.

Usus.

In *Cibis* laudem præ cæteris testatis meruere. Plus succi habet earum caro, quæ etjam reliquarum carne mollior. Recentes, secundum Dioscoridem, stomacho sunt utiles, sed maximè jus earum. Elixas, dulces esse, earumque jus alvum solvere Oribasius prodidit. Venetiis, Genuæ, & Romæ rustici in saccis per urbem circumferunt, quas modiolis divendunt. Cum enim exiguo corpore (verba sunt Bellonii) constent, nec facilè aperiantur, gustuique gratæ sint, mirum in modum ob id expeti bellariorumque loco assumi solent, inprimis, si ab arena optimè, repurgatæ fuerint. Marinæ inprimis, & in his tenuiores, quæ Athenæo Basilicæ commendantur; & quod Castor Durantes ventri-

Oribas. 2. Coll.

Durant. in Thesauro sanit.

ventriculo noxias eſſe ſcribit, de fluviatilibus fortè ſumendum eſt. Sitim certè iſtæ excitant, calculoſque gignunt: Oribaſius tamen majores eſſe, & plus ſucci habere, Ægyptias inprimis, ſcribit. Clauſæ ſale ſparguntur, & per teſtas humorem trahunt.

Galen. de ſimpl med. 11. 38. *In Medicina* uſtæ cinerem relinquunt cauſticum, adeò, ut is cum cedria myxtus & inſtillatus, evulſos radicitus palpebrarum pilos renaſci prohibeat. Arotæus in Iliaco affectu jus ipſarum propinari jubet. Pueris ad ſonum tubæ imitandum uſui eſſe, Athenæus prodidit. Sopater etiam in Comœdia quæ inſcribitur Eubulotheombrotus ſcribit. At reſiſte, è Tellina repente ad meas aures ſuaves quidem ſonus illapſus eſt.

Athen. Dip. l. 3.

Differentiæ. Quantum ad *Differentias* & *Genera*, Athenæus alias marinas, alias Fluviatiles, ſeu quæ in fluviorum oſtiis reperiuntur, fecit, & addit, in Canopico oſtio & Nili aſcenſu multas eſſe. Illarum λεπτοτέρας ſeu tenuiores Baſilicas idem vocat, & alvum ſubducere, beneque nutrire ait. Hæ, quia majores, Baſilicarum nomen mererentur, niſi expreſſa Athenæi in contrarium verba eſſent. Bellonius Baſilicas ita deſcribit: Lævis eſt Tellinarum teſta, candida, nequaquam ſtriata crenulis tenuiſſimis denticulata, in longitudine diffuſa & auguſta mediocriter fortis & quodammodo teres. Rondeletius duas etiam ſpecies ponit, quarum una duplici teſte conſtat, utraque ſimili, lævi, valida, & ſatis ſpiſſa, in ambitu ferrata, qua de cauſa ad unguem conjunctæ ſunt, intus leviter cavæ; altera, in oſtio Araris fluminis invenitur, in ſinu Agathenſi, ſuperiori ſimilis, niſi quod teſta ſit majore, minuſque ſpiſſa, & ex rubro flaveſcenti parte, qua teſtæ colligantur, in acutiorem angulum deſinente. Addit & Tertiam, color candido, teſta pellucida, ex additamentis multis conflata, intus læviſſima. Tenuis admodum, & ambitu magis rotundo. Aldrovandus plures appoſuit, inter quas ſunt nonnullæ cum dentalibus; una etiam teſta diaphana & fragili; alia cinerea, lineis purpureis tranſverſalibus.

Punctum VII.

De Balanis, & Pholade.

Tab. XV. Aldrov. l. 3. c. 37. Nomen. Balani ſeu glandes, à glandium ſimilitudine nomen obtinuere Pollicipedes Bellonius vocat, quia vulgo poulſepieds dicuntur, quod pollicum in pedibus ſimilitudinem habeant.

Deſcriptio. *Deſcripſit* eas ita Rondeletius: Idgenus glandem eſſe colligimus, quod illi cum glandibus magna ſit ſimilitudo. Nam ut glandis quercus vel Ilicis pars prior levis eſt, & in acutum tendit, poſterior aſpera; ſic hæc, quæ ſaxo exhibemus affixa, poſteriore parte, qua ſaxis hærent, rugoſa ſunt, & aſpera, glandiumque caliculis, poſteriorem earem partem arctè retinentibus ſimili, Plura ex una radice pendentè ſanorum rimis. Ex teſtaceorum genere ſunt. Pars enim prior, longa, rotunda, & duabus teſtis componitur, colore & lævitate unguium, in medio rima eſt, ex qua capillamenta quædam veluti plumæ rubeſcentes prodeunt. Concha una veluti ex multis acutis unguibus conſtant, tota in quinque digitorum longitudinem accreſcit. Craſſitudine ſunt pollicis in Hiſpania; in Britannia Aremorica minores. Pars poſterior quæ ſaxo alligatur, corio duro aſperoque potius quam teſta conſtat, ex nigro flaveſcit. Plura in Differentiis vide.

De *Loco* non eſt quod multa addamus. In Hiſpaniæ parte ea quo Oceano alluitur, in Normannia & Britannia frequentiſſimi ſunt, perque vicinas urbes & pagos divenduntur. Racematim Oceani caudibus adhærent. Locus.

Laudantur in cibis, tanquam optimi ſaporis ab Epicharmo, & qui mirum in modum faſtidia ſtomachi ſublevent, & mulierum malaciis accomodentur. In convivio quo Lentulus Flamen Martialis inauguratus eſt nigros & albos appoſitos eſſe, Macrobius teſtatur. Elixi ex aqua ſalſa pulpam habent duriuſculam, quam auferunt, ſiniſtra tenentes radicem, ad quam algantur, dextra verò caput arripientes: quod poſteaquam contorſerint, pulpam à theca extrahunt, ut ambiens corpus relinquatur vacuum calami modo. Pulpa autem quæ inde egreſſa eſt, lumbrici modo oblonga, rubra, teres, aceto piperato maceratur ac manditur, Archigenes quoque apud Galenum ſtomachicis convenire ſcribit.

Differentiæ & *Genera* eorum recenſentur aliquot. Sunt 1. *Majores*, quos ex Rondeletio ſuperius deſcripſimus. 2. *Minores*, qui naſcuntur in ſaxis & rimis navium, quæ diutius immotæ uno in loco manſerint. Adnaſcuntur etiam mytulis. Striatæ ſunt, foramen habent, è quo veluti frondem emittunt. multæ ſimul naſcuntur. Intus parum carnis continent, & parvæ ſemper manent. 3. *Ægyptii*, qui ad Nili oſtia capiuntur, & ſunt, teſtæ Athenæo, dulces, teneri, ori grati, copioſi nutrimenti, multi ſucci, diuretici, & ſolvunt alvum. Aldrovandus etiam quoſdam exhibuit, interque hos, multos modicè rubeſcentes, ſimul adnatos; à Gigante ſibi communicatos, eoſque ſtriatos; Oſtra- Differentiæ.

ceum quoddam, quod meritò polyceps dici poſſit, quoniam veluti ex multis Balanis compactum eſt, læve rubeſcens, balanum denique ſeſſilem, qui in parte inferna ubi inſidet, maximum habet foramen.

Aldr.l.3. c.34. *Pholades* ἀπὸ τοῦ φωλεῖν & φωλεύειν, quod in cavernis & latibulis condantur, ſuum obtinuere nomen. Et rectè ita in ſaxis latent, ut iiſdemque undique contegantur, per foramen verò exiguum & ſenſui vix patens aqua nutriuntur. Miſſum eſt, inquit Rondeletius, ad me alio ex littore ſaxum, in quo nullæ rimæ, nullæ cavernæ, ſed foramina tantum apparebant tam exigua, ut vix aciem admitterent. Eo igitur ictibus multis confracto, cavitates internæ multæ erant, vario ſitu, & diverſæ magnitudinis, in quibus conchas iſtas reperi. Teſtis conſtant duabus longis, non in latum extenſis mytulorum modo, ſed rotundis. Intus eadem ferè eſt caro quæ in mytulis. In ſaxorum cavernulis, vi vel natura factis, aquæ marinæ appulſu procreantur, atque in concham vertuntur, quæ cavitatis ſeu foraminis figuram ſervat. In portu Veneris multæ occurrunt.

Uſus. Nullus earum præter Athenæum meminit, qui eaſdem palato ſuaves, ſed mali ſucci & viroſas facit.

PUNCTUM VIII.

De Solene.

Tab. XV. Nomen. SOlen Euſtathii ἐκ τοῦ σείω καὶ τοῦ εἴλω σοολῶ & per craſin σωλὼ, dicitur, Græcis vocatur αὐλὸς, à canalis ſive tubi ſimilitudine, δόναξ, à figura arundinis craſſæ, concavæ, quæ Cypria arundo Dioſcoridi; Dactylus, ab humanorum unguium ſimilitudine; Ὄνυξ denique ſeu unguis. ab extremis, tenuitate & figura unguibus ſimili, vel à teſtæ colore & ſubſtantia unguibus noſtris non diſſimili. Uſus. Veneti Cappam longam nominant, Bononienſes piſcem canellam. In *Cibis* à pauperibus adhibentur. Galenus dura carne eſſe dicit, & ob id difficulter concoqui, propriumque hac ipſis & Purpuris, ut refert, Niceſius quod cum in juſculo coquuntur, id craſſius reddunt. In ore mandentium relucere Plinius ſcriptum reliquit. His natura, inquit, in tenebris remoto lumine, alio fulgore clarere, & quanto magis humorem habeant, lucere in ore mandentium, lucere in manibus, atque in ſolo atque veſte, decidentibus guttis, ut procul dubio pateat, ſucci illam naturam eſſe, quam etiam miremur in corpore. Splendoris cauſam glutinoſo Solenis ſucco adſcribit Rondeletius, hi quidem quæ tenacia & veluti glutino compacta ſunt, ea lævia, æqualia ac perpolita eſſe ſolent, atque ob id relucentia. *Deſpeſcuntur* in *Mares* & *Fœminas*. Illos Plinius Solenes, Aulas & Donacas vocat, has Onyches. *Mas* ſecundum Rondeletium, ex Concharum longarum eſt genere: dupli conſtans teſtâ, lævi, tenui, altera tantum parte colligata nigro vinculo, etiamſi aliter ſcribat Ariſtoteles. Cum enim διθύραι alia Ariſt. H. A. l. 4. c. 4. ſunt altera parte ligata, altera ſoluta, ut claudi & aperiri poſſint; altera utroque latere connexa, in his poſtremis Solenes numerat, cum contra ſemper altera parte ſolutos videas. Dodrantali ſunt longitudine, pollicis craſſitudine, harundinis modo cavi, extremis duobus ſemper apertis: anteriore caput exerit, & retrahit teſtutinis ritu, ſecundum teſtæ longitudin. carnem protenſam habet. Teſta cæruleo eſt colore, lineas evidentes habet per tranſverſum ductas, qua parte colligatur, craſſior eſt, aliis partibus in tenuem ſubſtantiam deſinit, ut mytuli. Aqua & arena vivit. Carni facultatem urinæ ciendæ ineſſe Plinio ſcriptum: ſed quia glutinati ſucci eſt, metuo ne erret. Differt ab iſto *Mas Rondeletii.* Eſt enim lineis miniaceis, per tranſverſum variegatus, in altera quoque Conchæ extremitate, linea lutea apparet. De *Fœmina* ita item Rondeletius: Onychas appellat Plinius Solenes fœminas quæ colore, ſapore, magnitudine, à maribus differunt, in aliis omninò ſimilis. Teſta lineis cæruleis diſtincta non eſt, ob id Plinio unicolores dicuntur.

Uſus. Caro dulcior eſt: ſed vix comedi poteſt niſi ab arena repurgata. Sumuntur frixæ & elixæ,elioreſque in prunis toſtæ, quoad hient. Rondelet. deteriores exiſtimat, quod ſint ex ſuccæ, duriores, & ſicciores. In arena ſtare Bellonius tradidit, ſed cum omnia ſilent ſurſum è profundiſſimo foramine emergere, & in id ſeſe poſtea abdere, unde poſtea niſi palla ferrea in tranſverſum ſuppoſita, & præfundiſſimè impacta avelli poſſint, id quod & Plinius & ante eum Ariſtot. vidit.

CAPUT IX.

De Pinnis.

Tab. XVI. PInna, Græcis πίννη & πίννα, quod ſemper ſordibus obducta ſit, dicitur. Hermolaus Concham Ægyptia cognomine Paralios, à Democrito Pinnam vocari ſcribit. A quibuſdam Agnus caſtus vocatur. Neapolitani Pernam, Veneti Aſturam, vocant.

Deſcriptio. *Deſcriptiones* in Differentiis vide. Ex duabus teſtis componuntur, & à mytulorum figura non admodum differunt. Cancri etiam in illis hoſpitantur. Rondeletius tantam Romæ ſe vidiſſe ſcribit, ut ad cubiti magnitudinem accederet.

Locus. *Locum* ſi ſpectes, in Acarnania Pinna oriri & uniones gignere Plinius teſtatum reliquit. In mari an ſint ambigit Bellonius, & Rondeletius in locis in quibus mare fluit ac refluit, vix reperiri ſcribit. Venetiis non viſitur, ſed in Propontide ad latera

ejus

ejus sinus, qui Nicomediam fertur, qua terram pertingunt, frequentia magna existit. In ruinis Nicomediæ civitatis reperiri, Bellonius author est.

Natura. *In Cibo* comparando, Cancellum semper aut Squillam comitem habent, sua sede non dimoventur quin pereant; nisi iterum eodem statu humi defigantur. Nam cum eis natura hæc insit, ut rectas stare, & per villos arenulam attrahere necesse sit, jacentis vivere non possunt. Naturam ejus optimè versibus Philes expressit, in cujus testa & uniones & byssum reperiri testatur.

Usus. *Usum in Cibis* quod attinet, Athenæus eas urinam pellere, difficileque concoqui & distribui dixit. Ovum, quod secundum Aristotelem continent, pro lunari potestate, aliquando minus, non ad generationem confert, sed melioris nutricationis indicium est.

De carnis dotibus ita Wottinus: Pinnæ, inquit, optimæ sunt, tenellæ, Plenæ, carnosæve, quæ in limosis (τεναγώδεσι) vadis gignuntur; & ubi mari dulcis aqua miscetur, & locis tranquillis, ac ventis carentibus: teneriores enim hic nascuntur, quàm ubi fluctibus agitantur. Grandioribus parvæ; & quæ vere & æstate capiuntur, aliis præstant. Sunt enim & suaviores & pleniores. Quæ magnitudine mediâ sunt, carnem quidem habent mollem, candidam, ac dulcem: collum durum, concoctu difficile, corruptionique renitens, Collo namque corpus reliquum facilius corrumpitur: elixs assæ duriores evadunt, præsertim si vino fuerit aspersæ. Earum quæ in vino maceratæ sunt caro, mollior est, sed flatum generat.

Differentiæ. *Quantum ad Differentias*, Rondeletius tres differentias agnovit, Bellonius duas, Aldrovandus quatuor posuit.

Rondeletii *Prima* est Minima, mytulis similis, nisi quod strictiorem partem multo magis acutam & longam habet. Testa foris aspera est, colore fusco, intus viridi, & argentei splendoris, si in arena vixerit Pinna; si in cœno, colore est magis flavescente, & minus splendente. Ab inferiore & strictiore parte in amplam latitudinem extenditur: illuc arctissimè clauduntur testæ, hic facilè discluduntur. Intus multum est carnis, cujus omnes ferè partes indiscretæ. *Alteram* Pernam Plinio vocari scribit. Pernæ, inquit isti, Concharum generis, circa Pontias insulas frequentissimè stant, velut suillo crure longo in arena defixæ, hiantesque qua limpitudo pedali non minus spacio.

Cibum venantur. Dentes in circuitu marginum habent pectinatim spissatos. Intus pro spondylo (spondylus seu callus caro durior & interior ostreorum est) Ejus generis hanc esse in qua unius nascuntur, ex Theophrasto Athenæus tradit.

In Gallico mari inveri, & in ea uniones parvos author est Rondeletius. *Tertia* minor est, & eo differt, quòd antequam acuta & stricta parte in amplitudine extendatur, excavata sit.

In cœnosis & arenosis locis vivit defixa: & carnem intus duram habet quæ virus resipit.

Bellonio altera *Major* est, altera *Minor*. Hæc foris magis albicat, intus ad cæruleum accedit. Mollibus in gyrum spiculis obtusis hirta est; valvasque continuò cardine toto latere annexas claudit ac reserat, quâ parte planior esse constat, qua autem se in latum expandit, eadem byssum est veluti capillamentum quoddam coacervatum prædurum ac nigrum quod lapillis affigitur, limumque ac spurcitias inde ad stomachum attrahit. Illam Pernam vocat, quæ pelagia est, rugis profundis caret, duriore testâ contegitur, & bipedalis sæpissimè invenitur. Pinnophylacem, ut minor, alit: ulginoso ac palustri tractu nascitur: profundiore gurgite immergitur, & multum ingrati saporis habet.

Ex *Aldrovandi* pinnis *prima* est, aculeata, coloris rubri: *Altera* pinnæ parvæ Rondeletii similis cum capillamentis: *Tertia* pinnæ Pernæ genus. *Quarta*, parte interna & externa depicta, testa foris fusca, rubra, & aspersa; intus sanguinei, & cærulei coloris. Datur & *quinta* cum tubere verrucoso intus adnata. *Aldr. l. 3. c. 70.*

Pinnis adde *Conchas anatiferas*, diversi generis. *Prima* tribus partibus constat cum umbilico annexo. *Altera* quinque partibus cum umbilico. *Tertia*, aperta est, eique umbilicus inseritur. *Quarta*, hiulca est ea parte qua primum plumulæ prorumpunt. *Quinta*, fœtum intra vulvas situm ostendit. *Sexta*, fœtum imperfectum è valvis exemptum. *Septima*, Berniclam avem adultam, ex ejuscemodi Concha natam.

ARTICULUS VI.

De Conchyliis Univalvibus.

PUNCTUM I.

De Lepade seu Patella.

Hactenus de Bivalvibus dictum: Univalvia sunt, *Lepas*, *Concha Venerea*, *Concha Persica*, & *Penicillis*. Ad priorem *Auris marina* pertinet. *Lepades*, Plauto nisi mendum subest Lopades, quibusdam Græcis πεμάτια, modernis Petaglides, vel quòd sint petrarum in mari quasi, λεπίδες, id est, squammæ quædam; vel quod petræ cum eis spoliantur veluti λεπιδω̃ ἢ λεπίζεϑαι, hoc Tab. XVI. & XVII. *Aldrov. l. 3. c. 79.* Nomen.

hoc eſt, deſquamari videantur, dicuntur. Gaza Patellas, à vaſis eſcarii ſimilitudine, ut Rondeletius autumat, exponit. Inter μονόθυρα cenſeri debere, nullum dubium. Saxis teſta in dorſum data adhærent: ideo Ariſtoteles alteram partem ſuperficiei detectam, carnem oſtendere dixit. Os ipſius verſus terram, & excrementorum exitus ſuperius habetur: Papaver quoque in imo, ſive in ſuo fundo habent. Bellonius ſcribit tanta eſſe magnitudine, quanta extrema ovi putaminis pars abſciſſa eſſe poteſt. Colorem *teſtarum* livere vel cinereum eſſe cornuaque limacis inſtar exerere, & os, & caput habere huic perſimile. Plura in Differentia vide. (Deſcriptio.)

Locus. *Locum* ſi quæris, in ſaxis littoris Aquitanici & Britannici, nec non Maſſilienſis & Agathenſis ſinus ſcopulis inveniuntur. Circa Lepaduſas inſulas tam frequentes, ut nomen iiſdem dederint, ſi Athenæo credimus. A ſaxis ſolvi, paſtus quæritandi gratiâ Ariſtoteles author eſt, cui & Bellonius, dum conchlearium more ſerpere ait, ſubſcribit. Ad Rondeletius id negat: Nullis enim, inquit, ad natandum partibus prædita eſt, niſi temerè huc & illuc undis jactata feratur; neque victus illi quærendus, nam maris ſpuma & aqua veſcitur, quâ alluuntur ſaxa. Quod ſi aquâ allui ſaxa deſinant, ea quæ in teſta relicta eſt abſumpta, contabeſcere & emori tandem neceſſe eſt. Tam ſe fortiter attractæ ſaxis applicant, ut ne Milonis quidem digitis, avelli poſſint. Cultro igitur aut aculeato ferro opus eſt, inter ipſas & ſaxa immiſſo, quod ad oras Oceani Aremoricorum pueri facere ſolent, prodente Bellonio. (Ælian. H. A. l.6. c.55.)

Uſus. *In Cibis* crudæ à piſcatoribus & mares accolis uſurpantur. Coctæ facilius concoquuntur, modò non nimium decoquantur. Jus alvum ciet. Uſum earum & ad capiendos cibos eſſe, ex hoc Tarentini videre licet. Obſonii σολάτος dicti, præparatio in mari cujus vi in unum locum ſtatim omnes piſces conveniunt.

Ex mari *patellas* accipito, earum ſcilicet, quæ circa ſaxa naſcuntur: quarum quidem contundens carnem, exprimeſque ex ea in teſta aliqua inſcribito, quæ ſequuntur: ſubitoque non ſide magna admiratione videbis piſces in unum locum fluere confertum. Sunt verò ipſa nomina ταώ, σιβαώθ, quibus ſanè ichtophagi utuntur.

Differentiæ. *Dividitur* in *magnam*, Maris rubri *parvam*, & *feram*. *Major Rondeletii* teſtam habet non exquiſitè rotundam, ſed inæqualem, intus lævem; foris parum aſperam, cui aliquando muſcus innaſcitur, gibbam in ambitu liveſcentem & ſtriatam, intus cavam. Carnoſam quoque fimbriam in corporis ambitu quam expandit quum hæret, ſoluta contrahit. Interius ſubeſt caro dura, quâ maximè ſaxo hærent, quæ ſcuti picti formam refert. Os ſuperiore in loco manifeſtum eſt, inferiore ori adverſo, excrementi meatus, non in teſta, ut in ea quæ ἀγρία dicitur. Os venter ſequitur, in eo eſt μήκων, in imo ventre etiam pars, quæ ovum dicitur. *Maris Rubri* lepas Bellonii, tabellis, quas in tergo gerit, corneis numero octonis, tranſverſis, loricæ modo contegitur, atque undequaque cartilagine obſepta eſt, multis ſpinulis horrida, iis perſimilibus quæ in ſtellis marinis viſuntur: ſeſquidigitum lata eſt, ternos verò longa. Caro rubri limacis colorem ac naturam habet, eſturque cocta. *Parvæ Rondeletii* teſta media mucleis pinearum nucum figura ſimilis eſt, & æqualis. Ex laminis parvis conſtat: Carnem intus habent, ſed ob parvitatem partis vix diſcernuntur.

Fera, λεπὰς ἀγρία, & *auris marina*, θαλάττιον οὖς ob magnam cum aure noſtra ſimilitudinem, teſtam habet cavam, argenti vel unionum colore: foris gibbam, lineis multis depictam: parte una, cochlearum modo claviculatim contortam à qua foramina incipiunt, initio parva, quæ deinde magis ac magis augentur. Differt à majore excrementi meatu, quod ut annotavit Ariſtoteles, parte ima teſtæ excrementum egeratur, quâ foramen habetur. Bellonius majorem vocat. Quia teſta pellucida & perpolita eſt, ideò ab aurifabris in tenues laminas diſſecatur, ut inde elegantiſſima vaſa incruſtentur. Aldrovandi Cypria major ſtriata & non ſtriata ad majorem Rondeletii referri poteſt. (Aldrov. l.5. c.81.)

Punctum II.

De Concha Venerea.

Concha Venerea nomen fortè ex eo invenit, quòd non modò Veneri grata, ſed & ob communem originem è mari cognata, crederetur; celebriſque eſſet ejus Deæ effigies, atque haud ſuo an ex hoc genere, ut Gelenii verbis utar, pede premens. Martialis Concham ſimpliciter vocat, Hyle Poëtria Concham Erythræam, ſine dubio, quòd circa mare rubrum frequens ſit. Bellonius in vico nomine Torviginti camelos his conchiliis rotundis onuſtos ſe conſpexiſſe prodit, & Cairi incolas iis ad lævigandam papyrum, & telas coloribus permixto gummi confectas uti. Ideò eidem Lævigatoria dicitur. An Belliculi marini, ἐμπολέμικοι θαλάσσιοι Myrepſi, ſeu ut quidam vertit, Umbilici marini rectè à Pharmacopæis nonnullis dicantur, dubito. (Tab. XVII. Nomen.) (Aldrov. l.3. c.82.) (Martial. l.14.)

Putat enim interpres lapides intelligi exiguos & candidos, in littore maris repertos, umbilicum hominis referentes abſtergendi facultate præditos, quos alii fabas

bas marinas dicunt. Cordus Dentalium nominavit. Ennius fortè, citante Apulejo, *Matriculos* Mutianus apud Plinium *Muricem*. Nec aliud quid sibi χοιρίναι Græcorum volunt, quamvis eas Aristoteles prætererit. Expresse enim eas Conchas marinas, quibus utebantur Athenis ante calculorum usum inductum, Scholiastes Aristophanis vocat: ne dicam, Pollucem quoque idem attestari. Galli *Porcellanas* appellavere, seu à quadam oris suilli specie, ut Gesnero placet, quam parte sui inter labra denticulata dehiscente, vel potius altero extremo testæ, nempe acutiore & eminentiore, rostri suilli instar, quodammodo referunt: ἢ διὰ τῷ μορίῳ γυναικείῳ πῶς ἐοικέναι; τῇ τε μεταξὺ τῶν χειλῶν χίσει: ἐ τῇ ἐνδοτέρῳ κοιλότητι τῇ μήτρᾳ. Sane nutrices apud Varronem maximè naturam quâ fœminæ sunt, appellant Porcum, & Græci, eadem significatione Chæron sive Delphaca. Uterinos etiam calculos, qui hoc genere minores sunt vulgus Germanorum appellat. Minimam aliqui Corvinam aut Corviolam dixere.

Plin. H. N. l. 9. c. 25.

Descriptio.

Descriptio si attendatur; Latior est, secundum Mutianum purpura, neque aspero, neque rotundo ore, neque in angulos prodeunte rostro, sed simplice concha, utroque se latere colligente. Testam omnibus admodum duram esse vel inde agnoscas, quod nunquam eam arrosam comperias. Tota intus candida est, foris colorum varietate insignis, in diversis conchis, politissima & æquabilis. Os ipsi est in ambitu denticulatum, inque ejus lateribus canales breves, per quos linguam egerit. Plura in Differentiis.

Usum in quibusdam concha sola invenit. In pillulis de bedellio ad alvum stringendam reperitur: quamvis Monachi Mesues interpretes matrem per larum supponi jubeant. Turcæ & Cairi incolæ quomodo eis utantur, superius diximus. Galli ad suspendendas claves & conficienda cochlearia utuntur. Æthiopibus loco monetæ inservit. Ideo in tanto apud eos precio, ut sæpe aurum pro ea permutent, & sæpe filios suos vendant. In Concha majore faciem sculptam & pulchrè expressam se vidisse, Gesner. testatur.

Differentiæ.

Differentias Concharum plurimas apud Rondeletium, Gesnerum & Aldrovandum invenies. Rondeletius quatuor habet.

Prior ovi figurâ, in testæ extremo utroque foramen habens, alterum cibi gratia parum prominens, alterum ad excrementa rejicienda. Remoram Mutiani esse credit.

Secunda, testa est tenuiore & magis perspicua, varia quoque, & pro maculis inspersis lineolas habente, Concha simplice utrinque sese colligente.

Tertia parte plana compressa magis est, maculis rotundis notata, durior secundo, colore candido.

Quarta, parte alterâ est in tumorem elata, in qua circulus aurei coloris. Alioqui tota foris est candida, intus cærulea.

Gesneri russa major & minor non multum à Rondeletii abeunt. Illa nusquam inniti potest nisi parte plana quæ candida est, ut intus quoque gibba, quæ hæmisphærium constituit, russa, maculis nigris distincta. Lævitate ita resplendet, ut imagines reddat, sed obscurè. Minoris dorsum in summo varium est, albis, pallidis, & glaucis maculis. Pars interna candicat.

Aldrovandus, tredecim species, si non plures ponit, ex quibus *una* tota ex russo candicat, & maculis per totum dorsum oblongis & ferrugineis aspergitur: alia lutescebat primò & maculis purpureis ornabatur, in humido detenta pallidior evasit, postquam superioris corticis cuticulam exuisset. *Tertia* maculis per dorsum aterrimis rotundis & inæqualibus tingebatur. *Quarta* subpurpureis, amethystinis & cæruleis. *Reliquas* ibidem vide. Nos hic tres depingi curavimus. Quam Lusitani & Æthiopes Buzios dicunt, undiquaque alba est, nisi quod in dorso lineæ binæ flavent, in ovalem ferè speciem conjunctæ, & dorsum ipsum inæqualium quàm cæteris & gibbosum, ita ut illi quoque testa incumbere possit, sed obliquè. Pars interior è rosco ad cæruleum redit.

Huc *Concham Persicam* & *Penicillos* refero. Illa à loco nomen sumsit. Est majore sui parte rubicunda, cætera candida. Margaritas proferre proditur. Minor totacinericii coloris est. Tubulos testaceos *Penicillos* recentiorum nonnulli vocavere. Molli quadam & laxa substantia saxis alligantur, ita ut aquarum undis cedit & agitetur. Cum id carnosum, quod nimirum intus latet, se exerit, frondem expandit, sunt & in quibus vermes delitescunt, quorum sex Icones hic damus.

Aldrov. l. 3. c. 84.

HISTORIÆ NATURALIS DE EXANGUIBUS AQUATICIS.

LIBER IV.

De Zoophytis ſive Plant-animalibus.

Caput I.

De Urticis.

Tab. XVIII. *Aldrov. l. 4. c. 1.* Nomen.



Uartum Exanguium aquaticor. genus ſunt Zoophyta, quæ Ariſtoteles τὰ ἐπαμφοτερίζοντα φύτῳ ϗ ζώῳ, ſeu ambigentia plantæ & animali ut Budæus & Gaza vertunt, appellat.

Talia verò ſunt, *Urtica*, Pulmo marinus *Holothuria*, *Tethyia*, *Malum granatum*, *Fungus*, *Pyrus*, *Mentula marina*, *Penna marina*, *Uva marina*, *Malum inſanum marinum*, *&* *Manus marina.*

Urticæ, ab urendo Latinis dicuntur, quòd manum urere videantur, ſi ea tangantur. Græcis ἀκαλήφαι, ſeu quam ἀπολῦσαι τὴν ἁφὴν, id eſt, ſenſum corrumpentes, ſeu tanquam ἁπάλαι τῇ ἁφῇ id eſt, tactui molles ac lenes ſed per antiphraſin, aſperæ quippe ſunt, & infeſtæ, dicuntur. Vocantur & κνίδαι, ἀπὸ τῦ κνίζειν, hoc eſt, δηγμὸν ϗ κνησμὸν τινὰ ἐμποιεῖν τῶν ἁπτομένων χέρει, *morſum aut pruritum excitare tangentium manibus* : nec non μετρίδια, à ſimilitudine quàm cum muliebri pudendo habent : Colyzenæ quoque à modernis, quòd colis, id eſt, pedunculis ſuis, Polyporum more firmiter adhæreant. In Italia *flammæ maris*, apud Trottulam, *Carnes marinæ* dicuntur. Jovio urticæ & vertibuli haud ſine errore iidem ſunt.

Deſcriptio. *Ariſt. H. A. l. 8. c. 2. & l. 4. c. 6. Pli. H. N. l. 9. c. 45.*

Deſcriptionem generalem ſi ſpectes, *Os* in medio habere, quod in majoribus evidentius eſſet prodidit. Ariſtoteles. Excrementa nulla in iis cernuntur, & hac re ſtirpibus ſunt ſimiles. Summa tenui fiſtula reddi, apud Plinium legimus.

Locus. *Ariſtot. H. A. l. 8. c. 2. Pli. H. N. l. 9. c. 45.*

Diverſa diligunt *Loca*, & in variis generantur. Quædam enim nunquam abſolvuntur, ſed ſaxis ſemper adhærent, reliqua quæ vagantur, littoribus & planis locis gaudent. De ſaxo, quaſi de teſta vivunt, & prænatantes piſciculos excipiunt retinentque, Plinius carne veſci ſcripſit. Idem Urticis *gignendi* modus qui teſta incluſis: per rimas enim, & cavernas, & fauces ſaxorum oriuntur, ut tradit Philoſophus.

Natura. *Plinius H. N. l. 9. c. 45.*

De *Natura* earum ita Plinius : Contrahit ergo ſe quam maximè rigens, & prænatante piſciculo, frontem ſuam ſpargit, complectenſque devorat. Aliàs marcenti ſimilis, & jactari ſe poſſe fluctu algæ vice, contactos attritaque petræ ſcalpentes pruritum (Dalechampius legit, petras ſcalpentes ob pruritum) invadit. Eadem nocte pectines & Echinos perquirit : dum admoveri ſibi manum ſentit, colorem mutat & contrahitur. Tacta uredinem mittit, paulumque ſi fuit intervalli, abſconditur.

Uſus.

Comedebatur olim, ut nunc etiam : quanquam Pythagoras aſtinere diſcipulos juſſerit, vel quòd Veneris ſtimulos afferre diceretur : vel quod Hecatæ ſacra eſſet. Ab Ariſtotele poſt æquinoctium hyemale magnopere laudatur. Hoc tempore plurimas ligneo veru transfixas, & aliquantulum aſſatas, primum ex ſale & aqua fervefaciunt : deinde farinâ conſpergunt, & ex oleo vel butyro in ſartagine frigunt. Secundum Xenocratem, gratæ ſunt ori, ſed ſtomacho admodum inſuaves : (Diphylus tamen ἰυσομάχυς facit) ſed aſſatæ elixis accommodatiores. Alvum cient, urinamque magis movent. Cum paſſo aut vino mulſo facilè concoquuntur & excernuntur. *Medicinam* ſi attendas, ajunt in vino potas calculoſis prodeſſe, ut author eſt Galenus. Cum aceto ſcyllitico pſilothrum conſtituit.

Ariſtot. H. A. l. 4. c. 6.

Differentiæ. *Ariſt. H. A. lib. 5. cap. 16. & l. 1. c. 1.*

Differentias varias apud authores invenias. Ariſtoteli aliæ ſunt corpore parvo, quæ cibo aptiores : aliæ majuſculo duroque. Aliæ ſinuoſis adhærent quæ nunquam à ſaxis abſolvuntur : aliæ plana littora amant, quæ ſuis abjuncta ſedibus vagantur. Idem apud Athenæum habetur. Secundum Rondeletium, Aliæ ſaxis vel cuilibet rei alteri adhærent ; aliæ minimè. Rurſus earum quæ ſaxis vel alteri rei hærent, alia perpetua ſtabilique ſede illic degunt, quæ ſunt Urtica parva in rimis ſaxorum latitans:

Ath. l. 3.

latinans : quæ Purpuris & Buccinis adnascitur; quæ cinerea est, longisque cirris constans : Aliæ sedes mutant, & liberè per mare feruntur natantque, ut, purpurea urtica. Semper solutæ sunt, quas vulgò Potes appellant. *Parva*, juglandis magnitudinem vix superat. Tota carnosa est, cirros breves habet, contracta recti intestini extremum refert, colore vario est. Quædam enim cærulea, alia viridis, alia subnigra, sed punctis aliquot cæruleis vel flavis vel rubris notata. Græcis κνίδαινα dicitur. *Cenerem* à colore nomen sortita est. Tenuis est admodum, quia frondem magnam, id est, cirros multos habet, carnis parum. In Saxorum rimis vivit : comam semper explicatam habet, nec unquam contrahit.

Utraque scopulis littoralibus, & iis potissimum marinis tractibus qui ventorum impetum minus sentiunt, tam pertinaciter inhæret, ut nisi primo impetu divellatur, vix postea nisi in frusta concisa dirimi possit, adeò suas trichas arctissimè contrahit. *Purpurea*, seu Phœnicea, Rosa quibusdam, aliis Posterol, quòd contracta recti intestini extremum cum musculo sphinctere seu podicem referat, est primæ similis, nisi quòd frondem & longiorem & copiosiorem habet.

Purpuris & buccinis adnascens, partem exteriorem habet duram & rigidiusculam, spissioremque quàm in aliis urticis, cirros brevissimos in ambitu. In exterioribus ejus partibus filum longum deducitur purpureo colore, tam jucundo, tamque fluido infectum, ut cum precioso illo Purpuræ succo certet. Ideò hanc à cane Herculis demorsam fuisse Rondeletius credit. Datur & *in Lepade nata*, de qua Ferrantes Imperatus ita scripsit: In dorso esse sex rimas stellam æmulantes: in medio dorsi foveam parvam cum figura quadam inclusa Conchæ rhomboidi simili, sustinerique à lateribus lepadis mediante membrana continua, & cavitatem, quæ est in animali non habere aliud intermedium quàm membranam. A parte anteriore conspici fructum Lepadis instar penicilli pictoris in se revoluti.

Ad priores illas referri *Bellonii* possunt, quarum quædam rubro colore suffusa est, altera magis cærulea, granulis in gyrum circumsessa. Utraque marinum tuber *contracta* refert, *explicata* Cæsariem totum corpus rotundum ambientem: nam infinitis cirris, antennarum papilionibus, aut scarabæi crassitudine constat.

Huc etiam specta Aldrovandi *Contracta*, *Cinereæ Rondeletii congener*, quæ etiam saxis adnascitur, cirris tenuibus : *pilei ferè forma*, colore tota coccineo, excepta summitate, quæ est viridis, cum nigra rotundaque macula : & quæ ex *leporis marini genere*, coloris partim purpurei, partim albi.

Urtica soluta, seu *Potta marina* vulgi, quòd speciem quandam mulieris vulvæ repræsentet; Græcis Mongi, inhonesto etjam vocabulo, quòd, ut scribit Bellonius, partibus verendis admota, pruritum ac Venerem, imo etiam ampullas excitet, dicitur. Cum jacet, omaso similis est : cum erigitur, pulmo videtur, & adeò tanquam vitrea & lucida est, ut sine sectione interiora omnia videre possis. Suspensa, quandam Polypi imaginem gerit, nisi quod brachia tenuissima & crassissima habent. In partibus unde pedes oriuntur, quosdam meatus arenarum plenos Gyllius vidit. Formam supernè rotundam, infernè concavam refert Massarius, ut Conchæ videri possint; Cirros ex imo emittere admodum Polypi. *Aldrov. l. 4. c. 2.*

Duo hujus apud Rondeletium *genera*. Primum ita describit. Pars una veluti fungosa quædam massa, rotunda, cava, in medio perforato, purpurea veluti fasciola ambiente, pileum planè refert: altera parte Polyporum pedibus similis est. Octo enim pedes habet crassiusculos, extremis partibus quadratos, in acutum desinentes, nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeò pellucido & splendido, ut oculos offundat. Ad eam magnitudinem accrescunt, ut pileos, quibus viatores uti solent, superent. *Differentiæ.*

Alterum, quatuor duntaxat pedes seu frondes habet, qui foliis acanthi comparari possunt, in altera parte lineæ stellatim disponuntur. Hujus generis illa quoque videtur, quam *Bellonius* ita descripsit : Mollis quidem & albus corpore cartilagineo, ac crystalli in morem pellucido, quod in mucorem facilè resolvitur. Gibbam habet instar dimidiatæ sphæræ figuram, glabram, pollicis crassitudine: cujus pars interna nervis rectis à medio incipientibus, quasi striis fulvi coloris in gyrum radiatur; quibus se diffundit & constringit : qua corporis commotione aquam concutit, & nunc in pronum, nunc in supinum effertur. Pinnarum vice pinnis tenuibus & ægrè conspicuis in orbem communitur, ut Lepus marinus. Cruciformes quoque cirros, striatos, crassos, in modum stellæ radiatos, numero quaternas, parte interna natationi accommodatos habet: quas ut exactè conspicias, erit in lebetem aquæ syncerioris cojiciendus: qui si supinus devolvatur, multas fissuras in radice cirrorum ostendet.

Os quoque habet parte prona situm, quo ea quæ venatur absorbet, in quem usum quatuor cirri ad ejus latera subjacent, coloris synopidis, quasi ejus branchiæ essent, vel intestina. Hinc fit, ut intuentibus pulmonem in mari pabulandi gratia divagantem, grandis videatur quasi pituitæ globus, qui

qui unicum tantum colorem referret, niſi rubris illis quatuor circulis ſigillaretur, & ea cruce, qua interna pars ſtriata eſt, diſtingueretur.

Ad primum genus referenda eſt *Urtica* ſoluta *Mathioli*, quam hic damus. In fruſta diviſa, ac in mare conjecta, vivit nihilominus ac movetur: extra mare exanimis apparet. Emortua in alto mari, ac in littus ejecta, tranſparentis glaciei ſimilis eſt. Omnes pruritum in pudendis & uredinem in manibus movent, & acrimonia ſua Venerem etinctam & ſopitam excitant.

Caput II.

De Pulmone marino, & Holothuriis.

Tab. XIX. & XX. *Aldrov. l. 4. c. 3. Ariſt. H. A. l. 5. c. 15.*

INter Teſtacea quidem Pulmonem marinum poſuiſſe Ariſtoteles videtur: Plinius tamen inter Zoophyta recenſuit, quem nos ſequimur. *Pulmo marinus* dicitur ita vel à pulmonum noſtrorum figura, vel ab eorundem ſubſtantia laxa, & molli, foraminuliſque plena. Kiranidis interpres Cunnum marinum exponit, & ſic pro Urtica ſoluta, ſed falsò, ſumere videtur.

Sanè decoctum pulmonis commendant Medici: at Urticæ ſubſtantia eſt nimis mollis, & pituitæ concretæ ſimilis, qua in aquam abit; & nec in cinerem redigi, nec in aqua decoqui, corpore aliquo ſuperſtite poteſt.

Deſcriptio. *Plin. H. N. l. 8. c. 35.*

Deſcriptionem ejus vix ex antiquis obtineas. Plinius per mari ferri ubi imminet tempeſtas, pluriumque dierum hyemem portendere ſcripſit: Epheſius verò non adhærere, ſed abſoluta eſſe, addidit. Commendantur ad pylos evellendos. In aceto putrefacto & mento aſperſæ carnes, fugam illorum facere dicuntur. Cinis alligatus egregiè profluvia purgat. Decoctus verò in aqua, calculoſis medetur. Lignum ſi eo confricetur, ardere videbitur, ut ſua luce faculam quoque vincat. Rondeletius invenit ſubſtantiam quandam ſaxis hærentem, corio duro & nigro intectam, intus mollem fungoſam & fiſtuloſam aplyſiarum modo. Vel, inquit, pulmo marinus dici poteſt, corpus quoddam rotundum, pilæ marinæ modo, viреſcens, foris ſubſtantia filtro ſimile, intus totum fiſtuloſum, veluti ſpongia aplyſia. In mari aqua plenum eſt & grave: extra mare in ſe concidit, & flacceſcit: in ſaxorum rimis deliteſcit & inter algas.

(*Plin. H. N. l. 32. c. 10.*)

Aldrov. l. 4. c. 4.

Holuthuriorum nomen unde veniat, neſcimus. Pauca etiam de iis veteres. Saxis ſoluta eſſe, ſed immobilia, aſperoque corio contegi. Rondeletius *duas* nobis *icones* exhibuit, cum his deſcriptionibus. Id genus, inquit, quod hic proponimus, altero extremo obtuſum eſt & planum, in quo roſæ ſculptam imaginem dicas, circa quam ſunt acetabula. Inde parva appendix & mollis dependet. Piſculentum odorem reſipit, nec minus ingratum & inſuavem ac lepus marinus: altero extremo tenuius eſt; intus, partes omnes ſunt indiſcretæ. Altero extremo caput habere videtur rotundum, rugoſum, quod aliquando dilatatur, aliquando conſtringitur. Sequitur corpus craſſius, aculeis multis rigens: videtur in caudam deficere, ex cujus utraque parte duæ ſunt appendices pedum pinnarumve loco, ſed differentes. Superior enim ſtrictior eſt, in ambitu inciſa, in acutum deſinens, ad quam à cervice producta eſt linea; altera latior ubique. Harum beneficio motum habere videtur, cujus prorſus expers eſt primum genus: quod aliquando acetabulis ſuis ſaxis hæret, ſed ſolvitur.

Caput III.

De Tethyis.

Tab. XIX. & XX. Nomen.

TEthyia ſeu ut Plinius vult, Tetheæ, veteribus Græcis τήδεα, & τήθυα. modernis Spherdocles, à ſphæra ſine dubio; Adriatici ſinus accolis ſpongiæ, quia cum premuntur, ſpongiarum inſtar, aquam foraminibus reddant; Tarentinis, propter formam & parvos quoſdam anfractus verticilla; aliis à colore & tumore, ſeu quod nullis fibris, ut Tubera terrena niti crediderint, Tubera; quibuſdam, quod calloſa materia tegantur, Calli; nonnullis, ſed falsò, idque ex comparatione patere poteſt, Urticæ vocantur. Gaza cum Holothuriis confundit, Euſtathius & Homeri ſcholiaſtes τὰ τήθεα ab Oſtreis non diſtinguunt. Nicander τὰ τήθη, patellas feras explicat.

Deſcriptio. *Ariſt. H. A. l. 4. c. 2.*

Ariſtoteles ita eas deſcripſit. Quæ Tethya ſive callos ſpeciali nomine à tegminis qualitate appellamus, naturam inter hæc genera (Teſtatorum) peculiarem ſortiri notum eſt. Iis enim ſolis corpus toto tegumento includitur, cujus durities inter teſtam & corium eſt: quamobrem more prædurі bubuli tergoris ſecatur. Adheret id genus ſaxis ſua teſta. Duo à ſe invicem diſtantia foramina habet, admodum exigua, & viſum vix patientia, quibus humorem accipit & reddit. Excrementum enim nullum in eo ſpectatur, quale in cæteris Oſtreis, vel Echinæum, vel quod papaver vocatur. Diſſecanti ea tibi primum occurret membrana nervoſa Carnaceo corpori obducta.

Hac

Hac enim, corpulentum tethyi continetur: idque à cæteris omnibus dissimile; suo in genere omnibus similis ejusmodi caro. Hæret hoc duobus locis & membranæ & corio ab latere: quaque hæret utraque parte pressius est: quibus partibus tendit ad meatus ipsos, qui protinus per ipsum calicem extrorsum ducunt: atque hac emittit, atque exigit tum cibum, tum humorem, perinde atque si hic os sit, ille autem exitus excrementi. Atque horum alter crassior est, alter tenuior. Intus autem in parte utraque sinus dissepti, continua re pusilla quadam. In eorum altero humor inest. Cæterarum partium, quæ vel instrumenti nomine vel officio sensuum, ac ne excrementa quidem cujusquam modi qualia in aliis sunt, quicquam habent. Et hæc quidem Aristoteles. His addit Rondeletius; non solum petris, sed & Ostreorum testis affixa esse, & in illis veluti duros tumores cerni. Ovi, addit, figura sunt aliquantò longiore. Testa extra fusca, inæqualis, rigida, intus argentea, lævis. Tethyor. caro membrana alia alba involuta ventriculi formam refert, rotundam scilicet & oblongam, meatus crassior & amplior gulæ proportione respondet: alter minor podice. Colore uterque est rutilo vel russo, reliquum corpus croceum.

Locus. In Ægypto nulla inveniuntur. In Smyrna præstantissima. In Oceano ad Gallicum littus sunt frequentia, Parisiisque in foro piscario sæpe Ostreorum testis adhærentia visuntur. Signantur etiam in cavernis saxorum: maximè verò in cœno & littoribus, quæ phyco algave marina abundant. Inveniuntur & in musco marino, aut aliis in herbis foliisve marinis. Unde Plinius: Tetheæ inveniuntur sugentes in foliis marinis, seu potius scopulis. Hinc Eustathius τήθη dicta conjicit à verbo θῶ. quod significat θηλάζω quod & pro lactare & sugere accipitur. Fungorum verius sunt generis quàm piscium: & quia nullum viscus intus habent sed carnem uniformem, nihil de animalis natura habere videtur.

Motus. Motum & sensum qui illis inest ab interno provenire, cum multa Conchylia & Crustacea intus habeant, à quibus motus provenit, Plinius author est.

Usus. Rubra cibo sunt idonea: pallida verò aut sublutea amarulenta Massarius prodidit. Xenocrates plurimum dare alimenti tradit, coriaque maximè eorum non confici.

Medicinam si attendamus, torminibus & inflationibus succurrere, & tenesmum dissolvere renumque vitia; in cibo sumpto lateris dolores lenire, apud Plinium habemus. Conferunt etiam ischiadicis ventrique superiori una cum ruta: item cachecticis, quorum corpus macie conficitur cum ruta & melle.

Differentiæ. Aldrov. l. 4. c. 5. Quantum ad *Differentias* & species quatuor Aldrovandus posuit. *Prima* parte externo & interno pyri formam æmulatur, & colore est cinereo: ablataque cuticula substantia apparet densa poris exiguis, vixque visibilibus referta, per quos aqua attrahitur, & per universum corpus distribuitur. Duo grandiora habet foramina, unum oblongum; alterum rotundum; hoc alvo, illud ori respondere videtur. In his quandoque conspiciuntur Scyllari, Cancelli, & alia crustacea; item trochi, turbines & Ostracoderma.

Altera est figura mali, foraminibus duobus; rotundo, quod majus est; oblongo, quod minus. In eo Scyllarus continebatur, quæ totum ferè illius foraminis continebat intervallum. Cauda erat revoluta

Tertia figura est inæquali, tuberosa: foramine uno oblongo majore, quod in opposita erat parte minore. In eo continebatur Purpura, proportione magnitudinis Tethyi, ut etiam exterius corium penetraret.

Quarta, figura est rotunda sed inferius compressa: foramen habet tam exiguum, ut vix conspici possit: Intus, crustaceum aliquod, ut in partis superioris foramine conspicitur.

CAPUT IV.

De Mentula marina.

Tab. XX. Aldrov. l. 4. c. 7. Nomen. MEntula marina Numenio πειρὶν, fortè παρὰ τὸ σπείρειν τὰ τέκνα, aliis fortè Holothurium, à θορνύεσθαι libidini operam dare, θόρος genituram significat; hinc Rondeletii altera Holothuriorum species virilis genitalis speciem pro se fert; quibusdam Halesurion, quasi ἁλὸς οὐρὰ, marina cauda, Apuleio veretillum. dicitur. Albertus cujusdam ostrei meminit, cujus species una virgam, altera vulvam præ se ferret. Moderni Græci Psoli vocarunt.

Descriptio. A Bellonio ita describitur: Exangue maris purgamentum est: solutum vagatur. Sed ea ejus natura, ut à piscibus aliis minimè tentetur, neque à quoquam in cibo expectatur. Littorale est neque alibi reperitur, quàm ubi Patellæ, Ricini, & vertibula degunt. Genitale ex hoc dicitur, quod teres sit, pedem longum, & mediocris brachii crassitudine: Distendit se & contrahit hirudinis in morem. Unde ei & nomen inditum est. Quin etiam russi coloris est, Iners, nec nisi serpendo incedit, aspectu toroso, Nymphææ radicis similitudine. Semper ad ima sidit: nunquam natat: contrectatumque in seipsum contrahitur, ac cornu duritiem habet, vixque acuta cuspide pertundi potest: alioqui permolle dum sua sponte movetur, suas promuscides quan-

quando vult, exerit, atque ita constringit, ut ex pedali longitudine vix sex digitos longum appareant. Acetabulis quæ in promuscidibus habet, lapidibus hæret; in quibus plusquam quatuor millia nonnunquam annumeres. Ex anteriore autem capitis parte rursus crinitas emittit, veluti arbusculas acetabulis plenas; quibus quicquid palpat, ad os adducit, quod tam amplum aperit, ut vel integram conchulam admittat: vescitur enim omni conchyliorum genere. Ejus recrementa viscida sunt ac lenta, albissima, copiosa, quæ tandem indurantur, ut cum fidibus de duritia nervea certare possint. Os in gyrum ossiculis, dentatum habet, præterea nullis ossibus alibi præditum. Ab ore gula in stomachum differtur, quomodo in Erinaceo marino dictum est; reliqua ut intestina circumponuntur in gyrum, quæ vix observari possunt.

Differentiæ. Rondeletius duas species facit. *Una* coria duro constat. Dum vivit intumescit & distenditur: flaccescit post mortem. Partes internæ indiscretæ sunt. *Altera* ex testa spissa, dura, cartilaginea, perspicua & rugosa constat.

Gesnerus duas quoque à Sittardo accepit. *Prior* massa quædam informis erat, retrorsum ubi crassior altiorque veluti cornu parvum, rugosum, extendebatur: opposita pars humilior, in glande, foramen rubicundi coloris ostendit. *Altera* Epipetrum dictum, informis quoque, inæqualis, & tuberosa, multis acetabulis compacta, colore partim nigricans, partim rubescens & albicans alicubi erat.

Caput V.

De Malo Granato, Fungo, Pyro, Penna marina, Uva marina, Cucumere marino, Malo insano, & Manu marina.

Tab.XX. M*Alum granatum*, *Fungus marinus*, *& Pyrum* à figura nomen sortita sunt. Illud ejusdem est cum Punico coloris. Iste cærulei; hoc ejusdem ferè.

Penna marina est pennis magnis quæ in pileis gestare solent, perquam similis. Piscatores Itali ob extremitatis alterius similitudinem *Mentulam alatam* vocant. Est enim ea pars præputio, id est, glandi similis, altera verò parte pennam refert. Pars illa crassior, quæ glandis specie est, rimas aliquot habet, quales sunt branchiarum rimæ in galeis. Quæ pennam repræsentat, festucis tenuibus constat, quæ alumini scissili similes sunt: iis, substantia alia quadam tenera innititur. Noctu maximè splendet, stellæ modo, ob candorem & lævorem. Pennam marinam *aliam* rubentem, linea per medium caulem alba, fronde simili ferè, sed parte altera, quæ fronde caret longiore, simplici; nulla cum glande dissimilitudine.

Uvæ marinæ facit & Plinius mentionem dum scribit: Rerum quidem non solum animalium simulachra mari inesse, licet intelligere intuentibus, Uvam, Gladium, Serras. Est autem oblonga quædam & informis massa, ex uno pediculo dependens. Partes internæ indiscretæ sunt, inter quas aliquando reperiuntur glandulæ parvæ. In vino putrefacta vini tædium adfert, ut Plinius prodidit.

Malum insanum marinum, & *Manus marima*, à similitudine quoque nomen obtinuere.

Cucumis, digiti est crassitudine & longitudine, tuberculis aliquot aspersis veluti in Cucumere terrestri parvo. Partes internas indiscretas habet.

INDEX

INDEX

IN

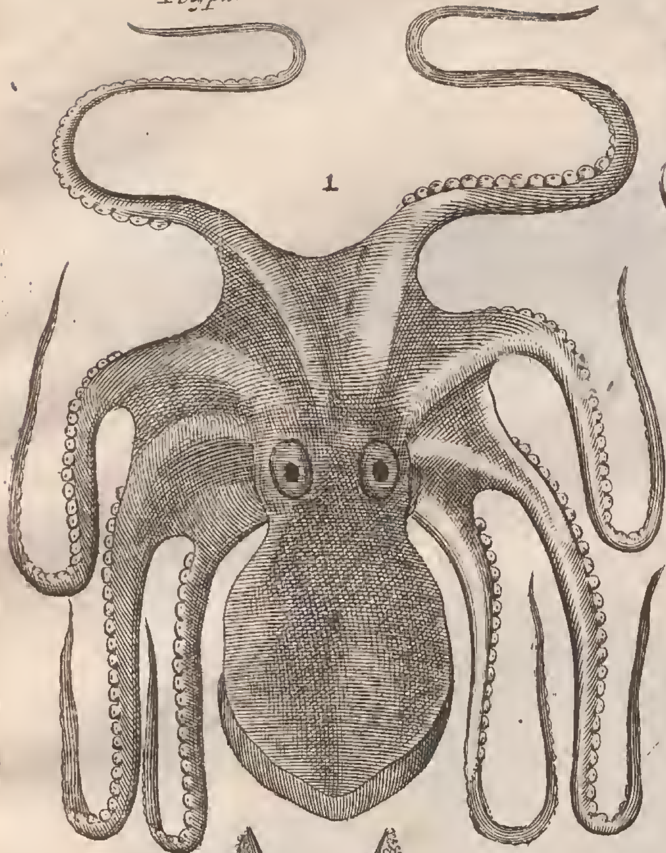
HISTORIAM DE EXANGUIBUS AQUATICIS.

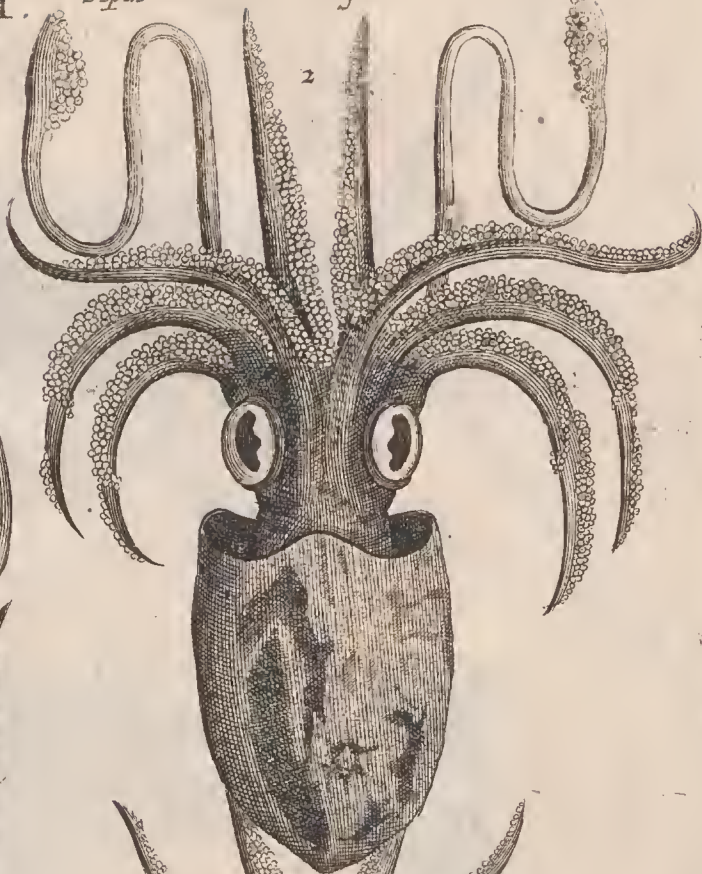
ADMO-

ADMONITIO
Ad Bibliopegum, quo quævis Tabula loco ſuo ſit inſerenda.

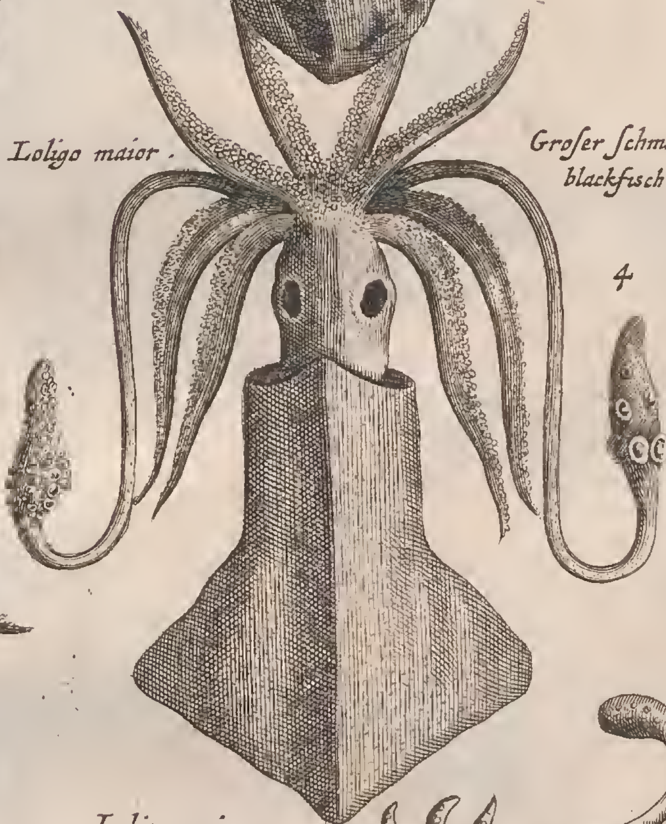


Tab. I.

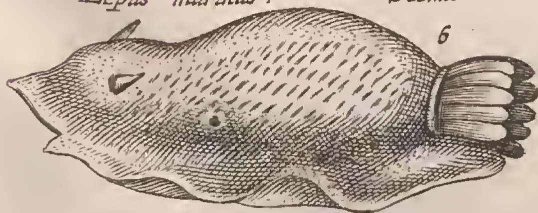

Polypus.
Polkuttel.
1

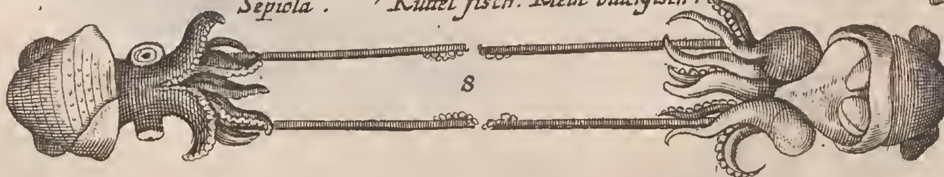

Sepia
Blackfiſch black kuttel.
2

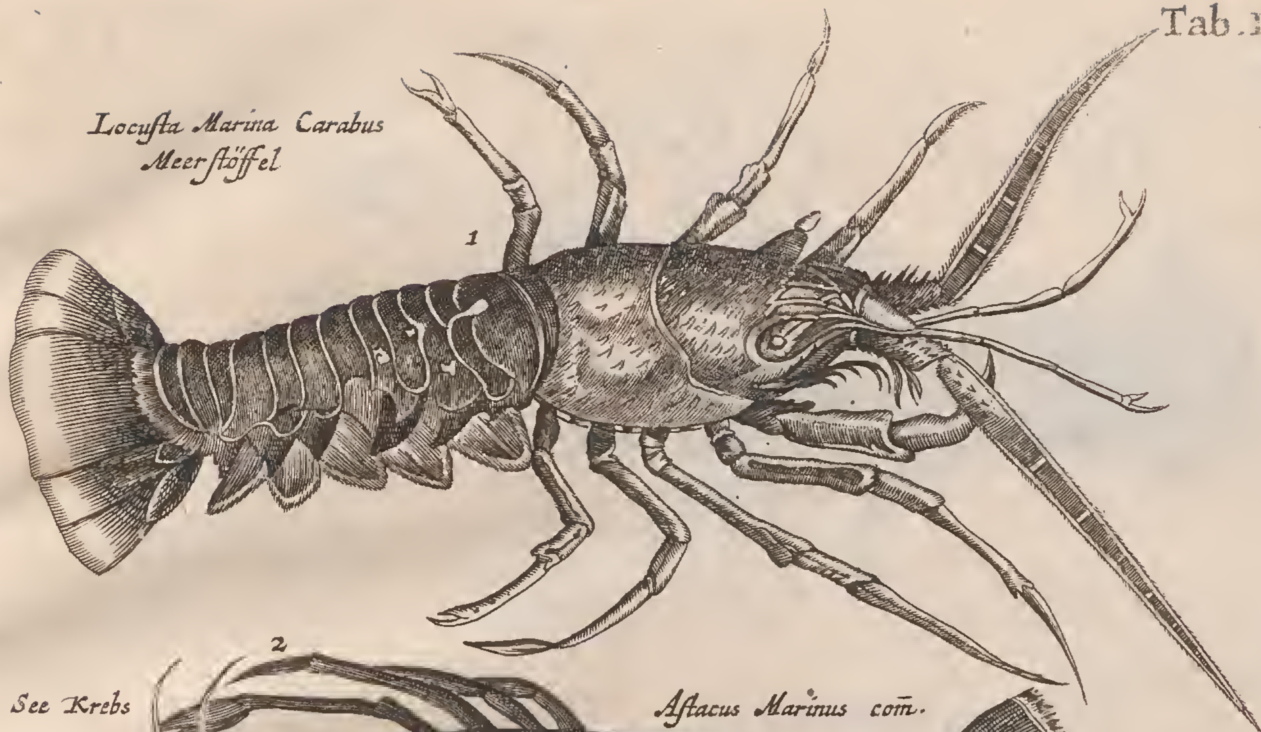

Sepia ſupina.
Meerſpin.
3


Loligo maior.
Groſer ſchmaler blackfiſch.
4


Loligo minor.
5
Oua ſeparum
7

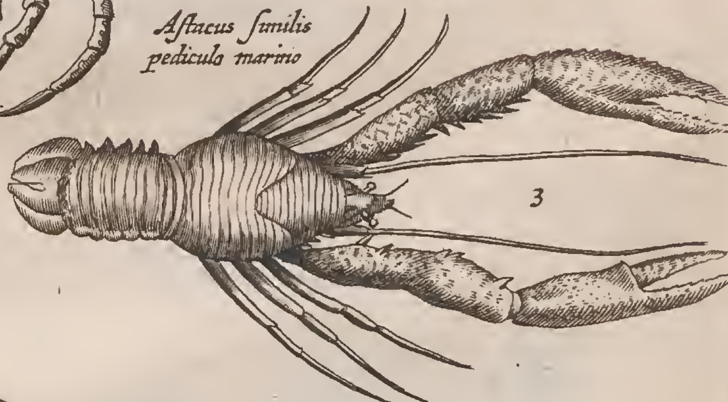

Lepus marinus.
Seehas
6

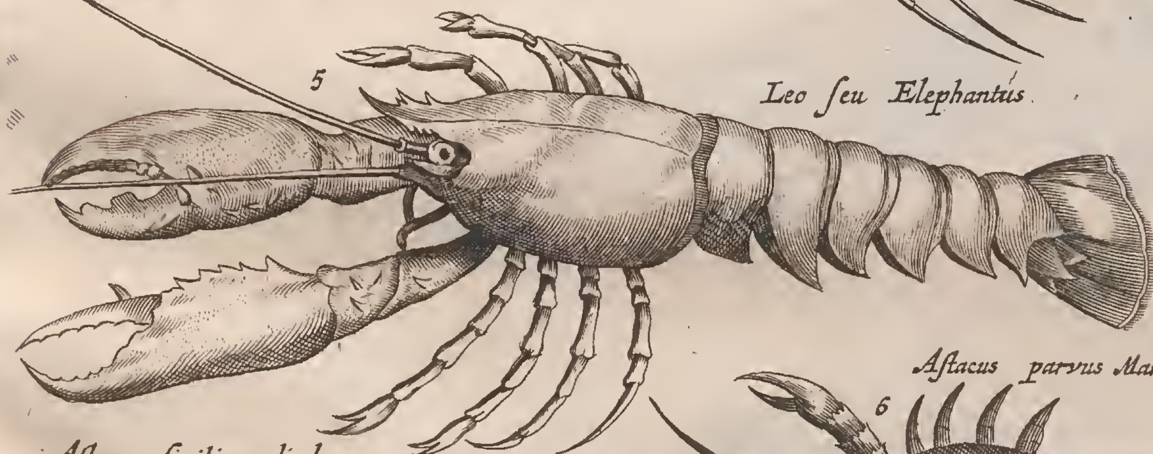

Sepiola.
Kuttel fiſch. Klein blackfiſch.
8


Locuſta Marina Carabus
Meerſtöffel
1

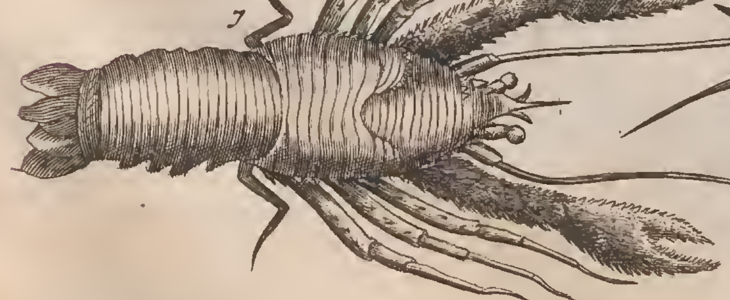

2
See Krebs
Aſtacus Marinus com̄.

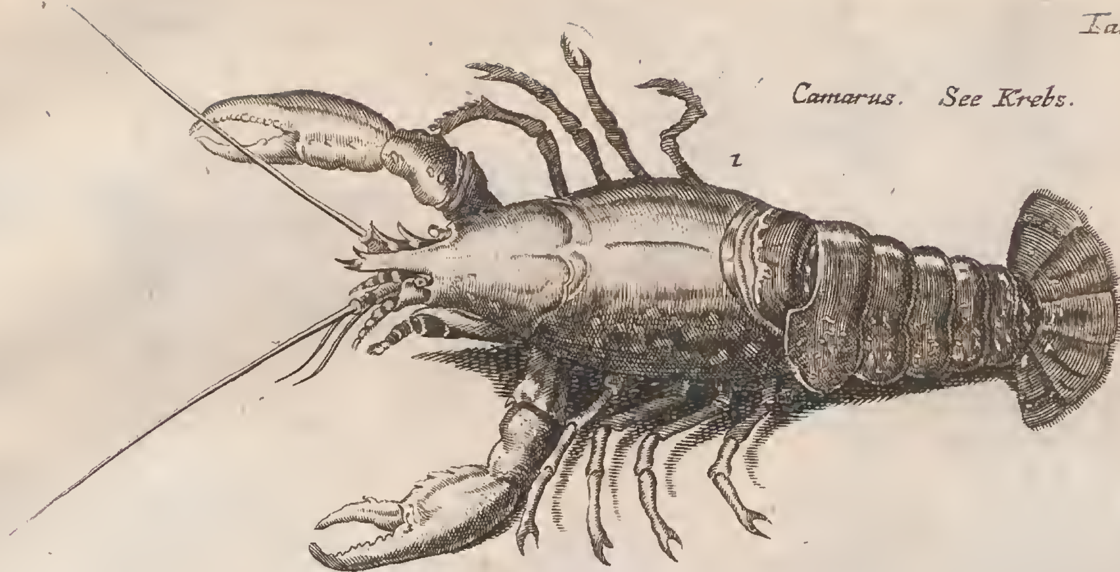

Aſtacus / cammarus. 3.
4

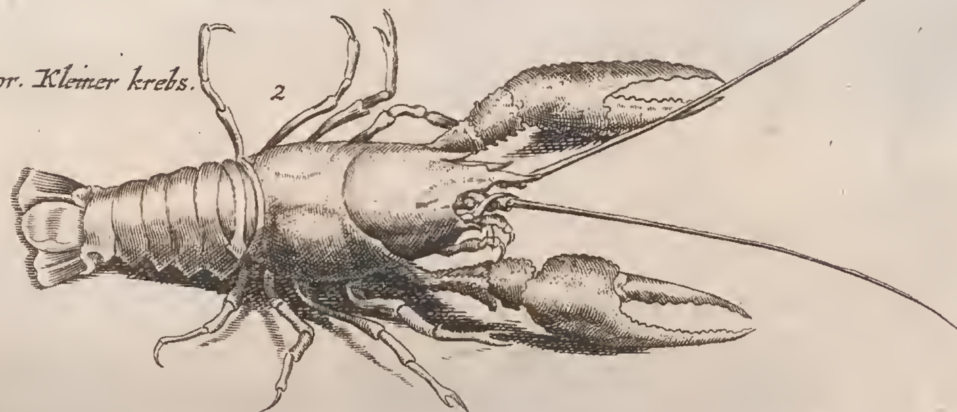

Aſtacus ſimilis
pediculo marino
3

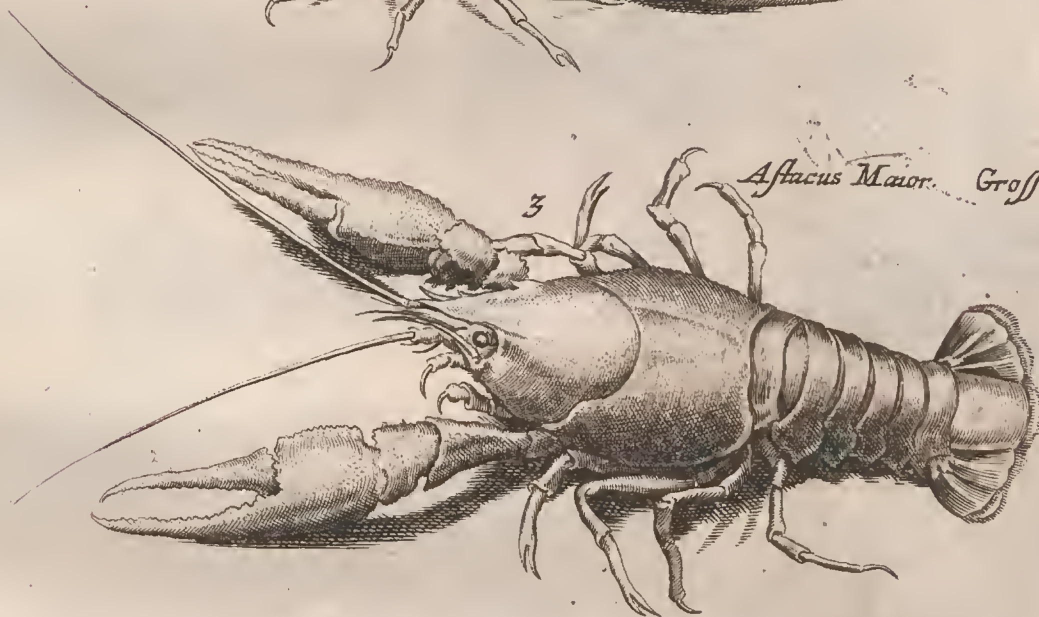

5
Leo ſeu Elephantus.

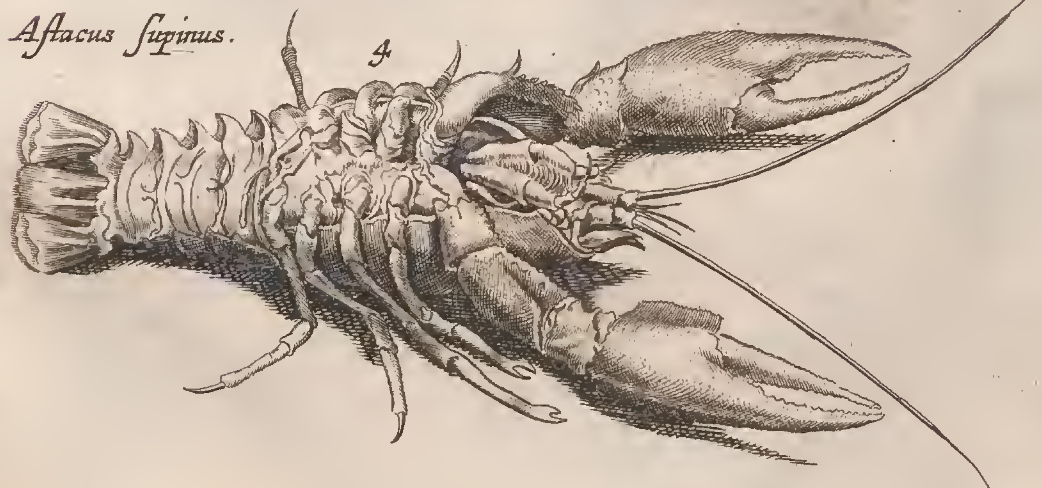

Aſtacus parvus Marinus.
6

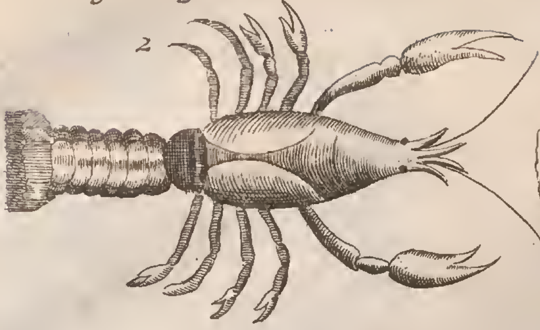

Aſtacus ſimilis pediculo
marino.
7

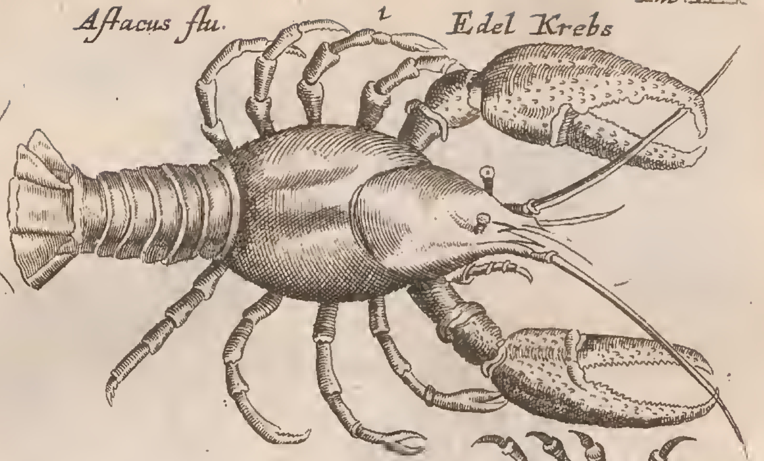

Camarus. See Krebs.
1

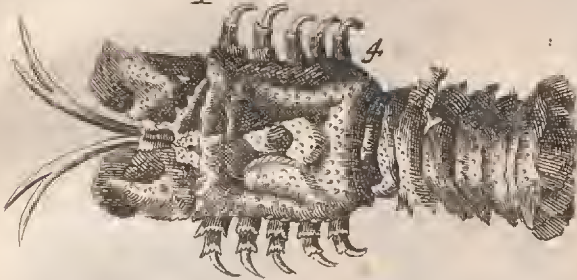

Aſtacus Minor. Kleiner krebs.
2

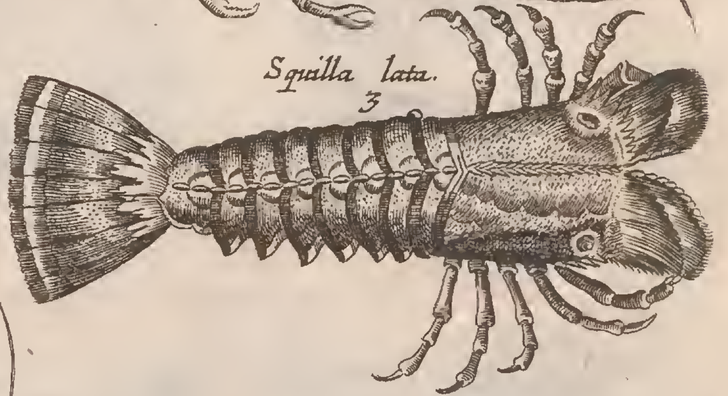

Aſtacus Maior. Groſſer krebs.
3

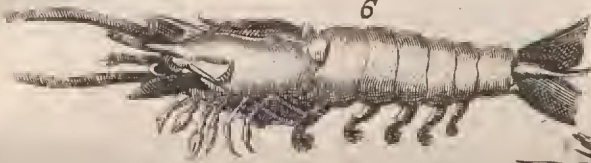

Aſtacus ſupinus.
4


Astacus fluuiatilis.
2


Astacus flu.
1
Edel Krebs


Squilla lata Rondel.
4


Squilla lata.
3


Carangon seu Carangon Rondel.
6


Squilla parua.
7

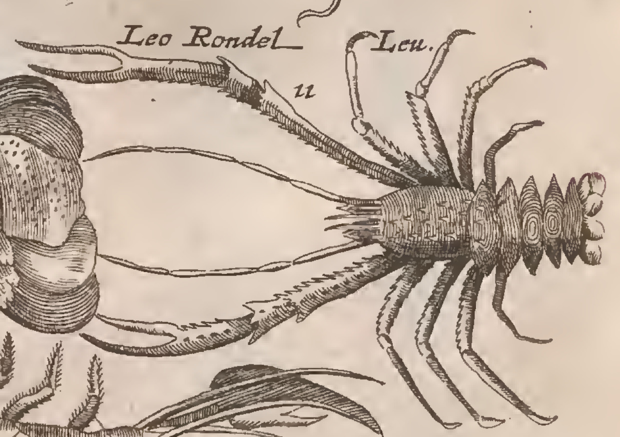

Squilla gibba Garner.
5


8
Squilla Vrsa minor.
Hoger Krebs.

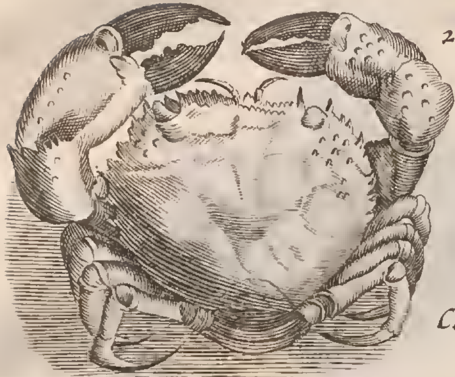

Squilla mantis.
9

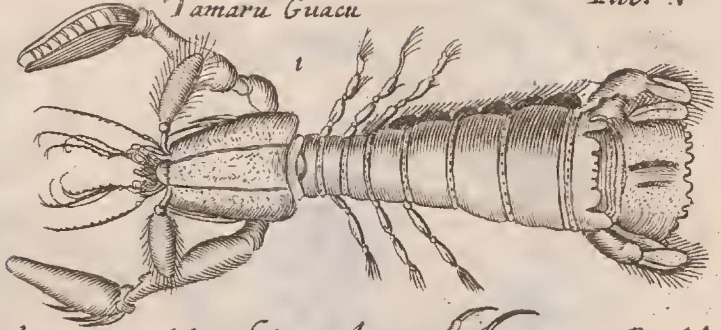

Squilla.
10

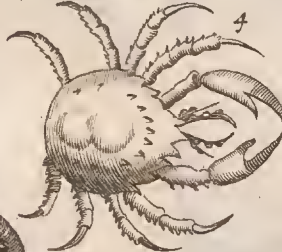

Squilla lata Bären Krebs.
12
Squilla gibba alia.

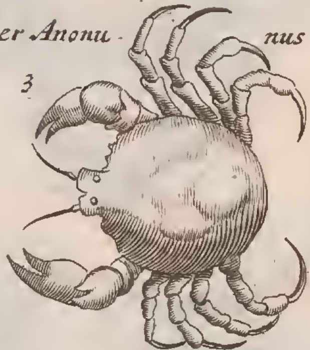

Leo Rondel
Leu.
11

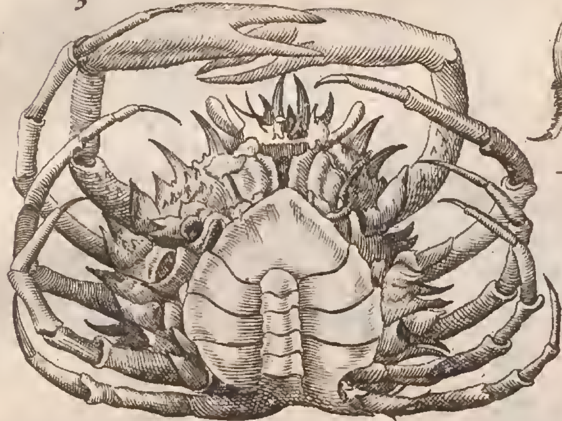

13


Cancer marinus Krab.
2


Tamaru Guacu
1


Cancer Heradeotcius Randel
4

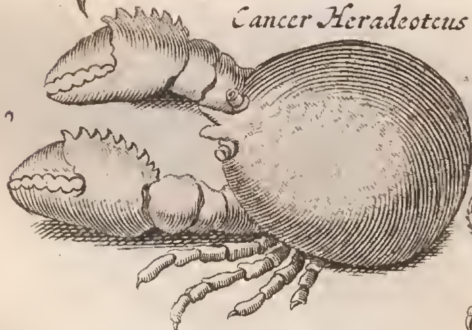

Cancer Anonu-
nus Randel
3


Cancer mari. Meer Spin
5


Hypocarcinus
6


Cancer Heradeoteius aller
7


Cancer Crabbe
8


Cancer Heradeoteus


Cancer Crabbe
11


Cancer Randel
10

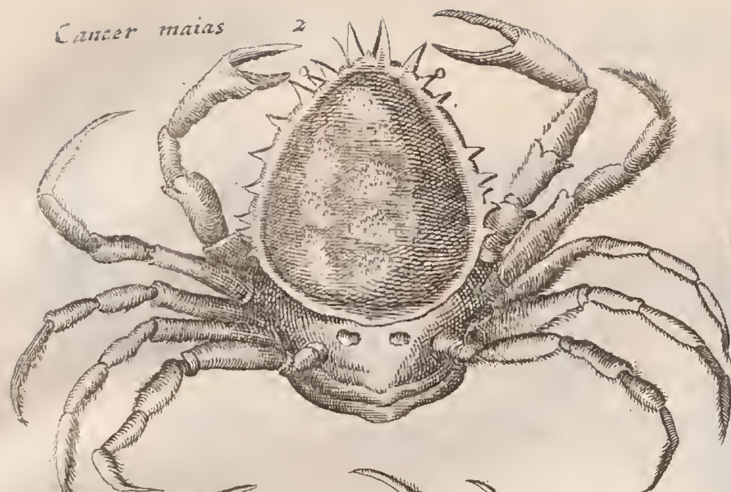

Pagurus masc Meer Spin
12


Pagurus fœm
13

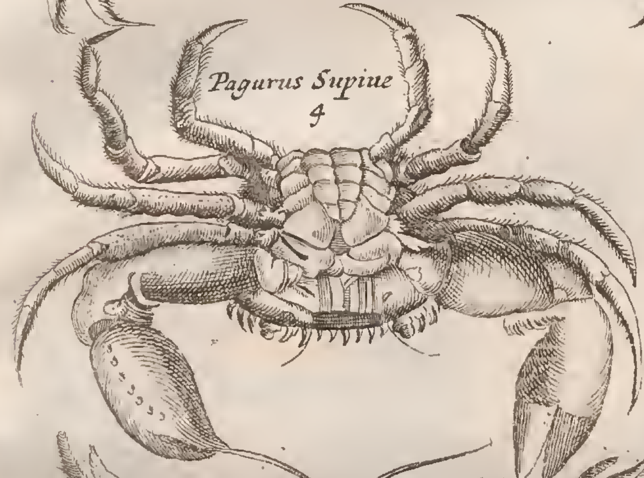


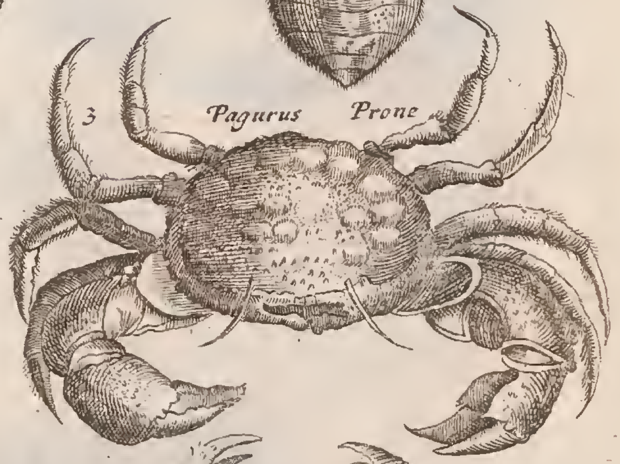




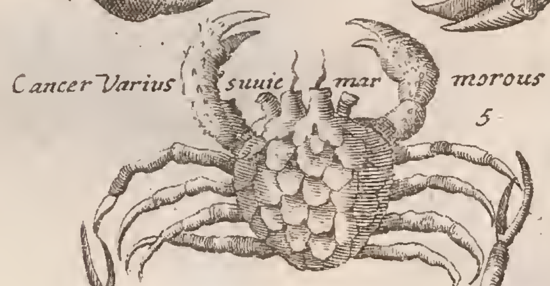

Cancer maias
2


1
Pagurus fœmius


Pagurus Supine
4


3
Pagurus Prone

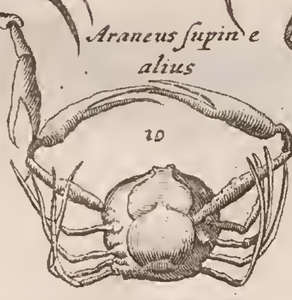

Cancer flauus siue Vndulatu
6

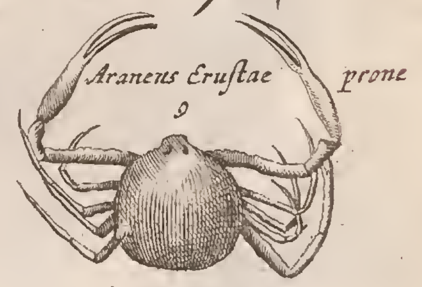

Cancer Varius suuie mar morous
5


Aranei mari Supine
8


Aranei marine Specios prone
7


Araneus alius
11

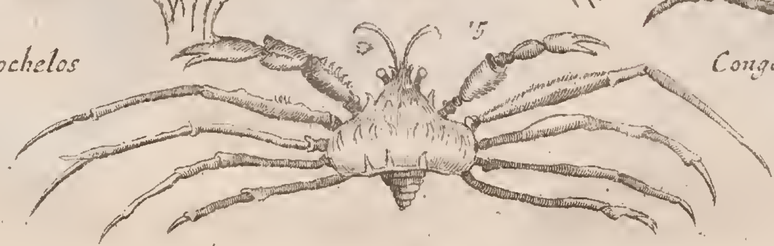

Araneus supin e alius
10


Araneus Crustae prone
9


Cancer minut
14

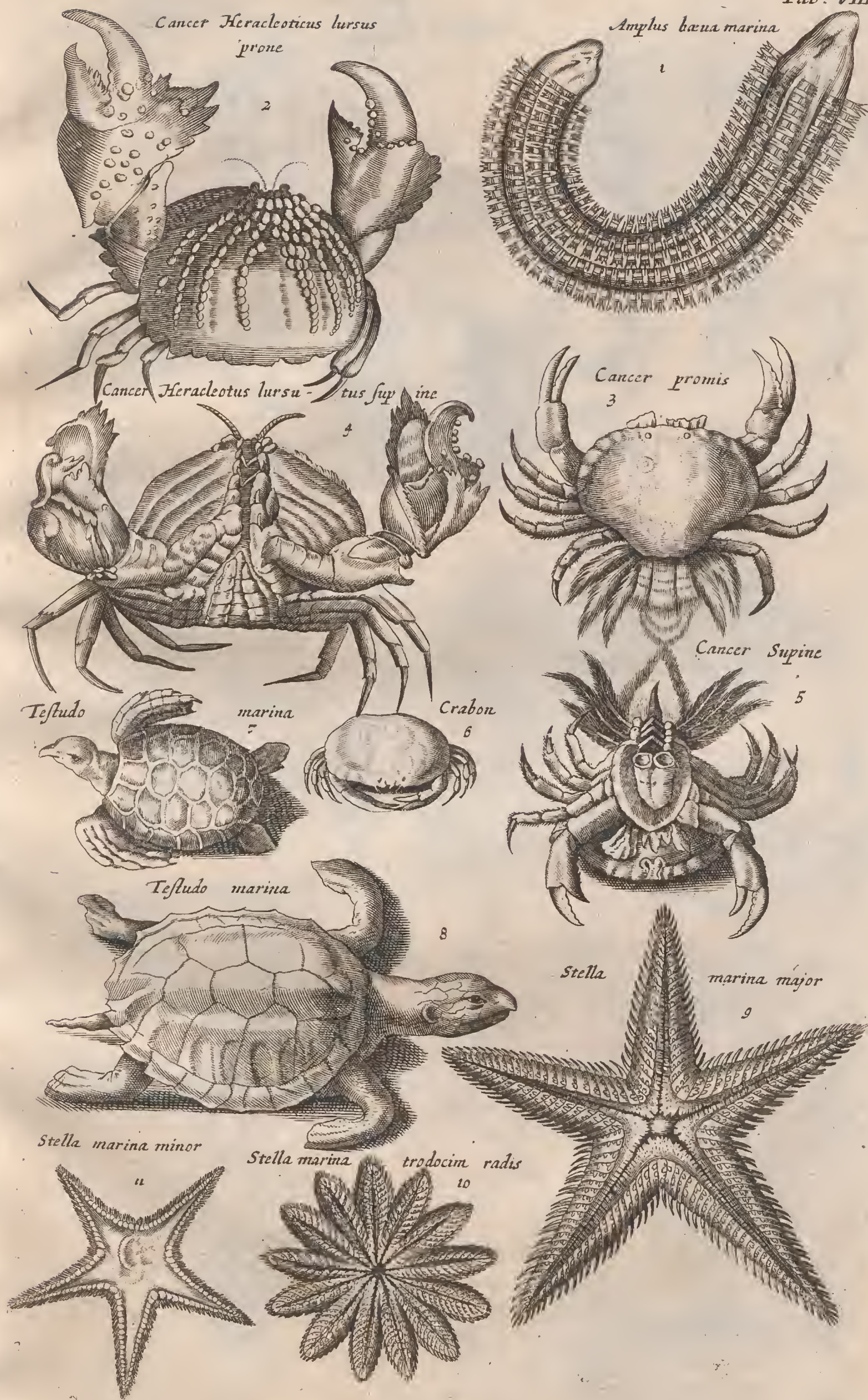

Cancer minutior
13

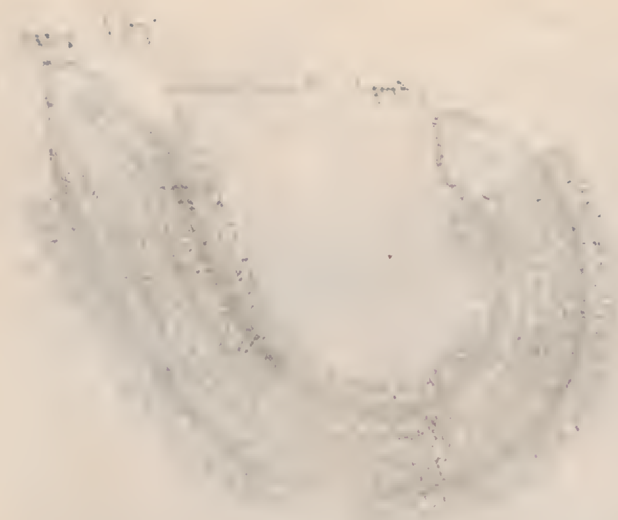
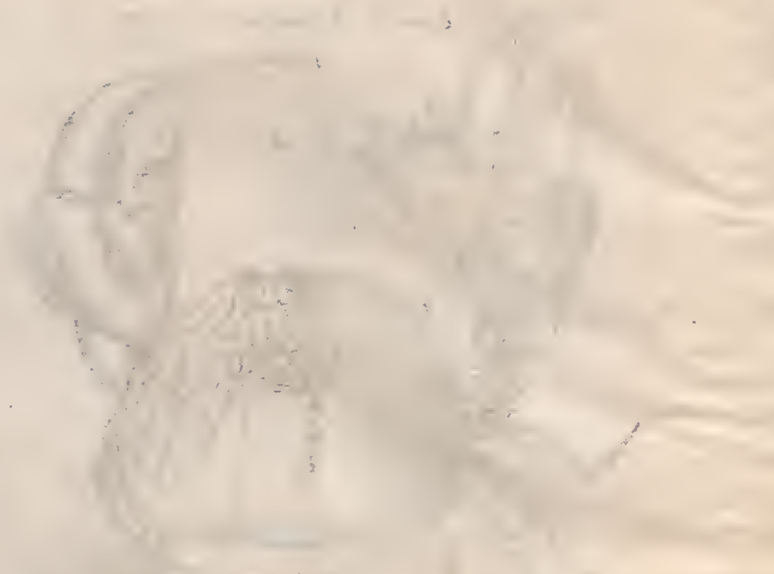

Cancer brachÿochelos Rondel
12


Cancer brachÿochelos
15
Congener


Cancer Mollucensis pronus.
1
2
Cancer Molluensis supinus.
Cancer paruus alius.
5
Cordus figura Cancer.
4
Cancer paruus
3
Cancellus nudus.
Cancel: lus in testa
7
6
Cancellus aldrou.
8
Cancellus ruber.
9
Cancellus in Buccino.
10
Scyllarus siue in Nerite concha.
11
Cancellus auena.
12
Canceri Hirsidi Rondel species.
13
Cancellus oblonques.
14
15
16




Cancer Heracleoticus lursus prone
2
Amplus bæua marina
1
Cancer Heracleotus lursu- tus sup ine
4
Cancer promis
3
Cancer Supine
5
Testudo marina
7
Crabon
6
Testudo marina
8
Stella marina major
9
Stella marina minor
11
Stella marina trodocim radis
10

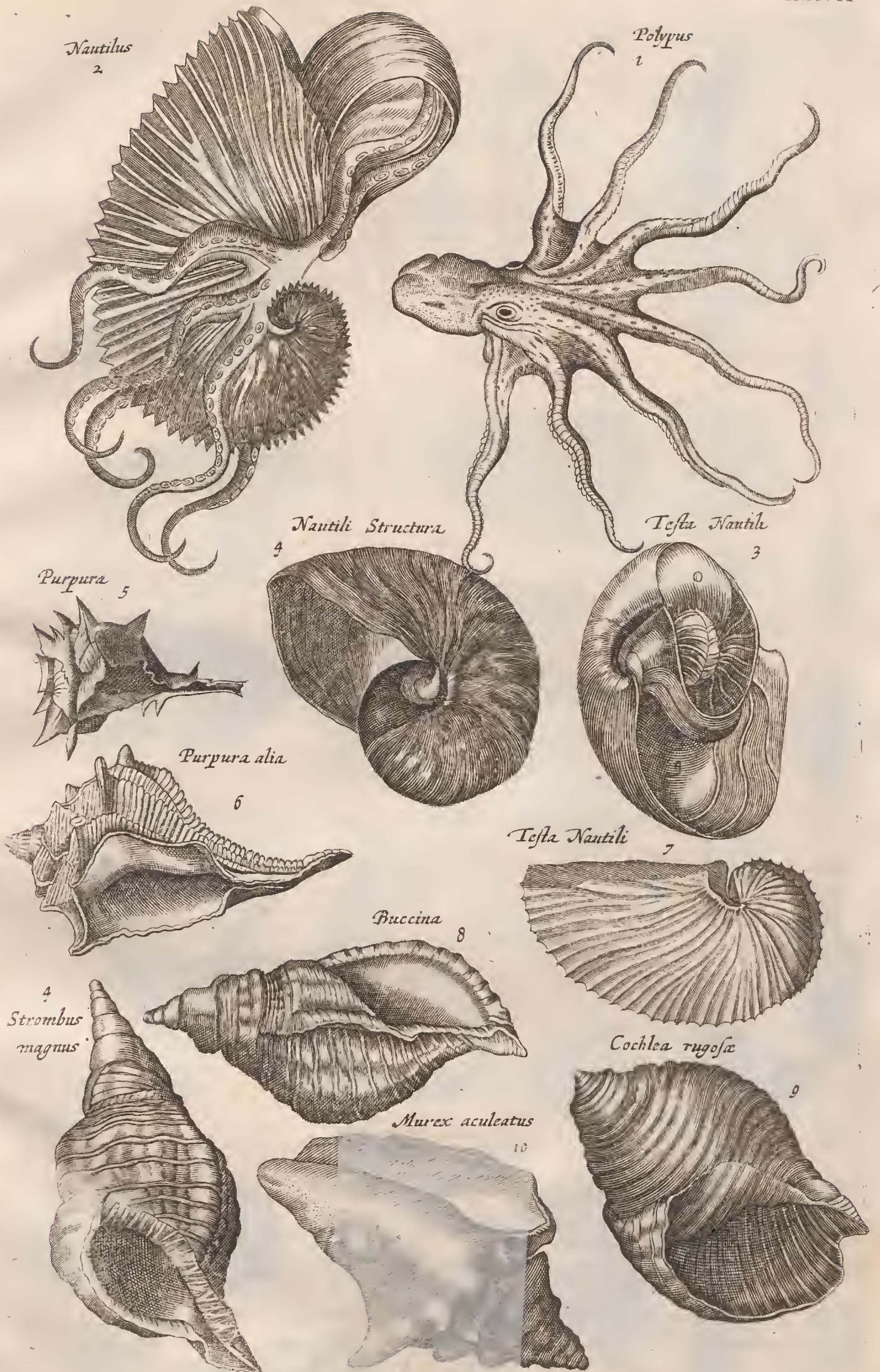







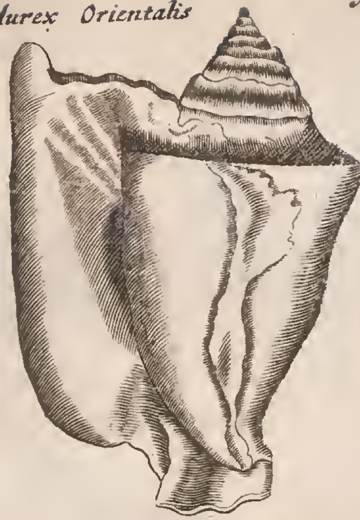



Guaia
2
alia ſpecies
1
Guaia Apara
Guara Miri
4
Guaia
3
alia
Cunuru
6
Carara Una
5
Ciecie Panema
7
Uca Una
9
Ciri
Apoa
8
Aratu et Aratu pinima
11
Guanhumi
10
12
Maracoaru
Potiquiquiyxe
14
13
Potiquiya
Paranacare
15
Guaricuru
16

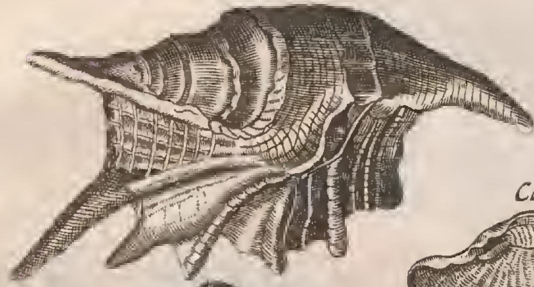

Polypus
1
Nautilus
2
Nautili Structura
4
Testa Nautili
3
Purpura 5
Purpura alia
6
Testa Nautili
7
Buccina
8
4
Strombus
magnus
Cochlea rugosæ
9
Murex aculeatus
10

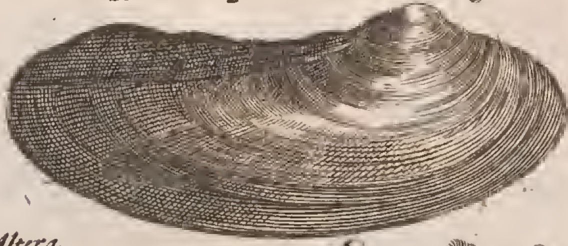
Tab. XII



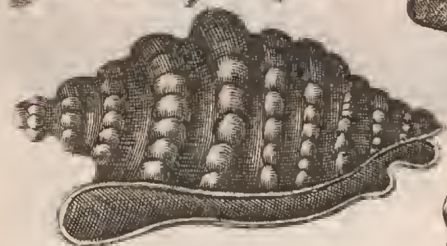






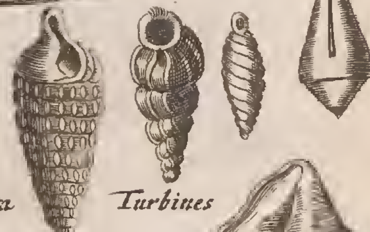




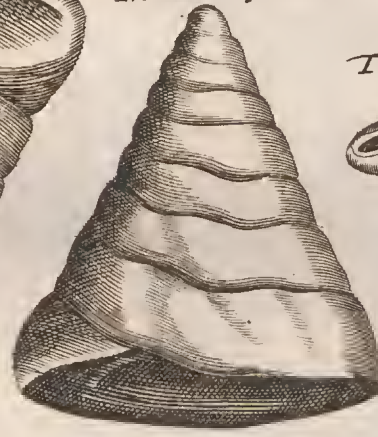


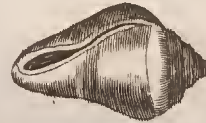
Concha Echionata cruda



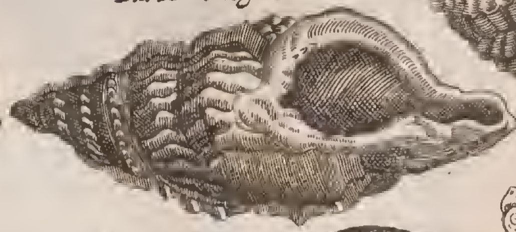






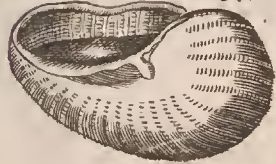








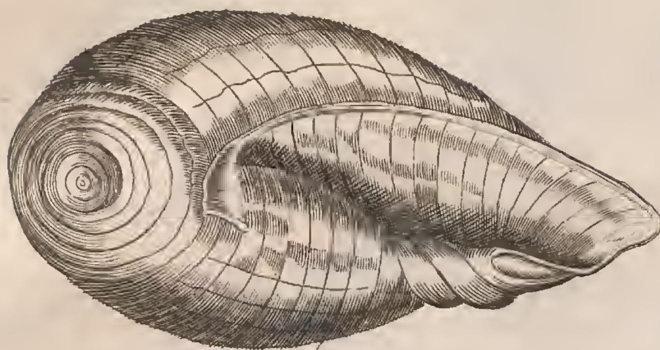






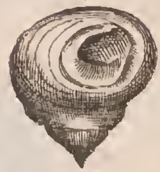


Cochlea rugosa et umbilicata



Cochlea cœlata



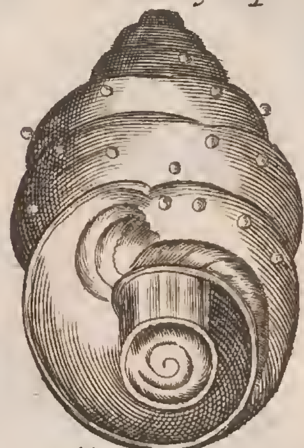




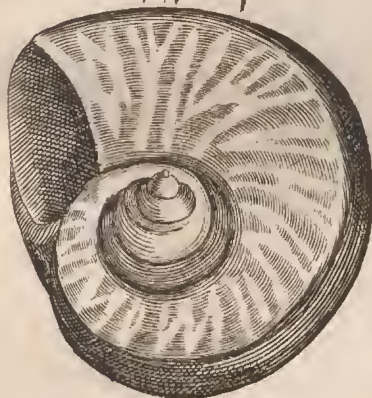
Cochlea Sarmotica



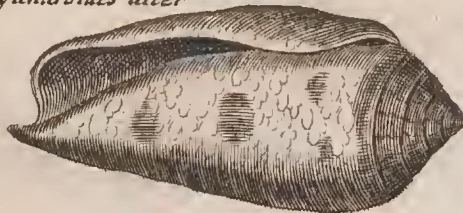
Cochlea cœlata cum suo operculo



Cochlea olearia



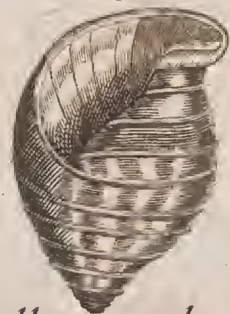
Cochlea cylindroides alter



Cochlea cylindroides prior



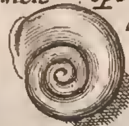
Cochlea Echinophera Rond



Limax Marinus



Cochleæ oper: culum



Cochleæ operculum



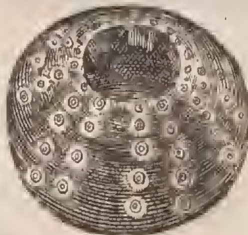
Cochlea depressa



Echinus Spatagus et Brissus

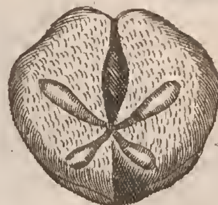


Echinus spohatus asuis spinis

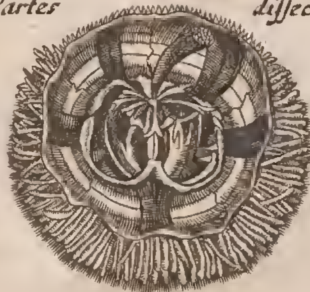


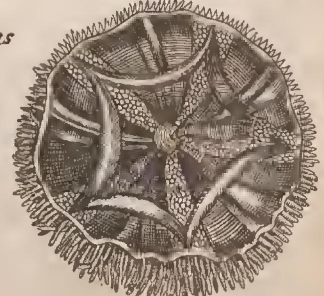
Echinus integer



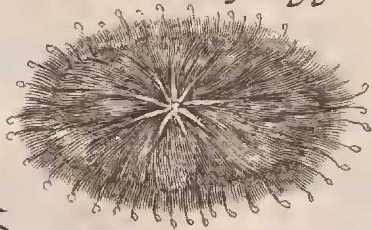


Echinus idem in duas Partes dissectus



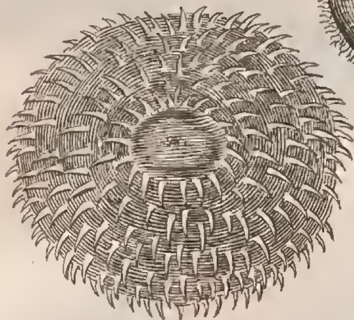


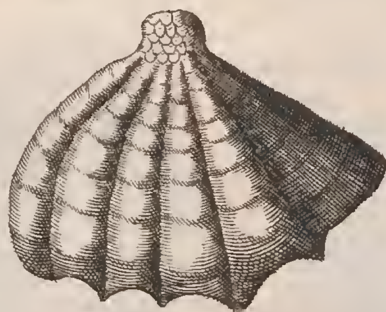

Echinometra amethestini coloris


Echinus marinus ferrugigeus


Echini quintum genus Rond


Echini species oblonga aperta


Echinometra Aldron

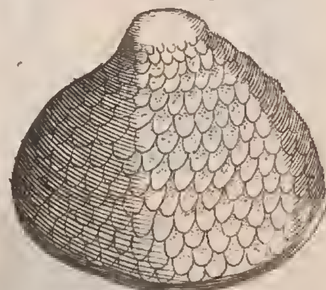

Concha imbricata Rond

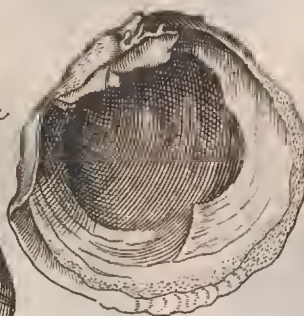

Concha Margaritifera


Concha Echinata


Pina Magna

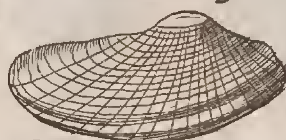

Concha Tridachnes


Concha squamosa

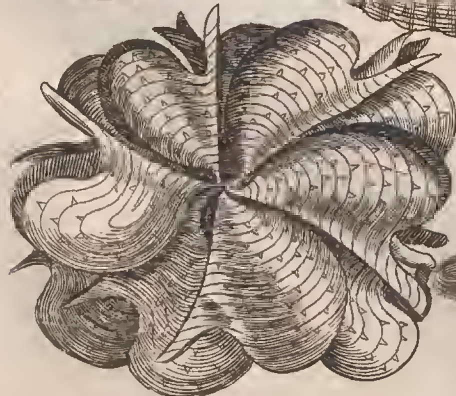

Concha Pictorum

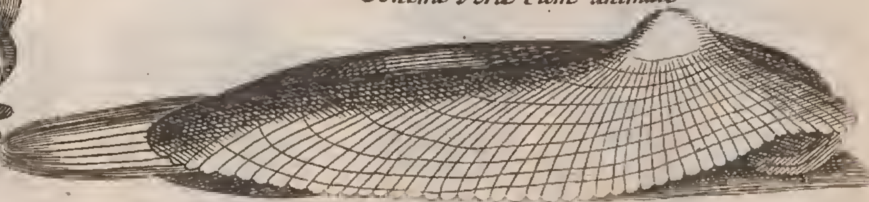

Concha rugata


Concha corallina


Concha Longa

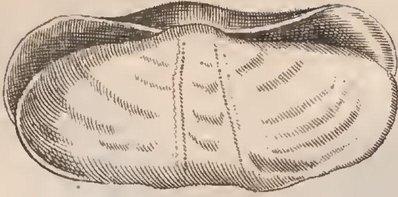

Concha Faselata


Concha tenuis testa

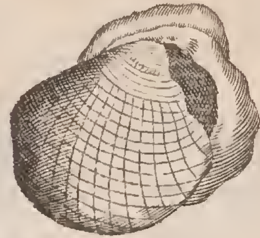

Concha vera cum animali



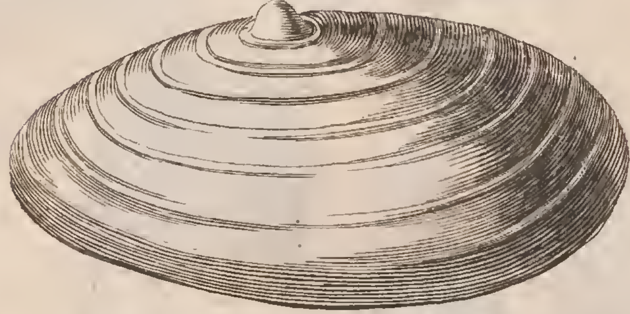
Tab. XIIII


Chama nigra Rond


Chama Lævis Rond


Chama aſpera Bellon


Chama Peloris


Chama Glycÿ meridis

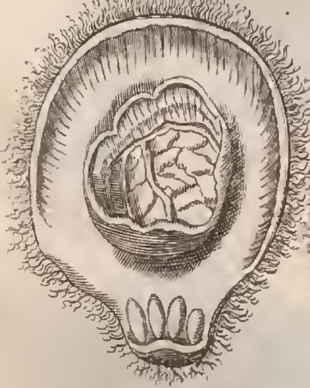

Oſtrea gaidero poda

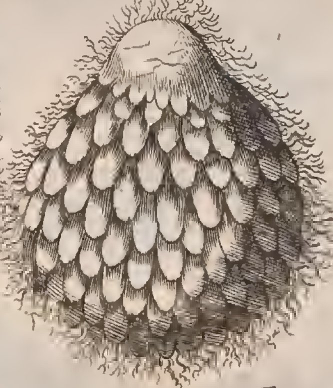

Oſtrea ſylueſtris Rond


Oſtrea marina Rond


Oſtrea marina

Spondÿlis Aldrou

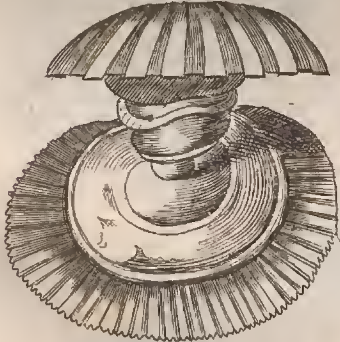


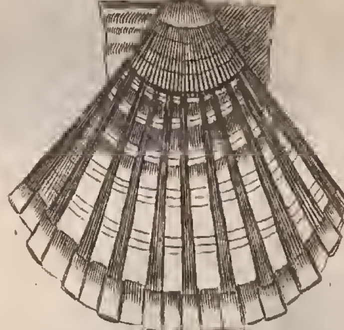


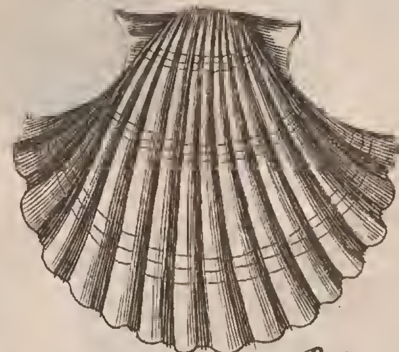
Spondÿlus Aldro

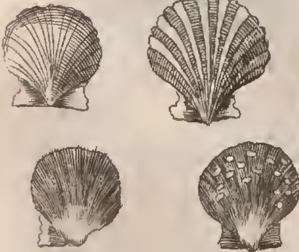





Pecten minor caitanzus cum anurali


Pecten Verſuotor


Pecten


Pectunculi



Pectines ali Aldrou



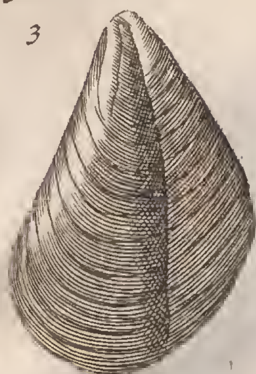



Pecten aſper



Tab. XV

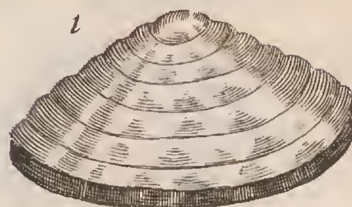
Musculi Aldron 3



Musculi Rondel 2



Musculus Muschel 1



Mytuli oblongi 5



4



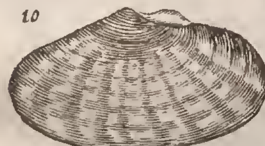
Mytulus niger cum strijs flavis 6



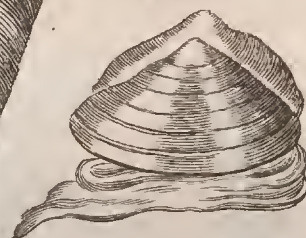
Tellina 7



Tellinæ Congerentes 10



Tellina 8



Tellinæ cum dentalibus 9



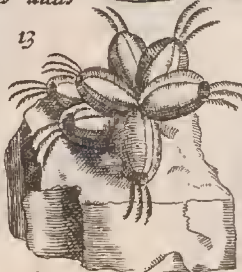
Tellinæ congeneres 11



Balanus marina Meer Eychlen 12



Balanus alius 13



Balani rubei 14



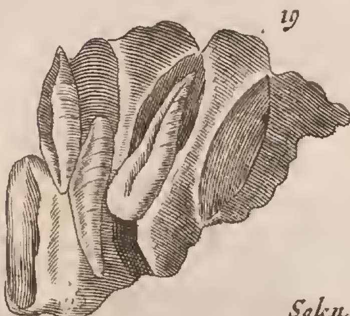
Balani Gygantis 15



Balani siue Polycipedes 16



Pholas Aldron 19

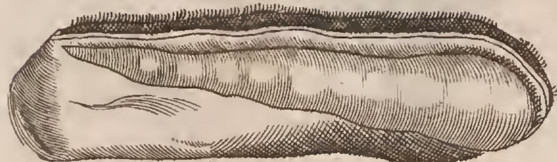


Pholas 18

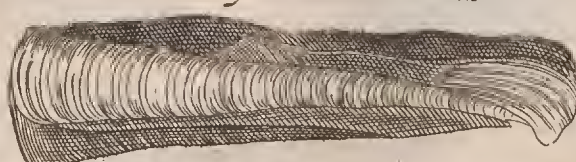
Pholas concha alia 22



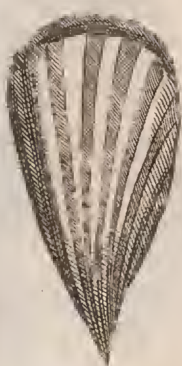
Solen fæmina Rond 21

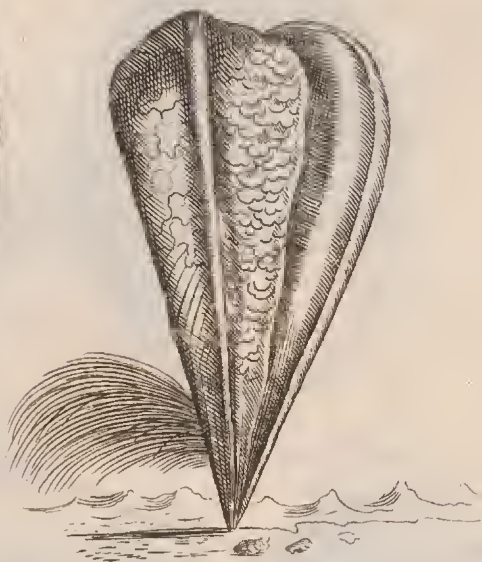


Solen mascul Rond 20

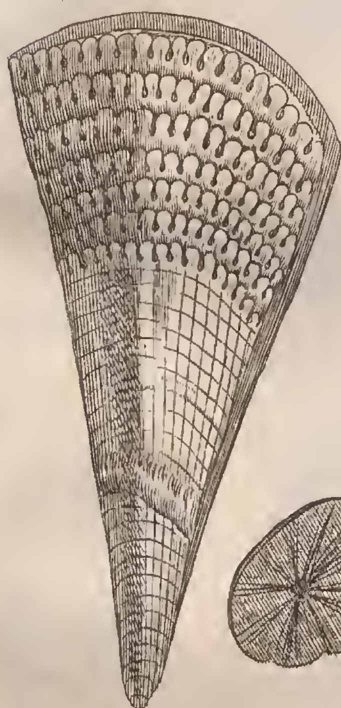



Pinna alia

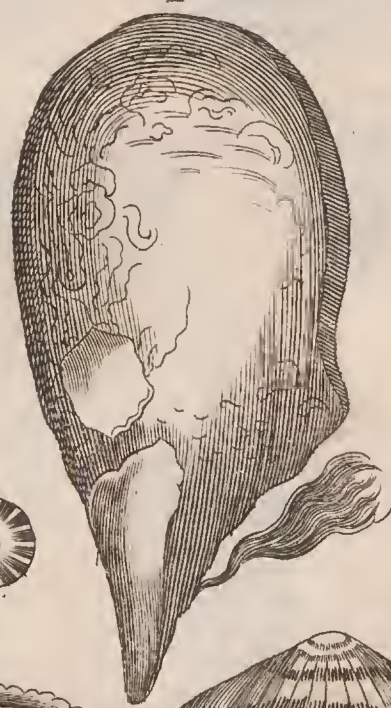

Pinna Perna minor

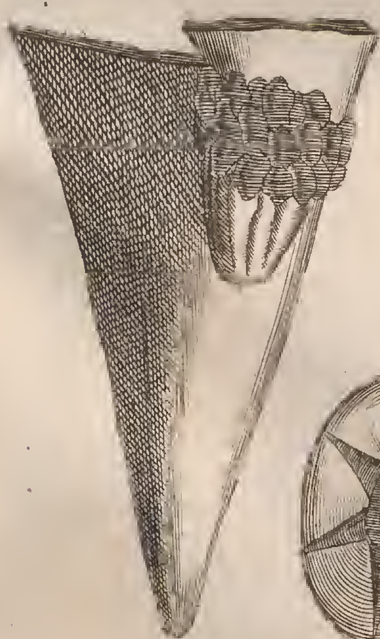

Pinna Magna Rond

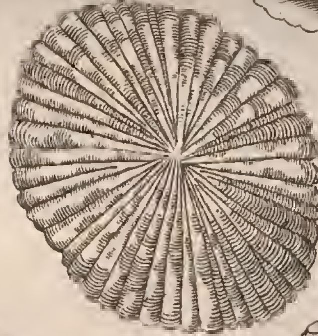

Pinna alia


Pinna aculeata Aldron

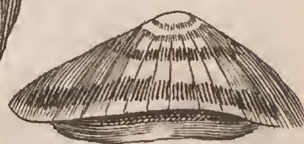

Pinna s. Perna
Major

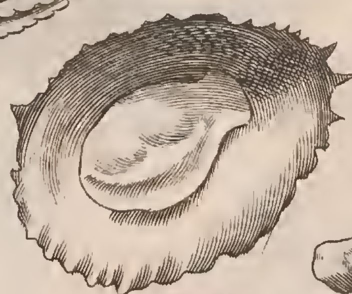

Pinna parua Rond


Pinna alia cum tubere adnato


Patellæ diuersæ

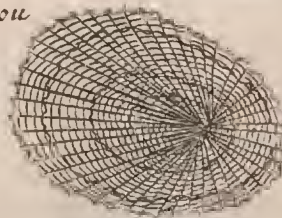









Patellæ Aldrou











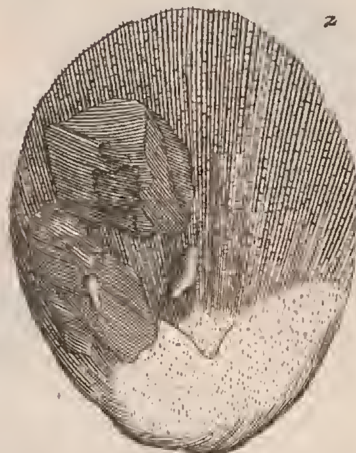
Lepas siue Patella Bellon 3



Patella Cypria Major striata n. 1



Patella Cypria Major non striata n. 2



Patellæ feræ siue Aures marinæ 5 4

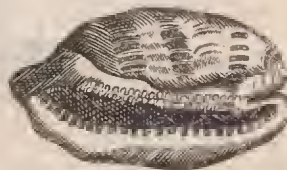




Concha Venerea Zoographi

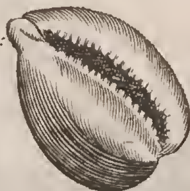


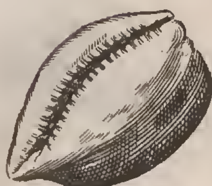
Concha Venerea



Concharume venerearum Speciebus











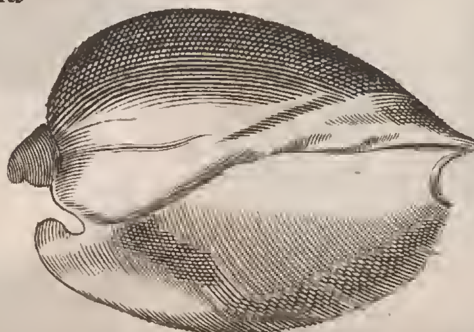
Concha ven Rond



Tubuli in quibus Vermes 1



Concha Persica minor



Concha Persica Major



Penicillus Meer bensel



2

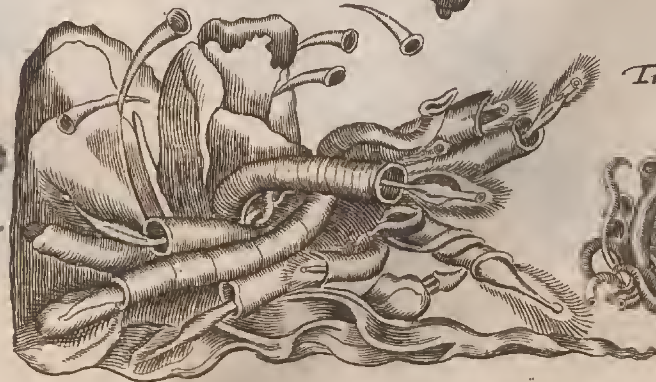


Penicillus alius

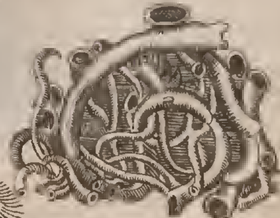
3

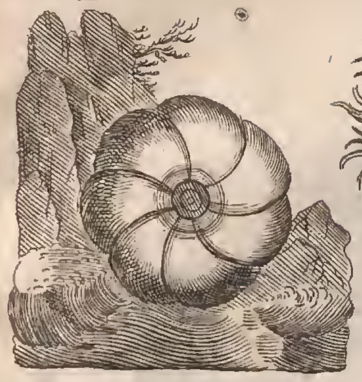


Vermes in Tubulus

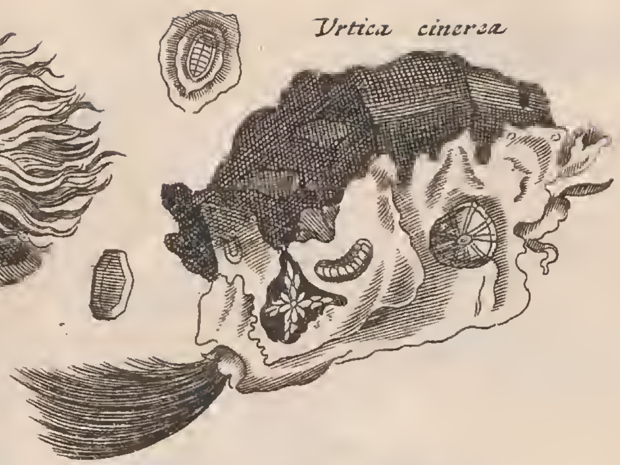


Tubuli alij parui




Vrtica parina Rond

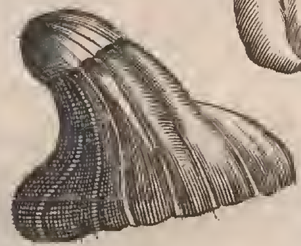

Vrtica Major

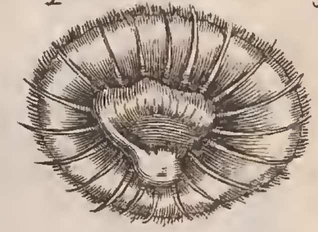

Vrtica cinerea


Vrtica minor


Vrtica rubra Rond


Vrtica Rond

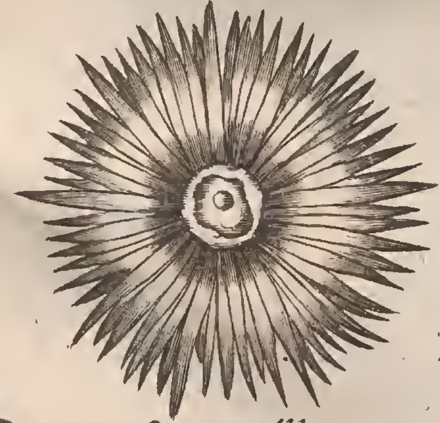

Vrticarum


Species duæ


Vrtica marina
ſaxo inrataq



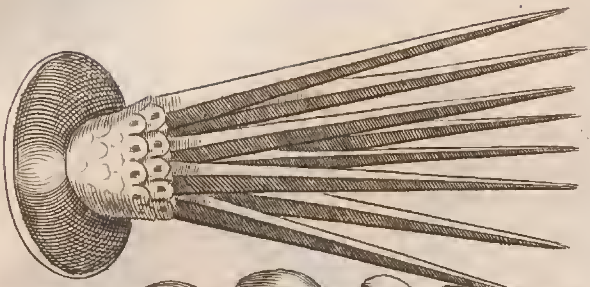

Vrtica marina alia briphoi ſpecies

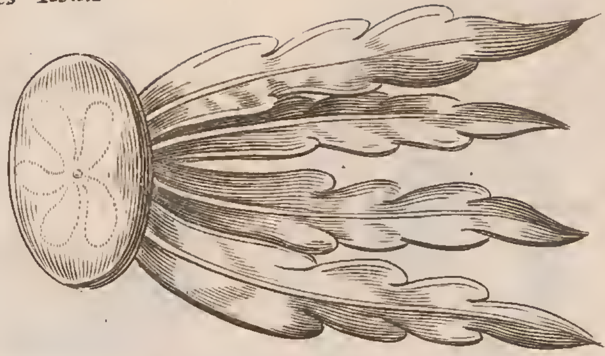

Vrtica rubræ Rond


Lepori marina
Congener

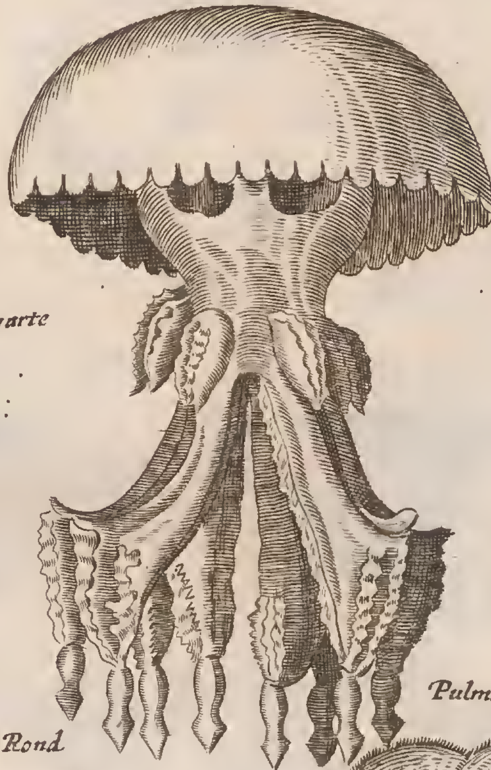

Vrtica Contracta Aldrou

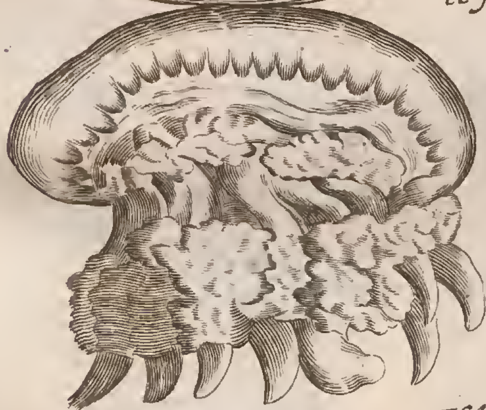



Vrlicæ alia ſpecies Rond



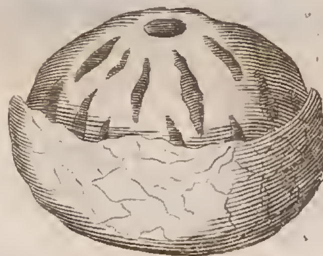

Potta mari.
Vulgo por


Pulmo marinq Mathioli


et ſupina parte
Pulmo marinus Rond
Holothunius Rond
1


Holothunius Rond
2
3
Thetyorum

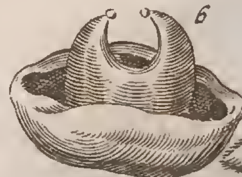

4





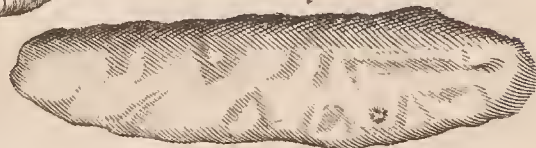



Species
5

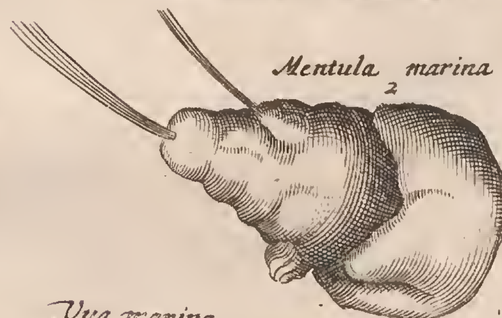

6


Variæ
7

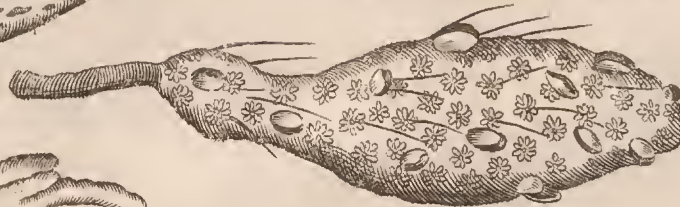

Thetÿorum sex speties Aldron
7
4
1
2
6
5
3


Mentula marina Rond
1


Epipetrum

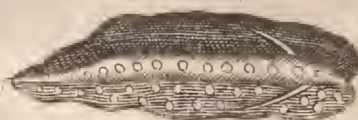

Mentula marina
2


Malum insanum marinum Rond


Vva marina

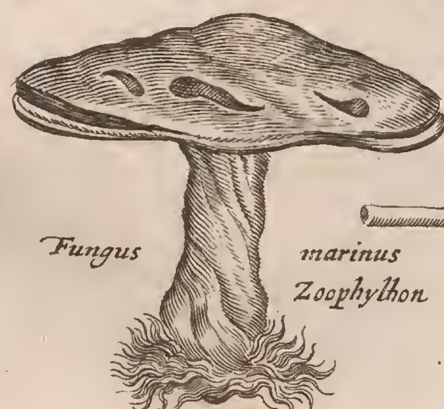

Manus marina
Meer hand


Penna marina Rond
Meer feder


Cucumis marinus Meer Cucumbre


Penna marina alia


Malum granatum


Fungus marinus
Zoophylhon


Pÿrum marinum Zoophÿthon



